

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษา

โรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

THE DEVELOPMENT OF STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM BY
USING PDCA CYCLE : CASE STUDY AT WATPATHUNG-HUAIYAP
SCHOOL, BANTHI DISTRICT, LAMPHUN PROVINCE

ชิตินัดดา สิงห์แก้ว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

พ.ศ. 2562

The Title	: The Development of Student Care and Support System by Using PDCA Cycle : Case Study at Watpathung-Huaiyap School, Banthi District, Lamphun Province	
The Author	: Thitinudda Singkaew	
Program	: Educational Administration	
Thesis Advisors	: Associate Professor Prawat Puenphasook	Chairperson
	: Assistant professor Dr.Samnao Muenjaem	Member

ABSTRACT

The objectives of this research were to investigate the administration contexts and guidelines of the student care and support system of Watpatung-Huaiyap School in Ban Thi district, Lamphun province, and to develop the system by using the PDCA Cycle. The purposive sampling method was applied to select 33 samples, who were ready and willing to provide the information. They consisted of five school board members, one school administrator, six advisors of Pathom 4 to Mathayom 3 students, six parents of Pathom 4 to Mathayom 3 students, six Pathom 4 to Mathayom 3 students, and nine stakeholders. The interview and focus group discussion were utilized to collect the data. The data were then synthesized and summarized. The research results revealed that the school did not have a systematic implementation of the support system as well as the follow-up activity on a continuous basis. To develop the system based on the PDCA Cycle, an informative handbook of the system must be developed and formulated, with clear assessment criteria, assessment records, and students' behavior assessment records based on the PDCA Cycle in an attempt to implement them on the student support system of the school.

Keywords : Development, Student Assistant System, PDCA Cycle.

กิตติกรรมประกาศ

งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและ
แก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน ช่วยให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม สามารถดำรงชีวิต
ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียน สร้างภูมิคุ้มกัน
ทางสังคม เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทาง
จิตใจที่เข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤติที่พึงประสงค์
ขึ้นพื้นฐานของประเทศไทยมีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทย ให้นักเรียน
ได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุดในตน มีความรู้และทักษะที่แข็งแกร่งและเหมาะสม เป็นพื้นฐานสำคัญ
ในการเรียนรู้ระดับสูงขึ้นไป

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเนื่องจากความกรุณาช่วยเหลือให้คำปรึกษาจาก
รองศาสตราจารย์ประวดี พื้นผาสุข อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.สำเนา หมั่นแจ่ม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ศิริมาศ โกศลชัยพิพัฒน์
ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ อาจารย์ ดร.จักรปรุพท์ วิชาวัครวิทย์ อาจารย์ประจำ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ นางจิรภัทร ยะจา ครูชำนาญการพิเศษ นายอรรถพร
โยนิจ ครูชำนาญการพิเศษ และนางนงคราญ ปัญญาสิทธิ์ ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญ
ในการตรวจเครื่องมือ พร้อมทั้งให้แนวคิดและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการวิจัยใน
ครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหาร คณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คณะ
ครูและบุคลากรของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง
และนักเรียนที่ให้ความช่วยเหลือในการให้ข้อมูลด้านต่าง ๆ ตลอดจนการให้ความอนุเคราะห์ในการ
เก็บข้อมูลและการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

การศึกษางานวิจัยครั้งนี้ได้รับความเมตตา ความเข้าใจ และความเอื้ออาทร ความ
อนุเคราะห์จากหลายท่านที่ให้แก่ผู้วิจัย รวมถึงกัลยาณมิตรที่ดีในการให้ความช่วยเหลือ จนสามารถ
ทำให้งานวิจัยในครั้งนี้ประสบความสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่มี
ส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ธิดินัดดา สิงห์แก้ว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ข
ABSTRACT.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	8
การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	14
วงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA.....	44
การสนทนากลุ่ม (Focus Group)	49
สภาพปัจจุบันและบริบทของโรงเรียนวัดป่าติ่งห้วยยาบ.....	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	65
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	66
รูปแบบการวิจัย.....	66
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	66
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	70
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
สถิติที่ใช้.....	71
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ.....	72
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA :กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัด ลำพูน ที่สามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบายและแผนในการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนวัดป่าตึง ห้วยยาบ.....	79
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	84
สรุปผลการวิจัย.....	85
อภิปรายผล.....	87
ข้อเสนอแนะ.....	91
บรรณานุกรม.....	92
ประวัติผู้วิจัย.....	96
ภาคผนวก.....	97
ภาคผนวก ก ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย.....	98
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ในการวิจัย.....	99
ภาคผนวก ค หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์.....	104
ภาคผนวก ง แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	106

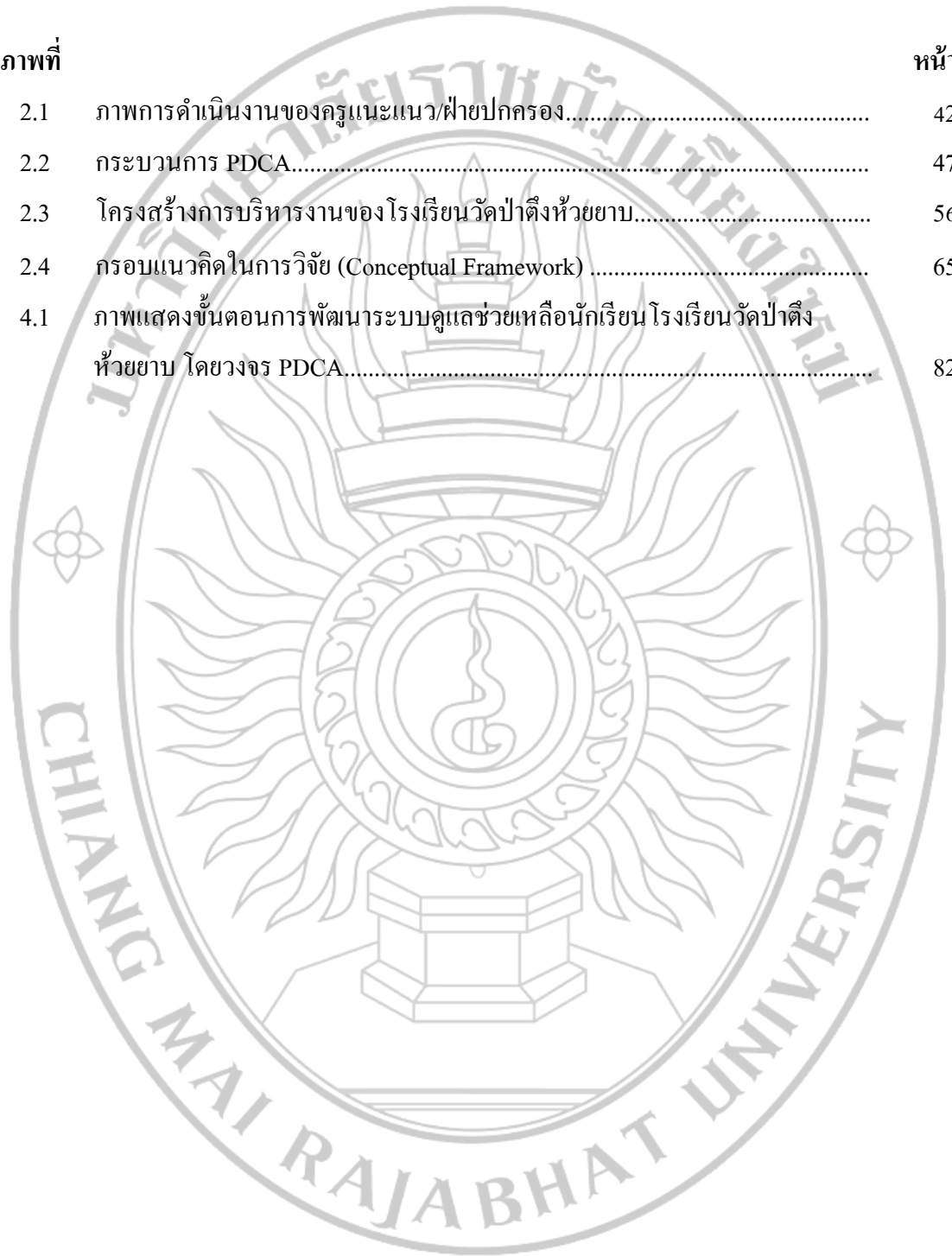
สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก (ต่อ)

ภาคผนวก จ	ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ.....	110
ภาคผนวก ฉ	กรอบการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย.....	114
ภาคผนวก ช	แบบบันทึกผลการประชุมกลุ่ม (Focus Group).....	121
ภาคผนวก ซ	ภาพถ่ายการสัมภาษณ์ เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน.....	125
ภาคผนวก ฅ	ภาพถ่ายการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโดยใช้วงจร PDCA กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน.....	126

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	ภาพการดำเนินงานของครูแนะแนว/ฝ่ายปกครอง.....	42
2.2	กระบวนการ PDCA.....	47
2.3	โครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ.....	56
2.4	กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)	65
4.1	ภาพแสดงขั้นตอนการพัฒนาแบบคู่มือช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดป่าติง ห้วยยาบ โดยวงจร PDCA.....	82

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดในหมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา (มาตรา 6) ว่าหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา (มาตรา 22) การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และ (มาตรา 23) การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการ ตามความเหมาะสมแต่ละระดับ การศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินงานคือเรื่องความรู้ทักษะ ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข นอกจากนี้ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคน ให้มีความเจริญงอกงามทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โรงเรียนหรือสถานศึกษาจึงมีส่วนร่วมในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการดูแลช่วยเหลือ อบรมสั่งสอน ฝึกฝน รวมทั้งจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้ นักเรียนได้เจริญเติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 127/ตอนที่ 45 ก/หน้า 1/22 กรกฎาคม 2553 ได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษา โดยเน้นการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในสภาพของสังคม ยุคการสื่อสารไร้พรมแดน ต้องยอมรับว่ามีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก การดำเนินชีวิต

การสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลทางด้านความเจริญรุ่งเรืองแล้ว ยังมีผลกระทบ ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหา การแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งปัญหา ยาเสพติดที่รุนแรง ปัญหาเหล่านี้ก่อให้เกิดความเครียด ความทุกข์ ความวิตกกังวล ซึ่งเป็น ผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง แนวทางดังกล่าวยังสอดคล้องกับสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (2552, 12) ตระหนักถึงความสำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ให้มีความสมบูรณ์พร้อมอย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรมตลอดจนมีทักษะในการดำรงชีวิต จึงได้ประสาน ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข จัดทำ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ซึ่งผลการดำเนินงานที่ผ่านมาประสบผลสำเร็จ เป็นอย่างดีในโรงเรียนที่ดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ดังนั้นทุกโรงเรียนในฐานะที่เป็นหน่วยงาน ที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียน และแก้วิกฤตสังคม จึงควรนำระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

เด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันจำนวนไม่น้อย ที่ได้รับผลกระทบจากสภาพสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การแข่งขันกันด้านเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าของวิทยาการใหม่ ๆ และ สภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ในสังคม ทำให้มีพฤติกรรมแตกต่างไปจากเด็กและเยาวชนในอดีต ซึ่งทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ไม่ชอบมาโรงเรียน ไม่เคารพ กฎระเบียบของโรงเรียน ติดสิ่งเสพติด พฤติกรรมก้าวร้าว รั้งแค้นเอง เครียด ซึมเศร้า มองโลก ในแง่ร้าย ชู้สาว ชอบมั่วสุมกันเป็นกลุ่ม ให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าความมีคุณธรรม เป็นต้น ปัญหา เหล่านี้เป็นผลมาจากปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดกับเด็กและเยาวชน จึงเป็น ปัญหาเร่งด่วนที่ ทุกหน่วยงานต่างให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่ในการ จัดการศึกษาของประเทศและมีหน้าที่ในการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มุ่งเน้นให้สถานศึกษาจัดระบบงาน และกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษา และฝึกอบรมนักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง ตลอดจนเฝ้าระวังความประพฤติ ของนักเรียนและนักศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เด็ก มีความประพฤติที่เหมาะสมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2550, 1)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 (2561, 10-11) กำหนดนโยบายที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง กลยุทธ์ที่ 2 ตามแนวทาง ข้อ 2.1 ปลุกฝัง ผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรและค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการและข้อที่ 2.2

เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ เช่น อาชญากรรม และความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ สิ่งเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ โรคภัยอุบัติใหม่ภัยจากไซเบอร์ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จึงมีหนังสือคำสั่งให้ดำเนินการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน ส่งเสริมพัฒนาการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนให้เข้มแข็ง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด มีการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อสนับสนุนการเฝ้าระวังสถานการณ์ ด้านยาเสพติดในสถานศึกษา สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 (2561) กำหนดเป้าประสงค์ให้สถานศึกษามีระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เป็นการกระตุ้นทุกภาคส่วนในสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียน สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม เพื่อให้ นักเรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง เพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุดในตน มีความรู้และทักษะที่แข็งแกร่งและเหมาะสม เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ระดับสูงขึ้นไป และการดำรงชีวิตในอนาคต

โรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เป็นหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาทั้งในระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปัจจุบัน โรงเรียนเปิดทำการสอน ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2561 มีนักเรียนทั้งหมด 206 คน มีครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 17 คน (โรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ, 2561, 1) ซึ่งจากข้อมูลในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ ที่ได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง พบว่ามีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2560 ที่สรุปว่าเด็กส่วนหนึ่งควรได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถปฏิบัติตามกฎของห้องเรียน และสถานศึกษาให้มากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงของโรงเรียน เช่น ปฏิบัติตามกฎของสถานศึกษา ควรได้รับการพัฒนาให้ปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและหลักศาสนาที่นับถือ โดยการฝึกมารยาทในการพูด การฟัง การไหว้ การแสดงความเคารพผู้ใหญ่หรือมารยาทการรับประทานอาหารได้เหมาะสมตามวัยและควรได้รับการพัฒนาให้รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี โดยจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในการทำงานร่วมกัน แสดงความคิดเห็นในที่ประชุมหรือการทำงานต่าง ๆ

ร่วมกับเพื่อน สอดคล้องกับรายงานการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนปีการศึกษา 2560 (2560, 5) พบว่า นักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา มากกว่าในระดับอื่น มีนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง เช่น นักเรียนมีปัญหาการแต่งกายไม่เรียบร้อย ความประพฤติไม่เหมาะสม มีพฤติกรรมก้าวร้าว นักเรียนเสี่ยงต่อการเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด ประกอบกับข้อมูลจากการประชุมและสะท้อนปัญหาพร้อมกันของคณะครูในโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ พบว่า สิ่งที่ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เกิดจากปัจจัยภายในองค์กรซึ่งเป็นจุดอ่อนของโรงเรียน คือ ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู กระบวนการและวิธีการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ มีการเปลี่ยนครูที่ปรึกษาทุกปีและครูไม่สามารถติดตามดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง จึงทำให้แก้ไขปัญหาผู้เรียนไม่ถูกจุด

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้เป็นระบบ เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูฝ่ายวิชาการ ครูที่ปรึกษาและผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีความสนใจศึกษาปัญหาและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA ให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ รวมทั้งสามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง มีคุณภาพและประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดรวมทั้งแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมของชุมชน สังกัดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน
2. เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA ของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้ข้อมูลสภาพปัญหาและแนวทางที่เกิดจากการดำเนินงานตามหลักวิธีการวิจัยสามารถนำไปใช้พัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน
2. ได้ข้อเสนอแนะของการวิจัยที่สามารถไปกำหนดเป็นนโยบายและแผนในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบและโรงเรียนอื่นได้

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มประชากรในการศึกษาที่ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน คณะครูโรงเรียนวัดป่าดิงห้วยยาบ จำนวน 12 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 120 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 120 คน รวมทั้งหมด 262 คน

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาซึ่งใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงประกอบด้วย

1. การสัมภาษณ์สภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าดิงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน กลุ่มตัวอย่าง คือ

1.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	จำนวน 5 คน
1.2 ผู้บริหาร โรงเรียนวัดป่าดิงห้วยยาบ	จำนวน 1 คน
1.3 ครูประจำชั้น ป.4-ม.3	จำนวน 6 คน
1.4 ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ป.4-ม.3	จำนวน 6 คน
1.5 นักเรียนชั้น ป.4-ม.3	จำนวน 6 คน

รวมจำนวน 24 คน

โดยมีเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

1) เป็นผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าดิงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน อย่างน้อย 2 ปี

2) เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความพร้อมและเต็มใจให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าดิงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อสรุปและสังเคราะห์ผลการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าดิงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย

2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	จำนวน 1 คน
2.2 ผู้บริหาร โรงเรียนวัดป่าดิงห้วยยาบ	จำนวน 1 คน
2.3 ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	จำนวน 4 คน
2.4 ครูฝ่ายปกครอง โรงเรียนวัดป่าดิงห้วยยาบ	จำนวน 1 คน
2.5 ครูโรงเรียนบ้านห้วยไซ	จำนวน 1 คน
2.6 รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1	จำนวน 1 คน

รวมจำนวน 9 คน

โดยมีเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่น้อย 3 ปี

2) เป็นผู้ที่มีปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3) เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความพร้อมและเต็มใจให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าติ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าติ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้อาศัยหลักการของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, 23) ในกระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขป้ญหา
5. การส่งต่อ

ขอบเขตด้านสถานที่

การวิจัยครั้งนี้ทำการดำเนินงานวิจัย ณ โรงเรียนวัดป่าติ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในระยะเวลาปีการศึกษา 2561

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

การพัฒนา หมายถึง การดำเนินการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถของนักเรียนโรงเรียนวัดป่าติ่งห้วยยาบให้ดีขึ้นกว่าเดิม

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้ขึ้นไปตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักของกระทรวงศึกษาธิการ 5 ขั้นตอน ของโรงเรียนวัดป่าติ่งห้วยยาบ

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนรายบุคคล ซึ่งจะช่วยให้ครูอาจารย์มีความเข้าใจในนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาคัดกรองนักเรียนและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาส่งเสริม การป้องกันและการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

2. การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้นักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ

3. การส่งเสริมนักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา กลุ่มมีความสามารถพิเศษให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา หมายถึง การให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม

5. การส่งต่อ หมายถึง การช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น โดยการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ปีการศึกษา 2561 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

วงจร PDCA หมายถึง หลักบริหารงานที่มีการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) การติดตามประเมินผล (Action)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA, กรณีศึกษา โรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.1 ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.2 ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.3 ประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.4 การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
  - 2.2 การคัดกรองนักเรียน
  - 2.3 การส่งเสริมนักเรียน
  - 2.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา
  - 2.5 การส่งต่อ
3. วงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA
4. การสนทนากลุ่ม (Focus Group)
5. สภาพปัจจุบันและบริบทของ โรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากนโยบายเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดในหมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา มาตรา 6 ว่าหลักการจัดการศึกษาต้อง

เป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษามาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าทุกคน มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 23 การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการ ตามความเหมาะสมแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่ง ที่กำหนดให้ดำเนินงานคือเรื่องความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 (2561, 10-11) ได้กำหนดนโยบายที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง กลยุทธ์ที่ 2 ตามแนวทาง ข้อที่ 2.1 ปลุกฝังผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรและค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ข้อที่ 2.2 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ เช่น อาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ สิ่งเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ โรคภัยอุบัติใหม่ภัยจากไซเบอร์เพื่อให้ นักเรียน ได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงให้ทุกโรงเรียนในสังกัดตามคำสั่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 หนังสือที่ ศธ 04134/ว1866 ลว. 13 มิ.ย. 2561 จัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ ให้สถานศึกษามีระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เป็นการกระตุ้นทุกภาคส่วนในสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียน สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กนกธร วงษ์จันทร์ (2552, 12) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักและมีกระบวนการขั้นตอนการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะป้องกัน แก้ไขปัญหา รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552, 12-13) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา

ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

สันติสุข สันติศาสนสุข (2552, 85) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคนมีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจนมีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2555, 131) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจาก โรงเรียน และการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหมายถึงการส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการ และเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษา ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนา นักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด

บุญยวีร์ ชัยสวัสดิ์ (2555, 14) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน วิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูนักเรียนและผู้ปกครองเป็นสำคัญ และเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมีความสุขกับการเรียนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) กำหนดความหมายของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริมพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้ นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดูแลนักเรียนอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจน สอดคล้องกับการบริหารทั้งระบบของสถานศึกษา โดยอาศัยศักยภาพและความสัมพันธ์ของนักเรียนที่มีต่อครู รวมทั้งการประสานสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการป้องกันแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

จากความหมายที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนและเครื่องมือ

การดำเนินงานมีมาตรฐาน มีหลักฐานการดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบได้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างเป็นระบบ โดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและมีการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

ความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, 3-7) ได้ให้แนวคิดว่า เด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันจำนวนไม่น้อยที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาและสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ในสังคม ทำให้พฤติกรรมแตกต่างไปจากเด็กและเยาวชนในอดีต แม้ว่าผู้ปกครองครูอาจารย์และคนทำงานด้านเด็กจะใช้ความรักความปรารถนาดีอย่างมากมาเพียงใด ก็ไม่อาจพิทักษ์ปกป้องและคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้ปลอดภัยหรือมีพฤติกรรมตามที่สังคมคาดหวังได้ จากการประมวลสถิติข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานต่าง ๆ พบว่าเด็กและเยาวชนทั้งที่เป็นนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอื่น ๆ ส่วนหนึ่งมักมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ตกเป็นทาสของเกมคอมพิวเตอร์จนถึงขั้นหมกมุ่นและเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากเกม จนนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อตนเองและครอบครัว
2. นิยมประลองความเร็วด้วยการแข่งรถมอเตอร์ไซค์ มีพฤติกรรมการใช้รถจักรยานยนต์ที่ผิดกฎหมายเป็นนักซิ่งวัยสาวและไว้สก็อตส์ (สาวน้อยซ็อนท้ายหนุ่มนักซิ่ง)
3. ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาและข้อขัดแย้งทะเลาะวิวาท จับกลุ่มรวมตัวกันสร้างความปั่นป่วนในชุมชนไปจนถึงการยกพวกตีกัน
4. มีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น เป็นพ่อแม่ตั้งแต่อายุยังน้อยมีเพศสัมพันธ์ โดยไม่ป้องกันตนเองขาดความรับผิดชอบ
5. เข้าถึงสารเสพติดได้ง่ายจากการเริ่มใช้บุหรี่ เหล้า ยาบ้า ยาไอซ์ ยาเลิฟ และสารอันตรายที่แพร่ระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชน
6. ขาดหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ไม่เห็นความสำคัญของหลักศาสนา ค่านิยมความเป็นไทยความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวค่อนข้างประาะบาง ติดเพื่อน ติดสื่อและให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าความมีคุณธรรมนำใจ

การพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามสังคมมุ่งหวังนั้น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติการเชิงรุกในการป้องกัน แก้ไข และพัฒนาเด็ก เพื่อให้สามารถต่อสู้เอาชนะภัยคุกคามเด็กและเยาวชนที่นับวันจะรุนแรงมากขึ้น ด้วยเหตุผลดังนี้

มธุรดา ดวงจันทร์ (2553, 14) กล่าวว่า การบริหารการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนนั้น มีความสำคัญต่อความสำเร็จและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ดังนั้นคณะกรรมการ ผู้เกี่ยวข้องของแต่ละฝ่ายนั้นต้องมีความเข้าใจ และมีแนวคิดไปในทางเดียวกัน ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันในการดำเนินงานตามเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน ขอบข่าย โครงสร้างในการดำเนินงาน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ มีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ เมื่อดำเนินงานผลประโยชน์ที่ได้รับก็จะเกิดขึ้นกับหลายฝ่าย และสิ่งที่จะทำให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีปัจจัยต่าง ๆ เป็นส่วนสำคัญที่สนับสนุนความสำเร็จของการดำเนินงาน

บุปผชาติ เข็มวิชัย (2558, 9) กล่าวถึง ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นงานที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ เพื่อพัฒนานักเรียนในสถานศึกษา โดยครูที่ปรึกษาควรเอาใจใส่ ดูแลช่วยเหลือและป้องกันแก้ไขปัญหาให้นักเรียนทุกคน อย่างเป็นระบบ กระบวนการทำงานที่ชัดเจนมีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบและประเมินผลได้ นอกจากนี้ ครูที่ปรึกษาแล้วยังมีคณะบุคคลซึ่ง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือเพื่อส่งเสริม พัฒนาควบคุม และแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อดูแลช่วยเหลือส่งเสริมและพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาและเพื่อคุ้มครอง ดูแล รักษา รวมทั้งให้การอบรมศีลธรรม จรรยา มารยาทอันดีแก่นักเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนต่อไป

สุทัศน์ เอี่ยมแสง (2558, 9) กล่าวถึง ความสำคัญและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริม พัฒนาป้องกัน และแก้ไขปัญหา เพื่อเพิ่มศักยภาพให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีวิถีชีวิตที่พอเพียงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน ทั้งทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้เด็กและเยาวชนมีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากอดีต ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ซึ่งการแก้ไขปัญหาไม่ใช่หน้าที่ของสถานศึกษา อย่างเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความสำคัญและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน มีขอบข่าย โครงสร้างในการดำเนินงาน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ หลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ เป็นการพัฒนาให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน

มีวิถีชีวิตที่สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจและมีแนวคิดไปในทางเดียวกัน ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันในการดำเนินงานตามเหมาะสมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริม พัฒนาควบคุม และแก้ไขประพฤตินักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันและเป็นคนดีของสังคม

ประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2551, 3) กล่าวถึงประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้

1. นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา
2. สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี และอบอุ่น
3. นักเรียนรู้จักตนเองและควบคุมตนเองได้
4. นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข
5. นักเรียนมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

บุปผาชาติ เข็มวิชัย (2558, 12) งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นงานที่มีประโยชน์เป็นอย่างยิ่งต่อทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพราะเป็นการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนซึ่งผลที่เกิดขึ้นจะลงไปสู่ตัวนักเรียนโดยตรง โดยการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานเพราะเป็นงานที่ต้องร่วมมือกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ต้องใช้เทคนิค ขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ที่ถูกต้องเหมาะสมเพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

จากประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่กล่าวมา สรุปได้ว่า งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานเพราะเป็นงานที่ต้องร่วมมือกัน เป็นงานที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อทุก ๆ ฝ่าย ตามขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ที่ถูกต้องเหมาะสม นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา

การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การพัฒนาได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2538, 238) กล่าวว่า การพัฒนา หมายถึง การทำความเจริญ การเปลี่ยนแปลงในทางที่เจริญขึ้น การคลี่คลายไปในทางที่ดี ถ้าเป็นกริยาใช้คำว่า พัฒนา หมายความว่า ทำให้เจริญ คือ ทำให้เติบโตได้ งอกงาม ทำให้งอกงามและมากขึ้น เช่น เจริญทางไมตรี

สนธยา พลศรี (2547, 2) กล่าวว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดคุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม ความหมายนี้ นับว่าเป็นความหมายที่รู้จักกันโดยทั่วไปเพราะนำมาใช้มากกว่าความหมายอื่น ๆ แม้ว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับของนักวิชาการก็ตาม

บุปผชาติ เข็มวิชัย (2558, 13) กล่าวว่า การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญงอกงาม มีคุณภาพดีขึ้นกว่าเดิมเป็นระบบ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าการพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงในทางที่เจริญขึ้นมีการปรับปรุงให้ดีขึ้นและเหมาะสมกว่าเดิมหรืออาจก้าวหน้าไปถึงขั้นที่สมบูรณ์อย่างเป็นระบบเมื่อนำมาคำว่า “พัฒนา” มารวมกับ “ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน” ผู้วิจัยจึงสรุปว่า การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบอย่าง

จากความหมาย ความสำคัญ ประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยได้สรุปว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนและเครื่องมือการดำเนินงานมีมาตรฐาน มีหลักฐานการดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบได้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างเป็นระบบ โดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยมีการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีความสำคัญและความจำเป็นต่อการพัฒนาให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันในการดำเนินงานตามเหมาะสม อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อส่งเสริม พัฒนา ควบคุมและแก้ไขประพฤตินักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย โดยการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ที่ถูกต้องเหมาะสม นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีโรงเรียนเป็นหลักในการจัดการศึกษา มุ่งเน้นพัฒนาเด็กไทยให้เป็นคนดี คนเก่ง อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะครูที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ภายใต้การกระบวนกรตามขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน

ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ กระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

กรมสุขภาพจิต (2551, 7-10) กล่าวว่า ด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาการป้องกัน แก้ไขและช่วยเหลือนักเรียนได้ถูกทางซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือคาดเดาโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหาการเรียนซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

ครูที่ปรึกษาควรเก็บข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1. ด้านความสามารถแยกเป็น
  - 1.1 การเรียน
  - 1.2 ความสามารถอื่น ๆ
2. ด้านสุขภาพแยกเป็น
  - 2.1 ด้านร่างกาย
  - 2.2 ด้านจิตใจ – พฤติกรรม
3. ด้านครอบครัว แยกเป็น
  - 3.1 ด้านเศรษฐกิจ
  - 3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน
4. ด้านสารเสพติด
5. ด้านความปลอดภัย
6. ด้านอื่น ๆ ที่ครูพบเพิ่มเติมซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือ

เช่น ด้านเพศ ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ควรทราบดังตารางที่ 2.1 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ควรทราบ

ข้อมูลนักเรียน	รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ
1. ด้านความสามารถ แยกเป็น 1.1 การเรียน	1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชา 2. ผลการเรียนเฉลี่ยในแต่ละภาคเรียน 3. พฤติกรรมการเรียนในห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ไม่ตั้งใจเรียน ขาดเรียน ฯลฯ
1.2 ความสามารถอื่น ๆ	1. บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน 2. ความสามารถพิเศษ 3. การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ฯลฯ
2. ด้านสุขภาพ 2.1 ด้านร่างกาย	1. ส่วนสูง น้ำหนัก 2. โรคประจำตัว ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การได้ยิน การมองเห็น ฯลฯ
2.2 ด้านจิตใจ – พฤติกรรม	1. อารมณ์ซึมเศร้า / วิตกกังวล 2. ความประพฤติ 3. พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง / สมาธิสั้น 4. บุคลิกภาพเก็บตัว / ซ้ำอายน ฯลฯ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ข้อมูลนักเรียน	รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ
3. ด้านครอบครัว แยกเป็น 3.1 ด้านเศรษฐกิจ	1. รายได้ของบิดา มารดา / ผู้ปกครอง 2. อาชีพของผู้ปกครอง 3. ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับในการมาโรงเรียน ฯลฯ
3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน	1. จำนวนพี่น้อง / บุคคลในครอบครัว 2. สถานภาพของบิดา มารดา 3. บุคคลที่ดูแลรับผิดชอบนักเรียน 4. ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว 5. ลักษณะที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม 6. ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว หรือการใช้ สารเสพติด การติดสุรา การพนัน ฯลฯ
4. ด้านสารเสพติด	พฤติกรรมที่แสดงออก พฤติกรรมในชั้นเรียน การใช้จ่าย
5. ด้านความปลอดภัย	1. สุขภาพและบุคลิกภาพ 2. สถานภาพครอบครัวและสิ่งแวดล้อม 3. ข้อมูลการเดินทาง 4. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ฯลฯ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 กระทรวงศึกษาธิการ (2552, 18) กล่าวว่าด้วยความหลากหลายของนักเรียนแต่ละคนซึ่งมีพื้นฐาน

ความเป็นมาของชีวิตที่แตกต่างกัน ผ่านการหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมในหลายลักษณะทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูอาจารย์มีความเข้าใจในนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาคัดกรองนักเรียนและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาส่งเสริม การป้องกันและการแก้ไขปัญหาของนักเรียน ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ตามหลักวิชาการ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, 37) อธิบายถึงวิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สามารถดำเนินงานได้ดังนี้

1. สังเกต
2. สัมภาษณ์
3. การเยี่ยมบ้าน
4. ศึกษาข้อมูลจากระเบียนสะสม
5. ผลการประเมินและทดสอบต่าง ๆ

วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาคควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว ที่สำคัญคือ

1. ระเบียนสะสม (ปพ.8) ระเบียนสะสมแบบพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และเอกสารวิชาการ ระเบียนการวัดผลของสถานศึกษา เป็นเอกสารที่รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง และรายละเอียดในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนแต่ละคนอย่างมีแบบแผน เช่น ประวัติส่วนตัว ครอบครัว รายงานการเรียน การทดสอบสุขภาพ ความถนัด ความสนใจ กิจกรรมพิเศษ โครงการศึกษา และอาชีพในอนาคต บันทึกการสัมภาษณ์ การให้คำปรึกษาและรายงานอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนต้องการทราบเกี่ยวกับตัวนักเรียน การสังเกต ระเบียนพฤติกรรม การสัมภาษณ์ อัดชีวประวัติ และสังคมมิติโดยเก็บรวบรวมไว้ในระเบียนสะสม มีทั้งข้อมูลในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ซึ่งการบริการรวบรวมและศึกษาข้อมูลเพื่อการรู้จักและเข้าใจนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ โดยเก็บไว้มีขีดในตู้เอกสารให้สะดวกใช้ และการบริการข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล เป็นบริการสำคัญ เพราะเป็นการรวบรวมข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับเด็กที่แตกต่างกัน เพื่อช่วยให้ครูแนะแนว ผู้ปกครองและผู้บริหารสถานศึกษา สามารถเข้าใจเด็กได้อย่างลึกซึ้งและสามารถดูแลช่วยเหลือเด็กได้อย่างถูกต้องและตรงตามความต้องการของผู้เรียน

2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็กหรือแบบประเมินตนเอง (SDQ) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546, 130, 138-140) กล่าวถึงแบบประเมินพฤติกรรมเด็กหรือแบบประเมินตนเอง (SDQ) ว่าเป็นแบบประเมินของสำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข พัฒนาจาก (The Strengths and Difficulties Questionnaire: SDQ) เป็นเครื่องมือที่ผ่านการวิจัยแล้วว่ามีประสิทธิภาพในการคัดกรองปัญหาเด็กได้ดี สามารถช่วยเหลือครูในการคัดกรองปัญหาและให้การช่วยเหลือเบื้องต้นแก่เด็กในโรงเรียนแบบ SDQ นี้เหมาะสมที่จะใช้กับเด็กอายุระหว่าง 4-16 ปี แบบประเมินแต่ละชุดมี 2 หน้า หน้าแรกเป็นลักษณะพฤติกรรม จำนวน 25 ข้อ ซึ่งมีลักษณะของพฤติกรรมทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยสามารถจัดเป็นกลุ่มพฤติกรรมได้ 5 ด้าน ได้แก่

1. พฤติกรรมด้านอารมณ์ (5 ข้อ)
2. พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง /สมาธิสั้น (5 ข้อ)
3. พฤติกรรมเกร/ความประพฤติ (5 ข้อ)
4. พฤติกรรมด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน (5 ข้อ)
5. พฤติกรรมด้านสัมพันธ์ทางสังคม (5 ข้อ)

คะแนนรวมของกลุ่มที่ 1-4 เป็นคะแนนที่แสดงถึงสภาพพฤติกรรมของเด็กในด้านนั้น ๆ (Total Difficulties Score) ส่วนคะแนนในด้านที่ 5 เป็นคะแนนที่แสดงถึงจุดแข็งของเด็ก (Strength Score) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณานำจุดแข็งมาใช้ในการช่วยเหลือแก้ปัญหาในด้านอื่น ๆ แก่เด็กต่อไป ในขณะที่เกี่ยวกับคะแนนด้านสัมพันธ์ทางสังคมก็เป็นตัวบ่งชี้ให้ครูได้ทราบถึงความยากง่ายในการแก้ปัญหา ถ้าเด็กมีจุดแข็ง (คะแนนด้านสัมพันธ์ทางสังคมสูง) การให้ความช่วยเหลือปัญหาพฤติกรรมจะง่ายกว่าเด็กที่ไม่มีจุดแข็ง (คะแนนด้านสัมพันธ์ทางสังคมต่ำ) เป็นต้น หน้าที่ 2 ในด้านหลังของแบบประเมิน เป็นการประเมินผลกระทบของพฤติกรรมว่ามีความเรื้อรัง ส่งผลกระทบต่อบุคคลรอบข้าง ต่อตัวเด็กเองมีผลต่อสัมพันธ์ทางสังคมและชีวิตประจำวันของเด็กมากน้อยอย่างไร ซึ่งในส่วนนี้ใช้คำลงสรุปว่า “เป็นระดับความรุนแรงของปัญหา” แบบประเมินตนเอง (SDQ) มีทั้งหมด 3 ชุด คือ

1. แบบประเมินที่นักเรียนประเมินตนเอง 1 ชุด
2. แบบประเมินที่ครูประเมินนักเรียน 1 ชุด
3. แบบประเมินที่ผู้ปกครองประเมินนักเรียน 1 ชุด

แบบประเมินทั้ง 3 ชุด มีลักษณะข้อคำถามคล้ายคลึงกับข้อคำถามในแบบประเมินที่นักเรียนประเมินตนเอง ตลอดจนการตรวจให้คะแนน ยกเว้นเกณฑ์การแปลผลที่แตกต่างกันเล็กน้อยการให้คะแนนและแปลผล

แบบประเมินตนเอง (SDQ) มี 2 หน้า คือ ด้านหน้า เป็นการประเมินพฤติกรรม 5 ด้าน การให้คะแนนแยกตามรายด้าน รวม 5 ด้าน

- ด้านที่ 1-4 ได้คะแนน 0-5 อยู่ในกลุ่มปกติ
 ได้คะแนน 6 อยู่ในกลุ่มเสี่ยง
 ได้คะแนน 7-10 อยู่ในกลุ่มมีปัญหา/ช่วยเหลือ
- ด้านที่ 5 ได้คะแนน 4-10 จุดแข็ง
 ได้คะแนน ต่ำกว่า 3 ไม่มีจุดแข็ง

ส่วนด้านหลัง ประเมินว่ามีความจริง ส่งผลกระทบต่อบุคคลรอบตัวเด็ก มีผลต่อสัมพันธภาพทางสังคมและชีวิตประจำวันของเด็กในการประเมินว่าตัวเองมีปัญหาด้านอารมณ์ ด้านสมาธิ ด้านพฤติกรรมหรือความสามารถเข้ากับผู้อื่นได้

- ถ้าตอบว่า “ไม่” ไม่ต้องคิดคะแนนข้อต่อไป
 ถ้าตอบว่า “ใช่” ให้พิจารณาแบบประเมินในหัวข้อต่อไปนี้

1. ปัญหานี้ทำให้รู้สึกไม่สบายใจหรือไม่
2. ปัญหานี้รบกวนชีวิตประจำวันในด้านต่าง ๆ หรือไม่

ใน 2 หัวข้อนี้ ถ้าตอบ “ไม่เลย” หรือ “เล็กน้อย” ให้ 0 คะแนน “ค่อนข้างมาก” ให้ 1 คะแนน “มาก” ให้ 2 คะแนน

สรุปการแปลผล

- คะแนนรวม 0 คะแนน = ปกติ
 คะแนนรวม 1-2 คะแนน = เสี่ยง
 คะแนนรวม 3 คะแนนขึ้นไป = มีปัญหา/ช่วยเหลือ

3. การเยี่ยมบ้านนักเรียน

นางลัทธิน วิชัยรัตน์ และคนอื่น ๆ (2553, 13) กล่าวถึง การเยี่ยมบ้านนักเรียนว่าเป็นวิธีการหนึ่งของกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน หมายถึง การที่ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาไปเยี่ยมบ้านได้พบและสนทนากับผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อจะได้รู้เห็นสภาพแวดล้อม สภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงของนักเรียน ทราบเจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อนักเรียนและต่อโรงเรียน และทำให้ครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษาได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือแก้ไข หรือส่งเสริมนักเรียน ได้ถูกต้องยิ่งขึ้น การเยี่ยมบ้านนักเรียนเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับ โรงเรียนอีกทางหนึ่งด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ อย่างครบถ้วนถูกต้อง และเป็นปัจจัยซึ่งต้องอาศัยเทคนิค และเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนแต่ละคน ตลอดทั้ง

รายละเอียด ที่เกี่ยวกับนักเรียนอย่างถูกต้องและจะเป็นแนวทางให้ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น ช่วยเหลือได้ทันทั่วถึง และตรงกับสภาพที่นักเรียนประสบอยู่ การดำเนินงานให้มีการวิเคราะห์ ข้อมูลลงในระเบียบสะสม แล้วเก็บไว้เป็นระบบสะดวกในการใช้ ทั้งคอยติดตามผลการปฏิบัติงาน ของผู้รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง

2. การคัดกรองนักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, 43-44) กล่าวถึงการคัดกรองนักเรียนว่าเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น ซึ่งสถานศึกษาควรมีการประชุมครูกำหนดเกณฑ์การคัดกรอง เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันให้เป็นที่ยอมรับของครูในสถานศึกษาและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ ว่าความรุนแรงหรือความถี่เท่าไรจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา ทั้งนี้การจัดกลุ่มนักเรียนให้ ถือเป็นความลับการคัดกรองนักเรียนจะแบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม

กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่ไม่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของตนเองหรือสังคมส่วนรวมในด้านลบ

กลุ่มเสี่ยง หมายถึง นักเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติ เช่น เก็บตัวแสดงออก เกินขอบเขต การปรับตัวทางเพศไม่เหมาะสม ทดลองสิ่งเสพติด ผลการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไป ในทางลบ

กลุ่มมีปัญหา หมายถึง นักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาชัดเจนมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตประจำวันของตนเองหรือสังคมส่วนรวมในด้านลบ

การจัดกลุ่มนักเรียนจะมีประโยชน์ต่อครูประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษา ในการหาวิธีการ เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ปัญหา เพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งครูประจำชั้น ครู ที่ปรึกษา ไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มแล้ว ความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ปัญหาของ นักเรียนจะมีน้อยลง ส่งผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไข เร่งด่วนประเด็นการพิจารณาเพื่อจัดทำเกณฑ์การคัดกรองและแหล่งข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียน แต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านความสามารถ

1.1 ด้านการเรียน

1.1.1 ผลการเรียนรู้ที่ได้และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน

1.1.2 ความเอาใจใส่ความพร้อมในการเรียน

1.1.3 ความสามารถในการเรียน

1.1.4 ความสม่ำเสมอในการมาโรงเรียน เวลาที่มาโรงเรียน การเข้าชั้นเรียน

ข้อมูลที่ได้รับมาจากกระเบียนสะสมและวิธีการอื่นๆ เช่น การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การได้ข้อมูลจากครูที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เป็นต้น

1.2 ด้านความสามารถอื่น ๆ

1.2.1 การแสดงออกถึงความสามารถพิเศษที่มี

1.2.2 ความถนัด ความสนใจและผลงานในอดีตที่ผ่านมา

1.2.3 บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน

1.2.4 การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน

ข้อมูลที่ได้รับจากกระเบียนสะสมและวิธีการอื่น ๆ เช่น การได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียน แพ้สะสมผลงาน พฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียน เป็นต้น

2. ด้านสุขภาพ

2.1 ด้านร่างกาย

2.1.1 ความปกติ ความพิการ หรือความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน เป็นต้น

2.1.2 โรคประจำตัว

2.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักกับส่วนสูง

2.1.4 ความสะอาดของร่างกาย

ข้อมูลที่ได้รับมาจากกระเบียนสะสมและวิธีการอื่น ๆ เช่น การสังเกต การสอบถามจาก ครูอนามัย เป็นต้น

2.2 ด้านจิตใจ

2.2.1 สภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวล หรือซึมเศร้า

2.2.2 ความประพฤติ

2.2.3 พฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการศึกษา ความสามารถพิเศษและการปรับตัวของนักเรียน เช่น พฤติกรรมการอยู่ไม่นิ่ง เป็นต้น

2.2.4 ความสัมพันธ์กับเพื่อน ครู ผู้ปกครอง การใช้สารเสพติด การลักขโมยการทำร้ายตนเอง พฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม

ข้อมูลที่ได้รับมาจากกระเบียนสะสม แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) และวิธีการอื่น ๆ เช่น การได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียน จากแบบสอบถาม การสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น

3. ด้านครอบครัว

3.1 ด้านเศรษฐกิจ

3.1.1 ผู้หารายได้ให้ครอบครัว

3.1.2 ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ภาระหนี้สิน

3.1.3 ความเพียงพอของรายรับรายจ่าย

3.1.4 จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและใช้จ่ายในแต่ละวัน

ข้อมูลได้รับจากระเบียนสะสมและวิธีการอื่น ๆ เช่น การได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียน หรือจากนักเรียนโดยตรง เป็นต้น

3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน

3.2.1 ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสมของผู้ปกครอง

3.2.2 ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม

3.2.3 ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เช่น ความอบอุ่นหรือมีทะเลาะเบาะแว้ง ใช้ความรุนแรงในการตัดสินแก้ปัญหา ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ซึมเหม่อลอย แสดงออกถึงการไม่อยากกลับบ้าน พฤติกรรมก้าวร้าว

3.2.4 การใช้สารเสพติด สุราหรือเล่นการพนัน รวมถึงความเจ็บป่วยเรื้อรัง/ รุนแรงของสมาชิกในครอบครัว ข้อมูลที่ได้รับจากระเบียนสะสมและวิธีการอื่น ๆ เช่น การได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียน การสอบถามจากนักเรียน โดยตรงหรือจากกลุ่มเพื่อน เป็นต้น

4. ด้านอื่น ๆ

พฤติกรรมอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม ซึ่งอาจเป็นไปในทางที่ดีขึ้นหรือมีความไม่เหมาะสมที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถ สุขภาพและการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนจากการคัดกรองนักเรียนจะพบเด็กที่มีความต้องการพิเศษแทรกอยู่ในเด็กทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่

4.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น

4.2 เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

4.3 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

4.4 เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย

4.5 เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

4.6 เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม

4.7 เด็กออทิสติก

4.8 เด็กอัจฉริยะ

ส่วนกรมสุขภาพจิต (2551, 11) สรุปว่าการจัดการกลุ่มนักเรียนนี้มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้นและมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา เพราะข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อจัดกลุ่มแล้ว ความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียนจะมึนน้อยลง มีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขเร่งด่วน

ผลการคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติ โดยเฉพาะนักเรียนวันรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้ (Sensitive) แม้ว่านักเรียนจะรู้ว่าขณะนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไรหรือประสบกับปัญหาใดก็ตามและเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียน ในหมู่เพื่อนอีกด้วย ดังนั้นครูที่ปรึกษาที่มีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าเป็นบุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติ แตกต่างจากเพื่อนนักเรียนอื่น ๆ ซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลังได้

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียนให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลัก ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการประชุมครูเพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันเพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียนรวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาดังแสดงในตารางที่ 2.2 ดังนี้

ตารางที่ 2.2 การพิจารณาเพื่อจัดทำเกณฑ์คัดกรองและแหล่งข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียนแต่ละด้าน

กระบวนการดำเนินงาน	วิธีการ	เครื่องมือ
1. ด้านความสามารถ 1.1 ด้านการเรียนรู้	1. ผลการเรียนรู้ที่ได้ และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน 2. ความเอาใจใส่ความพร้อมในการเรียน 3. ความสามารถในการเรียน 4. ความสม่ำเสมอในการมาโรงเรียน เวลาที่มาโรงเรียน การเข้าชั้นเรียน	ระเบียบสะสม วิธีการอื่น ๆ เช่น การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การได้ข้อมูลจากครูที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เป็นต้น

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

กระบวนการดำเนินงาน	วิธีการ	เครื่องมือ
1.2 ด้านความสามารถ อื่น ๆ	1. การแสดงออกถึง ความสามารถพิเศษที่มี 2. ความถนัด ความสนใจ และ ผลงานในอดีตที่ผ่านมา 3. บทบาทหน้าที่พิเศษใน โรงเรียน 4. การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ	ด้านความสามารถอื่น ๆ
2. ด้านสุขภาพ 2.1 ด้านร่างกาย	1. ความปกติ ความพิการหรือ ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน เป็นต้น 2. โรคประจำตัว 3. ความสัมพันธ์ระหว่าง น้ำหนักกับกับส่วนสูง 4. ความสะอาดของร่างกาย	2. ด้านสุขภาพ 2.1 ด้านร่างกาย
2.2 ด้านจิตใจพฤติกรรม	1. สภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการ ดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวลหรือซึมเศร้า 2. ความประพฤติก 3. พฤติกรรมต่าง ๆ ที่มี ผลกระทบต่อการเรียนรู้ ความสามารถพิเศษและการ ปรับตัวของนักเรียน เช่น พฤติกรรมที่อยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น	ระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรม นักเรียน (SDQ) วิธีการอื่น ๆ เช่น การสังเกต พฤติกรรม การได้ข้อมูล จากเพื่อนนักเรียน จาก แบบสอบถาม
3. ด้านครอบครัว 3.1 ด้านเศรษฐกิจ	1. ผู้หารายได้ให้ครอบครัว 2. ฐานะเศรษฐกิจของ ครอบครัว ภาระหนี้สิน	ระเบียบสะสมวิธีการอื่น ๆ เช่น การได้ข้อมูลจากเพื่อน นักเรียน หรือจากนักเรียน โดยตรง เป็นต้น

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

กระบวนการดำเนินงาน	วิธีการ	เครื่องมือ
	4. จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและจ่ายในแต่ละวัน	
3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน	1. ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสมของผู้ปกครอง 2. ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม	ระเบียบสะสมวิธีการอื่น ๆ เช่น การสังเกตพฤติกรรม การสอบถามจากนักเรียนโดยตรงหรือจากกลุ่มเพื่อน เป็นต้น
3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน	3. ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เช่น อบอุ่นหรือมีทะเลาะเบาะแว้งใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจปัญหา ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ซึม เหงื่อลอย แสดงออกถึงการไม่อยากกลับบ้าน เป็นต้น	
4. ด้านสารเสพติด	1. การใช้สารเสพติด สุราหรือเล่นการพนัน รวมถึงความเจ็บป่วยเรื้อรัง/รุนแรงของสมาชิกในครอบครัว 2. พฤติกรรมที่แสดงออก 3. พฤติกรรมในชั้นเรียน 4. การใช้จ่ายเงิน 5. การคบเพื่อน 6. สุขภาพและบุคลิกภาพ 7. สถานภาพทางครอบครัวและสิ่งแวดล้อม	1. การสังเกต 2. การสัมภาษณ์ 3. การคัดกรอง 4. จากระเบียบสะสม

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

กระบวนการดำเนินงาน	วิธีการ	เครื่องมือ
5. ด้านความปลอดภัย	1. พฤติกรรมการทำงานที่สร้างความปลอดภัยให้กับตนเองและอื่น 2. จิตสำนึกในเรื่องความปลอดภัย	1. ข้อมูลการเดินทาง 2. สภาพแวดล้อมในโรงเรียน
6. ด้านอื่น ๆ เช่น ด้านเพศ เป็นต้น	พฤติกรรมอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม ซึ่งอาจเป็นไปในทางที่ดีขึ้นหรือมีความไม่เหมาะสมที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถและการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน	1. การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน 2. การสัมภาษณ์นักเรียนจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น เพื่อนนักเรียน เป็นต้น

3. การส่งเสริมนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2551, 15) กล่าวถึงความสำคัญของการส่งเสริมนักเรียนว่าเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ กลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาและเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมนักเรียน

การส่งเสริมนักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินงานได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินงาน คือ

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) เป็นกิจกรรมที่ดำเนินงานเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ซึ่งสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูม อาจเป็นที่ห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนให้มีบรรยากาศเสมือนบ้านที่มีครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นดังสมาชิกในครอบครัวเดียวกันและมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การรู้จักตนเองของนักเรียน การรู้จักผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม มีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัวและการวางแผนชีวิต เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยกัน ประโยชน์ของการ

จัดกิจกรรม โฮมรูมจะช่วยให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถและป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วย แนวดำเนินงานจัดกิจกรรมโฮมรูม มีดังนี้

1.1 กำหนดกิจกรรมโฮมรูม โดยยึดตามความต้องการของนักเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโฮมรูม ดังนี้

1.1.1 สำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

1.1.2 พิจารณาเลือกหัวข้อและวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนหรือให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น ๆ เป็นเรื่องที่ทันสมัย

1.1.3 การจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละครั้ง ควรมีการดำเนินงานเป็นหลักฐาน ทั้งก่อนดำเนินงาน และหลังดำเนินงานซึ่งอาจเขียนในรูปแบบของการบันทึกการจัดกิจกรรมหรืออื่น ๆ รวมทั้งให้มีการบันทึกสรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากจัดกิจกรรมทุกครั้ง ซึ่งการบันทึกอาจบันทึกในแผนการจัดกิจกรรมหรือแบบฟอร์มบันทึกที่แยกออกมาต่างหากได้

1.1.4 ประเมินผลการจัดกิจกรรมและจัดทำรายงาน

1.2 โรงเรียนกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือมีคู่มือในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง โดยมีจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน ครูที่ปรึกษาก็ดำเนินงานตามนั้น แต่ให้มีความยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อและวิธีการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมและทันสมัยได้ด้วย

1.3 วิธีการผสมผสาน โดยยึดหลักความต้องการของนักเรียนและนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน ในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

1.4 วิธีการอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) การพบปะกันระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาดูแลอยู่ถือได้ว่าเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียนและผู้ปกครองด้วยกัน การประชุมผู้ปกครองดังกล่าวจะทำให้นักเรียนได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองมากขึ้น ทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพ ความสามารถยิ่งขึ้นหรือร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาของนักเรียน แนวดำเนินงานจัดกิจกรรม มีดังนี้

2.1 ครูที่ปรึกษาควรจัดประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งการประชุมนี้มีใช้การรายงานสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มากขึ้น ดังนั้นสิ่งสำคัญที่ควรตระหนักในการจัดกิจกรรมประชุมก็คือ

2.1.1 การเตรียมการ ครูที่ปรึกษาควรเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลของนักเรียนแต่ละคน และกิจกรรมที่จะดำเนินงาน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน

2.1.2 การสื่อสารครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกในทางลบหรือต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียนหรือผู้ปกครอง การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุม ใช้คำพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียน แสดงถึงความห่วงใยใส่ใจในตัวของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กทุกคน และอาศัยกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบ และต้องการปรับปรุงหรือแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน

2.1.3 การจัดกิจกรรมในการประชุม การที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประชุมจำเป็นต้องใช้กิจกรรมต่าง ๆ โดยเริ่มจากการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองด้วยกันก่อนจึงจะมีกิจกรรมอื่น ๆ ให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1.4 การสรุปผลและบันทึกหลักฐานการประชุมผู้ปกครองในการประชุมแต่ละครั้ง ครูที่ปรึกษาควรมีการสรุปผล และจัดทำเอกสารเป็นหลักฐานเพื่อประโยชน์ ดังนี้

- 1) เป็นหลักฐานในการประชุมแต่ละครั้ง
- 2) เป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3) เป็นข้อมูลสำหรับการจัดประชุมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในครั้งต่อไป

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552, 20-21) กล่าวว่า การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคน ไม่ว่าจะเป็นักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา กลุ่มมีความสามารถพิเศษให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาและเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหากลับมาเป็นักเรียนกลุ่มปกติ และมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง

การส่งเสริมนักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินงานได้แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินงาน คือ

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม
2. การเยี่ยมบ้าน
3. การจัดประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน (Classroom Meeting)
4. การจัดกิจกรรมสร้างเสริมทักษะการดำรงชีวิตและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, 45-47) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหาและเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมามีพฤติกรรมดีขึ้น ตามที่สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวัง กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เช่น

1. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนักเรียนจะจบช่วงชั้นจะต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2. การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน 3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และ 4. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อาทิ กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี, กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนและกิจกรรมวันสำคัญ เป็นต้น

2. กิจกรรมโฮมรูม โรงเรียนบ้านยางเปียง (2550, 7) กล่าวถึง การจัดกิจกรรมโฮมรูมว่าเป็นวิธีการจัดกิจกรรมแนะแนวในห้องเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับนักเรียน โดยจัดให้มีลักษณะบรรยากาศเหมือนบ้าน คือให้นักเรียนมีความคุ้นเคยซึ่งกันและกันและคุ้นเคยกับครูที่ปรึกษา ประคองสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน เป็นการจัดแนะแนวหมู่ในห้องเรียน เพื่อประโยชน์แก่นักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ช่วยให้นักเรียนรู้แนวทางการศึกษาต่อ รู้จักวิธีการเรียนที่มีประสิทธิภาพ รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม เหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาติ รู้จักโลกกว้างทางอาชีพ รู้จักวิธีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ฝึกการมีระเบียบวินัย สร้างบุคลิกลักษณะนิสัย เป็นต้น ประเภทของกิจกรรมโฮมรูม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 กิจกรรมโฮมรูมสั้น 10 – 15 นาที

2.2 กิจกรรมโฮมรูมยาว 30 – 60 นาที

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมโฮมรูม

1. เพื่อให้ครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษาได้รู้จักและคุ้นเคยกับนักเรียนในชั้น

2. เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียน

3. เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนตามความสามารถของแต่ละคน

4. เพื่อเป็นโอกาสในการป้องกันแก้ไขและพัฒนานักเรียนแนวในการดำเนินงาน

แนวปฏิบัติสำหรับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

1. โรงเรียนจัดเวลาให้เป็นของนักเรียน ในคาบเรียนตอนเช้าประมาณ 10-15 นาที ให้ครูประจำชั้นเป็นผู้ดำเนินงานจัดกิจกรรมและรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมให้แก่ นักเรียนในชั้นของตน หรือที่เรียกว่า “โฮมรูมสั้น”

2. โรงเรียนจัดกิจกรรม โดยจัดคาบกิจกรรม “โฮมรูมชาว” สำหรับนักเรียนระดับ ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา
3. ในการจัดกิจกรรมโฮมรูมทุกครั้ง ครูประจำชั้นต้องวางแผนล่วงหน้าก่อนเสมอ เพื่อให้กิจกรรมนั้นเกิดผลดีต่อนักเรียน
4. ครูประจำชั้นควรเปิด โอกาสให้มีการแนะแนวหมู่หรือแนะแนว เป็นรายบุคคลแก่นักเรียนในทุก ๆ ปัญหา
5. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียน ได้พบปะอย่างใกล้ชิดที่สุด เพื่อทำการปรึกษาหารือขอความช่วยเหลือและเรียนรู้การปรับปรุงบุคลิกภาพ ตลอดจนเรียนรู้ในการดำรงชีวิตของตนเอง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต
6. ครูควรทำตนเป็นที่เห็นอกเห็นใจนักเรียน อยากเรียนรู้เกี่ยวกับตัวนักเรียนจริง ๆ ให้ความรู้ในสิ่งที่นักเรียนต้องการ พยายามกระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงออก ได้แสดงความคิดเห็น มีความกล้าที่จะพูดและความรู้สึกที่นักเรียนต้องการระบายออก
7. ครูควรหาวิธีกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโฮมรูมมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้นักเรียนทำงาน ตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน
8. ครูที่ปรึกษาควรสร้างสัมพันธภาพที่ดีและใกล้ชิดกับนักเรียน สร้างบรรยากาศเหมือนบ้านของนักเรียนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความพยายามที่จะเข้าใจกันให้ความร่วมมือเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
9. ครูไม่ควรใช้การปาฐกถาหรือการอบรม หรือชี้แจงบ่อยนัก ต้องพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็นเท่านั้น ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาและการลงมติร่วมกัน ครูควรเป็นเพียงผู้ช่วยควบคุมการดำเนินงาน หารายละเอียดต่าง ๆ ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาเพื่อให้กิจกรรมบรรลุจุดประสงค์
10. ควรบันทึกผลการจัดกิจกรรมโฮมรูมทุกครั้ง เพื่อช่วยให้การดำเนินงานเกิดผลดีตามวัตถุประสงค์ และควรสรุปความคิดเห็นหรืออุปสรรคต่าง ๆ เมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน เพื่อนำผลการอภิปรายไปปรับปรุงการจัดกิจกรรม โฮมรูมต่อไปการจัดกิจกรรมโฮมรูมให้มีประสิทธิภาพ ต้องมีการเตรียมการหรือมีการวางแผนอย่างดี โดยครูที่ปรึกษาควรมีการวางแผน ช่วยกันร่างกิจกรรมร่วมกัน และนำไปปฏิบัติเหมือน ๆ กันสิ้นปีก็มีการนำผลมาอภิปรายและปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ขึ้น หากเป็นไปได้ ควรสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อน โดยจัดทำแบบสอบถามสำหรับสำรวจความต้องการและความสนใจของนักเรียน จึงจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างเต็มที่

2.3 กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) เป็นการพบปะกันระหว่างครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา กับผู้ปกครองนักเรียน ให้มีคุณภาพ ความสามารถมากยิ่งขึ้น หรือร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาของนักเรียน การที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนจำเป็นต้องใช้กิจกรรมต่าง ๆ โดยเริ่มด้วยการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองด้วยกันก่อน จึงจะมีกิจกรรมอื่น ๆ ให้ผู้ปกครองได้ แสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.4 โครงการพิเศษอื่น ๆ กิจกรรมชุมนุม /ชมรม กิจกรรมตามความถนัด ความสนใจ

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา

กรมวิชาการ (2546, 18-27) กล่าวถึง การให้คำปรึกษาในยุคแห่งสังคมที่ซับซ้อน และสับสน เขาชนมีความเปราะบางทางอารมณ์ บทบาทในการให้คำปรึกษาถือเป็นบทบาทหน้าที่ และภารกิจที่มีความสำคัญของการทำหน้าที่ครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษา ทั้งการให้คำปรึกษาอย่างเป็นทางการและการให้คำปรึกษาอย่างไม่เป็นทางการ เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ โดยทั่วไปป้องกันความรู้ เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ตลอดจนเทคนิควิธีการที่ควรพิจารณาและคำนึงถึงมีหลายประการ ดังนี้

1. การให้คำปรึกษา คือ บทบาทหน้าที่และกระบวนการหนึ่งที่ครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษาจะสามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถรู้จัก เข้าใจ ยอมรับตนเอง มองเห็นปัญหาของตนเอง สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยตนเอง สามารถวางแผนการในอนาคตของตนเองได้อย่างเหมาะสม

2. การให้คำปรึกษา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

2.1 การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เป็นกระบวนการช่วยเหลือโดยมีการพบปะเป็นการส่วนตัว ระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับบริการ ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ผู้รับบริการได้เข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น สามารถวางโครงการในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีใช้เฉพาะ จะสามารถแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่เท่านั้น แต่จะช่วยให้มีทักษะในการแก้ปัญหาคืออื่น ๆ ได้ด้วยตนเอง

2.2 การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม คือ การให้คำปรึกษามากกว่า 1 คน ในแต่ละครั้ง แต่ไม่ควรเป็นกลุ่มใหญ่เกินไป เพราะถ้าเป็นกลุ่มใหญ่มากเกินไป การให้คำปรึกษาอาจไม่ทั่วถึงประการสำคัญเป็นเรื่องทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับความรู้สึก อารมณ์ ที่จะถ่ายทอดให้แก่กันของคนในกลุ่ม การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มนี้เหมาะกับกลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาคล้ายคลึงกัน นัดหมายมาพบกันเพื่อ จุดประสงค์เดียวกัน คือ การแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องของตน

3. ความรู้พื้นฐานสำหรับครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษาในการให้คำปรึกษาครูประจำชั้น และครูที่ปรึกษาที่จะทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ควรมีความรู้พื้นฐาน ดังต่อไปนี้

3.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์

3.1.1 มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม

3.1.2 มนุษย์มีความแตกต่างทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์

3.1.3 พฤติกรรมของมนุษย์ย่อมมีสาเหตุ

3.1.4 มนุษย์มีเกียรติและศักดิ์ศรี

3.1.5 มนุษย์มีอารมณ์และเหตุผล

3.1.6 มนุษย์ย่อมเห็นประโยชน์ส่วนตัว

3.1.7 มนุษย์มักกล่าวโทษผู้อื่น

3.1.8 มนุษย์ชอบความแปลกใหม่

3.1.9 มนุษย์ชอบเปรียบเทียบ

3.1.10 มนุษย์มีความคาดหวัง

3.2 ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ (ตามทฤษฎีของ Maslow)

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางด้านร่างกาย

ขั้นที่ 2 ความต้องการทางด้านความมั่นคงปลอดภัย

ขั้นที่ 3 ความต้องการด้านความรักและการมีส่วนร่วม

ขั้นที่ 4 ความต้องการเห็นคุณค่าในตนเอง

ขั้นที่ 5 ความต้องการบรรลุภาวะสัจจะการแห่งตน

3.3 พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ที่ได้รับการเสริมแรง แสดงออกได้ทั้ง

พฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์

4. คุณสมบัติที่สำคัญของผู้ให้คำปรึกษา

ในการทำหน้าที่เป็นผู้ให้ปรึกษาสำหรับผู้เรียนนั้น ครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษา ต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังนี้

4.1 มีบุคลิกภาพที่อบอุ่นและเป็นมิตร

4.2 มีลักษณะน่าไว้วางใจ น่าเคารพ น่าเชื่อถือและรักษาความลับได้

4.3 มีความสนใจในการช่วยเหลือผู้อื่น มีคุณธรรม เมตตาธรรมและเสียสละ

4.4 รู้จักพูด เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาทราบปัญหาที่แท้จริง และแก้ปัญหาด้วยตนเอง

4.5 รู้จักฟัง สามารถจับประเด็นได้เร็วและกระชับ มีความอดทนต่อการรับฟัง

4.6 สามารถอธิบายและคลี่คลายปมประเด็นต่าง ๆ ให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย

4.7 สามารถที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเอง

โดยผู้ให้คำปรึกษาจะไม่ตัดสินใจแทน

4.8 มีสุขภาพจิตดี มีอารมณ์มั่นคง

5. กระบวนการให้คำปรึกษา

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างสัมพันธภาพ ผู้ให้คำปรึกษาต้องทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความอบอุ่น สบายใจและไว้วางใจ

ขั้นตอนที่ 2 สำรวจปัญหา ผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจปัญหาและปัจจัยต่างๆ ที่ให้เกิดปัญหาด้วยตัวของเขาเอง

ขั้นตอนที่ 3 เข้าใจปัญหา สาเหตุ ความต้องการ ผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจปัญหา สาเหตุ และความต้องการของตนเอง

ขั้นตอนที่ 4 วางแผน แก้ปัญหา ผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาพิจารณาวิธีแก้ปัญหาและตัดสินใจเลือกสิ่งที่จะปฏิบัติด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 5 ยุติการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาย้ำความเข้าใจที่เกิดขึ้นระหว่างที่ให้คำปรึกษา และช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามีแรงจูงใจและกำลังใจที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง

6. เทคนิคบางประการที่ใช้ในการให้คำปรึกษา

6.1 การเริ่มต้นให้คำปรึกษา (Opening the Interview) ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้รับคำปรึกษา เพื่อให้มีบรรยากาศที่ดี อบอุ่น และเกิดความเป็นกันเอง เช่น การกล่าวคำต้อนรับ เป็นต้น

6.2 การสร้างสายสัมพันธ์ (Establishing Rapport) เมื่อเริ่มต้นการสนทนาไปแล้วสิ่งที่ตามมาคือ การสร้างสายสัมพันธ์ เพราะสิ่งนี้จะช่วยให้การพูดคุยกันดำเนินไปสู่จุดหมาย การสร้างสายสัมพันธ์จะต้องกระทำอย่างระมัดระวัง เพราะเป็นเทคนิคที่ต้องอาศัยความละเอียดอ่อนมาก โดยทั่วไปแล้วจะต้องทราบภูมิหลังของผู้รับคำปรึกษา เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการสร้างสายสัมพันธ์ต่อไป อาจจะพูดถึงเรื่องที่คุณรับคำปรึกษาที่มีความถนัด และสนใจเป็นพิเศษ เพื่อช่วยให้เขาสามารถพูดได้อย่างมั่นใจ ช่วยให้คุณมีความสุขและพร้อมที่จะพูดต่อไป

6.3 การตั้งคำถาม (Questioning) กระบวนการให้คำปรึกษานั้น ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องไม่ใช้การแนะนำ แต่จะใช้คำถามเพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจตนเองดีขึ้น เกิดความรู้สึกกระจ่างขึ้น เช่น อะไรเป็นสาเหตุทำให้เธอตัดสินใจเช่นนั้น หรือเธอได้จ่ายเงินซื้อของไปนั้นคุ้มกับประโยชน์ที่ใช้หรือไม่

6.4 การแนะ (Suggesting) ในบางกรณีผู้ให้คำปรึกษาจะพบว่า ผู้รับคำปรึกษาที่มีความสนใจต่อปัญหาต่าง ๆ และไม่สามารถจะโต้ตอบได้ จึงต้องมีการแนะนำบ้าง เพื่อให้เกิดความรู้สึกหรือพอมองเห็นช่องทางที่จะแก้ปัญหา เช่น เธอคงเคยไปพบครูที่สอนวิชาคณิตศาสตร์มาแล้ว กระมัง เป็นต้น

6.5 การตีความ (Interpreting) การช่วยตีความในสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษากล่าวไปแล้วเพื่อจะช่วยให้เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งขึ้น

6.6 การเงียบและการฟัง (Silent and Listening) เป็นกลวิธีที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเล่าเรื่องของตนได้ดีขึ้น การเงียบจะช่วยให้เกิดสมาธิ และรวบรวมคำพูดต่าง ๆ ได้รวดเร็ว

6.7 การทำให้กระจ่างแจ้ง (Clarifying) ผู้ให้คำปรึกษากล่าวถึงสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาพูดไปแล้วอีกครั้งหนึ่ง โดยไม่เปลี่ยนเนื้อหาคำพูดนั้น ๆ เลย จะทำให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกแจ่มแจ้งในเรื่องที่เขาอาจเข้าใจผิดอยู่ได้ และมองเห็นคำพูดของตนในแง่ที่เป็นกลางมากขึ้น

6.8 การสะท้อนความรู้สึก (Reflection of Feeling) คือ การที่ผู้ให้คำปรึกษาตีความหมายของคำพูดซึ่งแสดงความรู้สึกที่สำคัญของผู้รับคำปรึกษา แล้วเปลี่ยนคำพูดใหม่ โดยเน้นเนื้อหาสาระเดิมเพื่อจะทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความรู้สึกของตนอย่างลึกซึ้งและกล้าเผชิญกับความรู้สึกของตน

6.9 การสอบซักถาม (Probing) คือ การให้ผู้ให้คำปรึกษาตั้งคำถามตรง ๆ เพื่อค้นหารายละเอียดจากผู้รับคำปรึกษานอกจากนี้ยังมีเทคนิคกลวิธีต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องนำมาใช้ในการให้คำปรึกษาอีกหลายประการ เป็นต้นว่า การสังเกตพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา การแสดงความเห็นเพื่อให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษาซึ่งอาจแสดงออกทางสีหน้า ท่าทางต่าง ๆ เช่น การพยักหน้า ยิ้มหรือแม้แต่ท่าทางซึ่งจะต้องทำให้รู้สึกเป็นกันเองที่สุด เพื่อช่วยในการสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีในการให้คำปรึกษาอย่างไรก็ตามในการให้คำปรึกษาผู้เรียน หากครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษาพิจารณาเห็นแล้วว่าเรื่องที่ผู้เรียนมาขอรับคำปรึกษานั้นเป็นเรื่องที่มีความสลับซับซ้อน เป็นปัญหาละเอียดอ่อนสมควรขอความร่วมมือ ต้องการส่งต่อผู้เรียนและปัญหาดังกล่าวไปยังฝ่ายแนะแนวของสถานศึกษา หรือผู้เกี่ยวข้องซึ่งมีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษาเป็นอย่างดี ก็สามารถทำได้และถือเป็นเรื่องสมควรอย่างยิ่ง

กรมสุขภาพจิต (2551, 18) กล่าวว่า วิธีการและเครื่องมือเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยการให้การปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนเป็นการช่วยเหลือ ผ่อนคลายปัญหาให้ลดในลง ทั้งด้านความรู้สึก ความคิด และการปฏิบัติตนของนักเรียนในทางที่ไม่ถูกต้อง โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์ ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การปรึกษาเบื้องต้นมีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรมีความรู้และทักษะพื้นฐานดังนี้

1. จิตวิทยาวัยรุ่น
2. ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทั้งร่างกายและจิตใจ
3. กระบวนการและทักษะการปรึกษาเบื้องต้นที่สำคัญ ๆ คือ การสร้างสัมพันธภาพใช้คำถาม การรับฟังทั้งเนื้อหาและความรู้สึก

ส่วนแนวดำเนินงานจัดกิจกรรมครูที่ปรึกษาควรมีความพร้อมในการให้การปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนด้วยความรู้สึที่ดีต่อนักเรียน ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการปรึกษา โดยมีกระบวนการในการปรึกษา ดังนี้

กระบวนการปรึกษา

- 3.1 สร้างสัมพันธภาพ
- 3.2 พิจารณาทำความเข้าใจปัญหา
- 3.3 กำหนดวิธีการ และดำเนินงานแก้ไข้ปัญหา
- 3.4 ยุติการปรึกษา

การเป็นผู้ให้การปรึกษาที่ดีมีคุณภาพนั้น ครูที่ปรึกษาควรจะปฏิบัติ ดังนี้

1. รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรึกษาหรือวิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจรับการอบรมจากหน่วยงานภายนอกหรือโรงเรียนจัดอบรมให้

2. หมั่นฝึกฝนทักษะการปรึกษาและพัฒนาตนเองสม่ำเสมอ

3. ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาคณะดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. แนวทางการแก้ไข้ปัญหาของนักเรียนในแต่ละลักษณะปัญหา เช่น ด้านการเรียน สุขภาพ ครอบครัวหรือการใช้สารเสพติด การพนัน หนีเรียน เป็นต้น ซึ่งศึกษาค้นคว้าได้จากเอกสารของหน่วยงานต่าง ๆ

การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไข้ปัญหา

ในการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาของนักเรียนนอกจากจะให้การปรึกษาเบื้องต้นแล้วการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคนและผู้ปกครองที่ครูที่ปรึกษาสามารถคิดพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไข้ปัญหาของนักเรียนได้หลายแนวทาง ซึ่งในที่นี้สรุปไว้ 5 แนวทางที่จำเป็น คือ

1. การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร
2. การใช้กิจกรรมในห้องเรียน
3. การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน
4. การใช้กิจกรรมซ่อมเสริม
5. การใช้กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง

สำหรับข้อ 2, 3 และ 5 ครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินงานด้วยตนเอง ส่วนข้อ 1 และ 4 จำเป็นต้องมีการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจากครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสนับสนุน

ของผู้บริหาร โรงเรียนด้วย แต่อย่างไรก็ตามการช่วยเหลือทั้ง 5 กิจกรรมดังกล่าว ครูที่ปรึกษาสามารถขอคำแนะนำความคิดเห็นจากครูอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ลักษณะการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน กรมสุขภาพจิต (2551, 76-79) ได้เสนอแนวทางไว้ดังนี้

1. การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นการจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียนไม่ใช่คาบเรียน โดยส่วนใหญ่จะเป็นเวลาเช้าก่อนเข้าแถว หรือตอนบ่ายช่วงหมดเวลาคาบเรียนหรือเวลาเย็นหลังโรงเรียนเลิกแล้ว การจัดกิจกรรมอาจจัดทำเป็นชุมนุม/ชมรม โดยมีครูประจำชั้น/ครู ที่ปรึกษากับนักเรียนร่วมกันพิจารณาเลือกกิจกรรมที่เหมาะสม และตามความต้องการของนักเรียน (นักเรียนเสนอกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถของตนเอง) โรงเรียนควรมีกิจกรรมให้นักเรียนได้เลือกอย่างหลากหลาย ซึ่งนักเรียนอาจเข้าร่วมกิจกรรมในฐานะสมาชิกเป็นผู้ร่วมกิจกรรมหรือเป็นผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมเอง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา การที่โรงเรียน มีแหล่งเรียนรู้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่จะใช้ศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเองก็จะเอื้ออำนวยให้เกิดกิจกรรมเสริมหลักสูตรกว้างขวางขึ้น และหากมีเทคโนโลยีทันสมัยก็จะจูงใจให้นักเรียนมาร่วมกิจกรรมมากขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร

1. นักเรียนได้ใช้เวลาอย่างมีคุณค่า และเกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือส่วนรวม
2. นักเรียนเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าหรือภาคภูมิใจในตนเองจากการแสดงออกถึงความสามารถที่ตนมี นักเรียนมีทักษะทางสังคม

การดำเนินกิจกรรม

2.1 จัดชุมนุม/ชมรม ที่นักเรียนสนใจ เช่น ชมรมร้องเพลง ดนตรีพื้นเมือง/สากล นาฏศิลป์ นักข่าว โต้วาที เป็นต้น

2.2 จัดโครงการประกวดแข่งขันหรือการแสดงออกเพื่อให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ แสดงผลงานของตนจากการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมนุม/ชมรมต่าง ๆ จัดกิจกรรมกลุ่มพัฒนาตนของนักเรียนตามความสนใจ เช่น ด้านการเรียน ด้านการแสดงออก ด้านศิลปะ เป็นต้น

2. การใช้กิจกรรมในห้องเรียน เป็นการจัดกิจกรรมในห้องเรียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมกลุ่มที่ให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม มีบทบาทในกลุ่มและได้เรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชาการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Center) หรือการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) จึงเป็นส่วนสำคัญของการจัดกิจกรรมในห้องเรียน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมในห้องเรียน

1. ช่วยให้นักเรียนมีทักษะทางสังคม
2. นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น นักเรียนเกิดความรู้สึกรัก

ภาคภูมิใจในตนเอง จากการได้ทำงานในกิจกรรมกลุ่มหรือได้ช่วยงานของครูในห้องเรียน

การดำเนินกิจกรรม

2.1 หากนักเรียนไม่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่ค่อยกล้าพูด กล้าแสดงออกหน้าชั้น ก็อาจให้นักเรียนค่อย ๆ เพิ่มระยะเวลาในการพูดหน้าชั้น โดยมีกำลังใจจากครูและทำที่เป็นมิตรของเพื่อน ๆ ในห้อง ซึ่งครูอาจมอบหมายให้นักเรียนเป็นผู้รายงานข่าวปากเปล่าหรือเป็นผู้อ่านข่าวจากสื่อหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์หรือสิ่งตีพิมพ์เพื่อนำเสนอแก่เพื่อน ๆ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 2-3 นาที แล้วเพิ่มระยะเวลาให้มากขึ้นต่อไป ฝึกการพูดหรือเล่าเรื่องโดยไม่ต้องเตรียมตัวล่วงหน้า

2.2 การมอบหมายให้นักเรียนช่วยแจกใบงาน เอกสาร อุปกรณ์การเรียนการสอน หรือเก็บสมุดแบบฝึกหัดหรืองานอื่น ๆ และให้คำชมเชยยกย่องเมื่อนักเรียนได้ช่วยงาน ซึ่งกิจกรรมนี้เหมาะกับนักเรียนที่สมาธิสั้น อยู่ไม่นิ่ง

3. การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา/ผู้เกี่ยวข้องต้องพิจารณาจับคู่ให้นักเรียนให้เหมาะสมกันทั้งด้านความสามารถ บุคลิกภาพ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือกันได้จริง และไม่เกิดปัญหาในการจับคู่หรือถูกข่มขู่ ถูกแกล้งจากเพื่อนที่ตนดูแล นักเรียนทั้งคู่ต้องสมัครใจที่จะจับคู่กันและยินดีให้หรือรับการช่วยเหลือเพื่อน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา/ผู้เกี่ยวข้องต้องสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งคู่อย่างสม่ำเสมอว่าช่วยเหลือกันได้หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร รวมทั้งควรมีการสอบถามหรือให้คำปรึกษาแนะนำการจับคู่เพื่อช่วยเหลือกันอย่างสม่ำเสมอ

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

1. เพื่อให้นักเรียนที่มีความสามารถหรือมีจุดเด่นในด้านต่าง ๆ ได้ดูแลช่วยเหลือเพื่อนที่ด้อยกว่า

2. นักเรียนได้ใส่ใจและเอื้อเฟื้อต่อกันและกัน รู้จักการให้และการรับด้วยมิตรไมตรี

การดำเนินกิจกรรม

2.1 นักเรียนที่เรียนเก่งให้จับคู่กับนักเรียนที่เรียนอ่อนเพื่อการสอนเสริมให้แก่เพื่อนที่เรียนอ่อนกว่า

2.2 นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในด้านใดด้านหนึ่งจับคู่กับนักเรียนที่ยังไม่ได้แสดงความสามารถออกมาให้เห็น เพื่อนำพาไปสู่การทำกิจกรรมแสดงความสามารถออกมา เช่น การเล่นเกม กีฬา ร้องเพลง เล่นดนตรี การพูด เป็นต้น

2.3 นักเรียนที่ชอบเก็บตัว ซื่อๆ ไม่มีเพื่อน ให้จับคู่เพื่อนที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจุดเด่นด้านสัมพันธภาพทางสังคม

4. การใช้กิจกรรมซ่อมเสริม เป็นการแก้ไขปัญหาด้านการเรียนของนักเรียน ซึ่งครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบ จำเป็นต้องร่วมมือร่วมใจกันวางแผนการสอนซ่อมเสริมให้แก่นักเรียนที่เรียนอ่อนหรือเรียนช้าไม่ทันเพื่อน ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการประสานงานขอความร่วมมือจากครูประจำวิชาก่อนส่งนักเรียนไปติดต่อขอเรียนซ่อมเสริม

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมซ่อมเสริม

1. เพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีผลการเรียนไม่ดีได้เรียนเพิ่มเติมจากครูประจำวิชาที่ตนเรียนอ่อน เรียนไม่ทันเพื่อน

2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบตนเองในด้านการเรียน

3. เพื่อให้นักเรียนได้ใส่ใจกับการเรียนของตนเองให้มากขึ้น

การดำเนินกิจกรรม

นักเรียนที่เรียนอ่อน เรียนไม่ทันวิชาใดก็ให้เรียนเพิ่มเติมกับครูประจำวิชานั้น ๆ โดยนัดแนะวัน เวลา สถานที่ที่จะเรียนให้เรียบร้อย

5. การใช้กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง เป็นการช่วยเหลือนักเรียนโดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครอง ซึ่งครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรมีทักษะการสื่อสารและควรบอกถึงความรู้สึกห่วงใยที่มีต่อนักเรียน จากพฤติกรรมที่สังเกตเห็นแทนการแจ้งว่านักเรียนมีปัญหาในเรื่องใดเพื่อมิให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกต่อต้าน ไม่พอใจ ทั้งกับครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาหรือแม้แต่นักเรียนเอง

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม

1. เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความตระหนัก และมีความเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้นและรับทราบถึงปัญหาของนักเรียนที่พบในโรงเรียน

การดำเนินกิจกรรม

1.1 การเชิญผู้ปกครองมาพบที่โรงเรียน

1.2 การโทรศัพท์ติดต่อ

1.3 การแจ้งโดยการเขียนจดหมาย

ทั้งนี้การพิจารณาเลือกใช้กิจกรรม ครูที่ปรึกษาควรคำนึงถึง ความเหมาะสม สอดคล้อง กับลักษณะปัญหาหรือไม่ บุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละคนเป็นอย่างไรและสภาพของชั้นเรียน โรงเรียน ชุมชน นอกจากนี้ กรมสุขภาพจิต (2551, 20) กล่าวเพิ่มเติมว่าข้อที่พึงตระหนักในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน คือ

1. การรักษาความลับ ควรดำเนินงานดังต่อไปนี้

- 1.1 รวบรวมข้อมูลของนักเรียนที่ต้องช่วยเหลือแก้ไข ไม่ควรนำไปเปิดเผย
- 1.2 ยกเว้นเพื่อขอความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยไม่ระบุชื่อ-สกุลจริงของนักเรียน และการเปิดเผยควรเป็นไปในลักษณะที่ทำให้เกียรตินักเรียน
- 1.3 บันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียน ควรเก็บไว้ในที่เหมาะสม และสะดวกในการเรียกใช้
- 1.4 การรายงานการช่วยเหลือนักเรียน ควรรายงานในส่วนที่เปิดเผยได้โดยให้เกียรติ และคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

2. การแก้ไขปัญหา

2.1 การช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน ต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ ครบถ้วนและหาวิธีช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้น ๆ เพราะปัญหาไม่ได้เกิดจากสาเหตุเพียง สาเหตุเดียว แต่อาจจะเกิดจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

2.2 ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่ เหมือนกันและวิธีการช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่ง ก็อาจไม่เหมาะกับนักเรียน อีกคนหนึ่งเนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้นการช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะการให้ คำแนะนำปรึกษา จึงไม่มีสูตรการช่วยเหลือสำเร็จตายตัวเพียงแต่มีแนวทาง กระบวนการหรือทักษะ การช่วยเหลือที่ครูแต่ละคนสามารถเรียนรู้ ฝึกฝน เพื่อการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญหาใน นักเรียนแต่ละคน ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหานักเรียนหรือการส่งต่อนักเรียนนั้นในบางกรณีครู ที่ปรึกษาสามารถดำเนินงานได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือการคัดกรอง นักเรียนก็ได้โดยขึ้นอยู่กับกรณีปัญหานักเรียนแต่ละคน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552, 20) กล่าวว่า ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความสนใจใส่กับ นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงมีปัญหา นั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกัน และการแก้ไขปัญห โดยไม่ ปล่อยปลละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การสร้างภูมิคุ้มกัน การป้องกันและแก้ไข

ปัญหาของนักเรียน จึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

การป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียนนั้นมีหลายเทคนิค วิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินงานมีอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1. การให้คำปรึกษาเบื้องต้น
2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

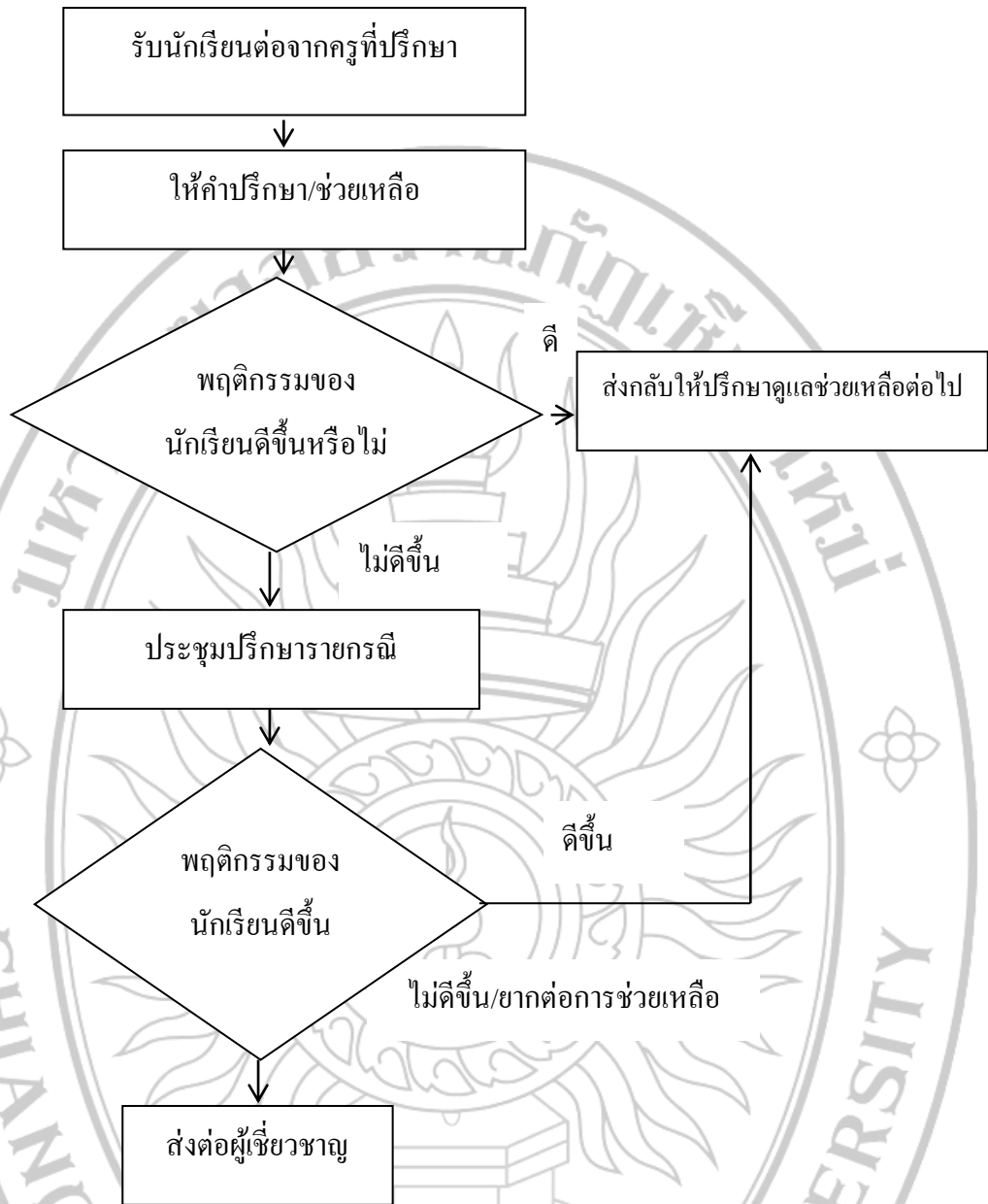
การส่งต่อ

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ในบางครั้งครูที่ปรึกษาอาจพบปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง ก็ควรดำเนินงานส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป ดังที่ กรมสุขภาพจิต (2551, 21) สรุปว่าในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยครูที่ปรึกษาตามกระบวนการที่กล่าวมานั้น อาจมีบางกรณีที่ปัญหาที่ความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหานักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้อง และรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา หรือครูคนใดคนหนึ่งเพียงลำพัง ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามจนเป็นปัญหาใหญ่โดยยากต่อการแก้ไข ซึ่งครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินงานได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือคัดกรองนักเรียนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหานักเรียนในแต่ละกรณี

การส่งต่อนักเรียน แบ่งออกเป็น คือ

1. การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชาหรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น
2. การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินงานส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

สำหรับการส่งต่อภายใน หากส่งต่อไปยังครูแนะแนว หรือฝ่ายปกครองจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ยากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ปัญหาพฤติกรรมที่ซับซ้อนหรือรุนแรง เป็นต้น ครูที่รับต้องมีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ หากเกิดกรณียากต่อการช่วยเหลืออีก ก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกเช่นกัน ดังภาพที่ 2.1 กระบวนการดำเนินงานของครูแนะแนว/ฝ่ายปกครอง ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ภาพการดำเนินงานของครูแนะแนว/ฝ่ายปกครอง

ที่มา : กรมสุขภาพจิต, 2551, 21

แนวทางการพิจารณาในการส่งต่อนักเรียน โดยครูที่ปรึกษาการส่งต่อนักเรียนให้ไปพบครูคนอื่น เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปนั้นมีแนวทางในการพิจารณาการส่งต่อนักเรียนสำหรับครูที่ปรึกษา ดังนี้

1. นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้นหรือแย่ลง แม้ว่าครูที่ปรึกษาจะดำเนินงานช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ

2. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบแล้วไม่มาตามนัดอยู่เสมอ ให้ทำกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมทำกิจกรรมใด ๆ เป็นต้น ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความซับซ้อนของสภาพจิตใจ ที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

กรมสุขภาพจิต (2551, 23) แนวทางการส่งต่อนักเรียน ไว้ดังนี้

1. ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้ทราบล่วงหน้าก่อน

2. สรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้นให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกส่งต่อหรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

3. ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อ โดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ระมัดระวัง มิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด กังวลหรือ โกรธ เป็นต้น เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการส่งต่อ และยินดีที่จะพบครูที่จะช่วยเหลือตามแต่กรณีที่ครูที่ปรึกษาพิจารณาว่าเหมาะสม

4. ครูที่ปรึกษานัดวัน เวลา สถานที่นัดพบครูที่ช่วยเหลือนักเรียนและส่งต่อ

5. ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

โดยมีจุดประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้รับนักเรียนต่อได้ดำเนินงานในการช่วยเหลือนักเรียน

2. เพื่อให้ผู้รับช่วยเหลือนักเรียนต่อทราบข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนและการดำเนินงานต่อของครูที่ปรึกษาที่ผ่านมา ทำให้สะดวกในการวางแผนช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสบายใจ ยินดีรับการช่วยเหลือจากครูคนอื่น ๆ เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา เป็นต้น

4. รับรู้วัน เวลา สถานที่ที่พบกัน

5. เพื่อทราบความก้าวหน้าในการช่วยเหลือนักเรียนและความเปลี่ยนแปลงของนักเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การดำเนินงานระบบช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน ข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ได้จากเครื่องมือ และวิธีการที่หลากหลาย โดยการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความ และยังสนับสนุนให้

นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ทุกฝ่ายหวังไว้ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเกี่ยวข้อง

วงจรกิจการบริหารงานคุณภาพ PDCA

แนวคิดและความเป็นมาของระบบ

วงจร PDCA เป็นวงจรที่คิดค้นโดย วอลเตอร์ ชูวฮาร์ต ผู้บุกเบิกการใช้สถิติสำหรับแวดวงอุตสาหกรรมต่อมา PDCA เริ่มเป็นที่รู้จักกันมากขึ้นเมื่อเดมมิ่ง (William Edward Deming) ได้เผยแพร่ให้เป็นกระบวนการทำงานจึงรู้จักในอีกชื่อหนึ่ง คือ “วงจรเดมมิ่ง” ซึ่งประกอบด้วย (P : Plan) การวางแผน (D : Do) การปฏิบัติตามแผน (C : Check) การตรวจสอบ และ (A : Action) การดำเนินการให้เหมาะสม ซึ่งการปฏิบัติตาม PDCA นั้นจะปฏิบัติเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจาก P จนถึง A และเริ่มกลับมาปฏิบัติในขั้น P ใหม่ทำวนอยู่อย่างนั้นเป็นวงจรแห่งความสำเร็จ (วิระพล บุศิริฐ, 2543, 7)

เดมมิ่ง (William Edward Deming) เกิดเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม ค.ศ. 1900 ที่เมือง (Sioux) รัฐ (Iowa) สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีทางวิทยาศาสตร์จากมหาวิทยาลัย (Wyoming) ปริญญาโททางวิทยาศาสตร์จากมหาวิทยาลัย Colorado และปริญญาเอก สาขาคณิตศาสตร์ฟิสิกส์ (Mathematical Physics) จากมหาวิทยาลัย Yale ในปี ค.ศ. 1932 เริ่มทำงานกับกระทรวงเกษตร (Department of Agriculture) ในปี ค.ศ. 1939 เดมมิ่งย้ายมาเป็นที่ปรึกษาค้นการสุ่มตัวอย่างของสำนักงานสำมะโนประชากร (Bureau of the Census) ปี ค.ศ. 1946 เริ่มสอนหนังสือที่คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนิวยอร์ก (New York University : N.Y.U.) และสอนหนังสือจนถึงปี ค.ศ. 1993 และตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 เดมมิ่งเริ่มรับเชิญเป็นวิทยากรและที่ปรึกษาให้กับอุตสาหกรรมในประเทศญี่ปุ่น ผ่านสหภาพนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรญี่ปุ่น (Japanese Union of Scientists and Engineers : JUSE) ทำให้อุตสาหกรรมของญี่ปุ่นพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วปี ค.ศ. 1951 เริ่มการมอบรางวัลคุณภาพ Deming (Deming Prize of Quality) ให้แก่ธุรกิจดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งรางวัลที่ทรงเกียรติที่ธุรกิจต่าง ๆ ต้องการและเริ่มต้นก่อนรางวัลคุณภาพ (Malcolm Baldrige National Quality Award : MBNQA) หรือในสหรัฐอเมริกาหลายสิบปีจนกระทั่งปี ค.ศ. 1980 ดร.เดมมิ่งเริ่มเป็นที่รู้จักกว้างขวางในหมู่ชาวอเมริกันหลังร่วมรายการถ้ำญี่ปุ่นทำได้ทำไมเราจะทำไม่ได้ (If Japan Can, Why Can't We?) ของสถานีโทรทัศน์เอ็นบีซี NBC (สมประสงค์ เสนารัตน์, 2551, 3)

วีริชญ์ เลิศไทยตระกูล (2554) กล่าวถึงปรัชญา วงจร PDCA ว่า (Dr. William Edwards Deming) ได้พัฒนางจร PDCA ขึ้นมาจากแนวคิดของ (Dr. W.A. Shewhart) นักควบคุมกระบวนการเชิงสถิติ ที่ (J Bell Laboratories) ในสหรัฐอเมริกาที่ได้นำเสนอในหนังสือ Statistical วิธีการจาก

มุมมองของการควบคุมคุณภาพ (1930) ในระยะแรกรู้จัก วงจร PDCA ในนาม (Shewhart Cycle) จากนั้น ดร.วิลเลียม เอ็ดเวิร์ดเดมิ่ง ได้นำไปพัฒนาปรับใช้ในการควบคุมคุณภาพในวงการอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น จึงมีชื่อเรียกว่า วงจรเดมิ่ง (สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น, 2552, 21) เริ่มแรกวงจร PDCA เน้นถึงความสัมพันธ์ของ 4 ฝ่าย ในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพ และความพึงพอใจของลูกค้า ได้แก่ ฝ่ายออกแบบ ฝ่ายผลิตฝ่ายขาย และฝ่ายวิจัย ความสัมพันธ์ทั้ง 4 ฝ่าย จะต้องดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพสินค้าตามความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยให้ถือว่าคุณภาพต้องมาก่อนสิ่งใด ต่อมาแนวคิดเกี่ยวกับ วงจรเดมิ่ง ได้ถูกดัดแปลงให้เข้ากับวงจรการบริหารงาน คือขั้นตอน การวางแผน (Plan) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Do) ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check) และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข (Act)

โครงสร้างของวงจร PDCA

ชนิกานต์ เขียรสูตร (2551) กล่าวว่า ขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอนของวงจรพีดีซีเอประกอบด้วย “การวางแผน” อย่างรอบคอบเพื่อ “การปฏิบัติ” อย่างค่อยเป็นค่อยไปแล้วจึง “ตรวจสอบ” ผลที่เกิดขึ้น วิธีการปฏิบัติใดมีประสิทธิภาพที่สุดก็จะจัดให้เป็นมาตรฐาน หากไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ก็ต้องมองหาวิธีการปฏิบัติใหม่หรือใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม

ขั้นตอนการวางแผน (Plan) ครอบคลุมถึงการกำหนดกรอบหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน เป็นต้น พร้อมกับพิจารณาว่ามีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลใดบ้างเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนั้น โดยระบุวิธีการเก็บข้อมูลให้ชัดเจน นอกจากนี้ จะต้องวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ แล้วกำหนดทางเลือกในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การวางแผนช่วยให้เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความสูญเสียต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ทั้งในด้านแรงงาน วัสดุดิบ ชั่วโหมง การทำงาน เงิน เวลา เป็นต้น โดยสรุปแล้วการวางแผนช่วยให้รับรู้สภาพปัจจุบัน พร้อมกับกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ด้วยการผสานประสบการณ์ความรู้และทักษะอย่างลงตัว โดยทั่วไปการวางแผนมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภทหลัก ๆ ดังนี้

ประเภทที่ 1 การวางแผนเพื่ออนาคต เป็นการวางแผนสำหรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือกำลังจะเกิดขึ้นบางอย่าง เราไม่สามารถควบคุมสิ่งนั้นได้เลย แต่เป็นการเตรียมความพร้อมของเราสำหรับสิ่งนั้น

ประเภทที่ 2 การวางแผนเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เป็นการวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพื่อสภาพที่ดีขึ้น ซึ่งเราสามารถควบคุมผลที่เกิดในอนาคตได้ด้วยการเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ปัจจุบัน

ขั้นตอนการปฏิบัติ (DO) ขั้นตอนการปฏิบัติ คือ การลงมือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามทางเลือกที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนการวางแผน ในขั้นนี้ต้องตรวจสอบระหว่างการปฏิบัติด้วยว่าได้ดำเนินไปในทิศทางที่ตั้งใจหรือไม่ พร้อมกับสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบด้วย เราไม่ควรปล่อยให้ถึงวินาทีสุดท้าย เพื่อความคืบหน้าที่เกิดขึ้น หากเป็นการปรับปรุงในหน่วยงานผู้บริหระย่อมต้องการทราบความคืบหน้าอย่างแน่นอน เพื่อจะได้มั่นใจว่าโครงการปรับปรุงเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด

ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check) ขั้นตอนการตรวจสอบ คือ การประเมินผลที่ได้รับจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แต่ขั้นตอนนี้มักจะถูกมองข้ามเสมอ การตรวจสอบทำให้เราทราบว่าปฏิบัติในขั้นที่สองสามารถบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ สิ่งสำคัญก็คือเราต้องรู้ว่าจะตรวจสอบอะไรบ้างและบ่อยครั้งแค่ไหน ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบจะเป็นประโยชน์สำหรับขั้นตอนนี้

ขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสม (Action) ขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสม จะพิจารณาผลที่ได้จากการตรวจสอบ ซึ่งมีอยู่ 2 กรณี คือ ผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ หากเป็นกรณีแรก ก็ให้นำแนวทางหรือกระบวนการปฏิบัตินั้นมาจะทำให้เป็นมาตรฐานพร้อมทั้งหาวิธีการที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งอาจหมายถึงสามารถบรรลุเป้าหมายได้เร็วกว่าเดิมหรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเดิมหรือทำให้คุณภาพดียิ่งขึ้นก็ได้ แต่หากเป็นกรณีที่สอง ซึ่งก็คือผลที่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้ เราควรนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์ และพิจารณาว่าควรจะดำเนินการอย่างไรต่อไปนี้อาจมองหาทางเลือกใหม่ที่น่าจะเป็นไปได้ ใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม ขอความช่วยเหลือจากผู้รู้ หรือเปลี่ยนเป้าหมายใหม่

กล่าวคือ การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA เป็นการดำเนินงานโดยยึดหลักการตามขั้นตอน การวางแผน (Plan) การปฏิบัติการ (DO) ตรวจสอบ (Check) และการดำเนินงานให้เหมาะสม (Action) โดยปฏิบัติตามองค์ประกอบคุณภาพ 9 ด้าน คือ องค์ประกอบที่ 1 ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ และแผนดำเนินการ องค์ประกอบที่ 2 การผลิตบัณฑิต องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมการพัฒนานักศึกษา องค์ประกอบที่ 4 การวิจัย องค์ประกอบที่ 5 การบริการทางวิชาการแก่สังคม องค์ประกอบที่ 6 การทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม องค์ประกอบที่ 7 การบริหารและการจัดการ องค์ประกอบที่ 8 การเงินและงบประมาณและ องค์ประกอบที่ 9 ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ

สมศักดิ์ สินธุระเวชช์ (2552, 188 – 190) กล่าวถึง วงจรคุณภาพ PDCA เป็นวงจรควบคุมคุณภาพซึ่ง ดร.วอลท์เตอร์ ชิวฮาร์ท เป็นผู้พัฒนาขึ้นเป็นคนแรกในปี ค.ศ. 1939 และดร.เอ็ดวาร์ด เดมมิงเป็นผู้นำมาเผยแพร่ในประเทศญี่ปุ่นเมื่อ ปี ค.ศ. 1950 จนเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในชื่อวัฏจักร

เดมมิ่ง (Deming Cycle) หรือวงจรควบคุมคุณภาพ (Quality Control Circle : PDCA) หรือวัฏจักรแห่งการบริหารคุณภาพและได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายสำหรับขั้นตอนที่สำคัญของวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) จะประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

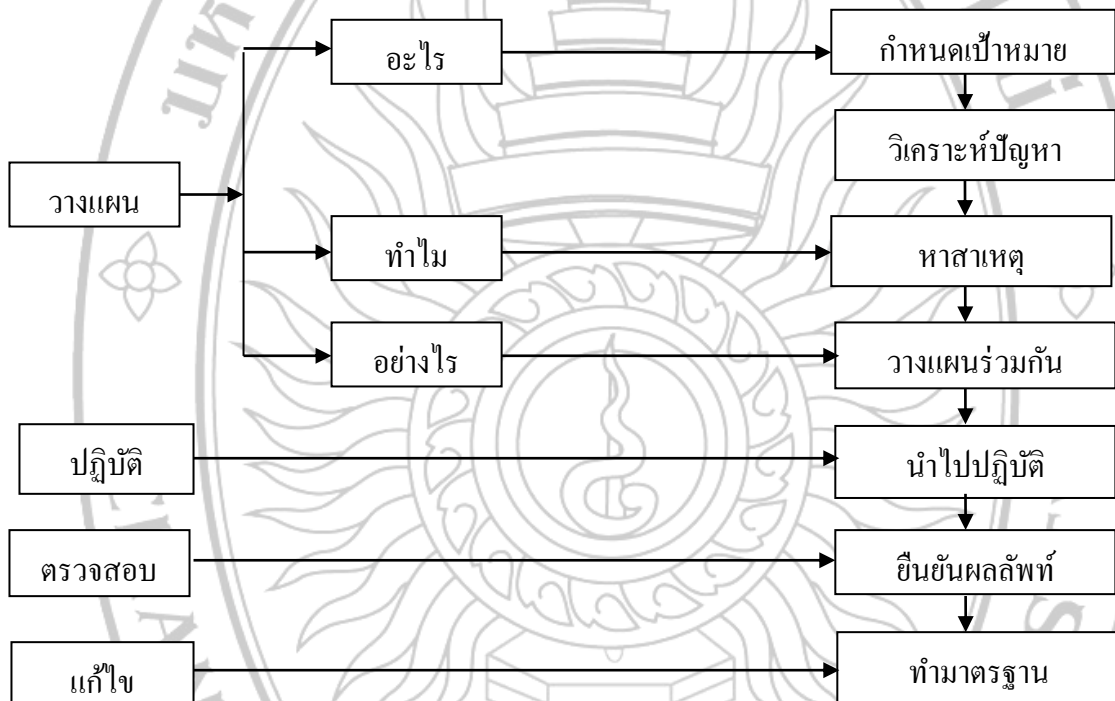
ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning - P)

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Doing - D)

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบ (Checking - C)

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Acting - A)

ซึ่งกระบวนการ PDCA สามารถแสดงให้เห็นได้ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 กระบวนการ PDCA

ที่มา : สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, 2552, 188

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) การวางแผนงานจะช่วยพัฒนาความคิดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่รูปแบบที่เป็นจริงขึ้นมาในรายละเอียดให้พร้อมในการเริ่มต้นลงมือปฏิบัติ แผนที่ดีควรมีลักษณะ 5 ประการ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง (Realistic)
2. สามารถเข้าใจได้ (Understandable)
3. สามารถวัดได้ (Measurable)

4. สามารถปฏิบัติได้ (Behavioral)

5. สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ (Achievable)

วางแผนที่ดีควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. กำหนดขอบเขตปัญหาให้ชัดเจน วางแผน อะไร ทำไม อย่างไร ปฏิบัติ ตรวจสอบ แก้ไข กำหนดปัญหา วิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุ วางแผนร่วมกัน นำไปปฏิบัติ ยืนยันผลลัพธ์ ทำมาตรฐาน

2. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

3. กำหนดวิธีการที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจนและถูกต้องแม่นยำที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติ (Doing) ประกอบด้วยการทำงาน 3 ระยะ คือ

1. การวางแผนกำหนดการ

1.1 การแยกกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการกระทำ

1.2 กำหนดเวลาที่คาดว่าจะต้องใช้ในกิจกรรมแต่ละอย่าง

1.3 การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ

2. การจัดการแบบเมทริกซ์ การจัดการแบบนี้สามารถช่วยดึงเอาผู้เชี่ยวชาญหลายแขนงจาก แหล่งต่าง ๆ มาได้ และเป็นวิธีช่วยประสานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ

3. การพัฒนาขีดความสามารถในการท างานของผู้ร่วมงาน

3.1 ให้ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงงานทั้งหมดและทราบเหตุผลที่ต้องกระทำ

3.2 ให้ผู้ร่วมงานพร้อมในการใช้ดุลพินิจที่เหมาะสม

3.3 พัฒนาจิตใจให้รักการร่วมมือ

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Checking) การตรวจสอบทำให้รับรู้สภาพการณ์ของงานที่เป็นอยู่ เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผน ซึ่งมีกระบวนการ ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ

2. รวบรวมข้อมูล

3. การทำงานเป็นตอน ๆ เพื่อแสดงจำนวนและคุณภาพของผลงานที่ได้รับในแต่ละขั้นตอน เปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้

4. การรายงานจะเสนอผลการประเมิน รวมทั้งมาตรการป้องกันความผิดพลาดหรือความล้มเหลว

4.1 รายงานเป็นทางการอย่างสมบูรณ์

4.2 รายงานแบบอย่างไม่เป็นทางการ

ขั้นตอนที่ 4 การแก้ไขปัญหา (Acting) ผลของการตรวจสอบหากพบว่าเกิดข้อบกพร่องขึ้นทำให้งานที่ได้ ไม่ตรงตามเป้าหมายหรือผลงานไม่ได้มาตรฐาน ให้ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาตามลักษณะปัญหาที่ค้นพบ

1. ถ้าผลงานเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายต้องแก้ไขที่ต้นเหตุ
2. ถ้าพบความผิดปกติใด ๆ ให้สอบสวนค้นหาสาเหตุแล้วทำการป้องกัน เพื่อมิให้ความผิดปกติ นั้นเกิดขึ้นซ้ำอีก ในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ผลงานได้มาตรฐานอาจใช้มาตรการดังต่อไปนี้
  - 2.1 การย้ายนโยบาย
  - 2.2 การปรับปรุงระบบหรือวิธีการทำงาน
  - 2.3 การประชุมเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน

จากวงจรคุณภาพที่กล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่าวงจรคุณภาพ (PDCA) คือการพัฒนาการทำงานในรูปของกระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การดำเนินตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) โดยการวางแผน การลงมือปฏิบัติตามแผนการตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และหากไม่ได้ ผลลัพธ์ตามที่คาดหมายไว้ จะต้องทำการทบทวนแผนการโดยเริ่มต้นใหม่และทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก ซึ่งหลักการดังกล่าว หากนำมาปรับใช้กับสถานศึกษาจะช่วยพัฒนาบุคลากรและนักเรียนให้มีคุณภาพได้

การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ความหมายของการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

อรุณี อ่อนสวัสดิ์ (2551, 146) อธิบายความหมายไว้ว่า การสนทนากลุ่ม (Focus Group) หมายถึง การร่วมพูดคุยกันอย่างสนิทสนมระหว่างผู้นำการสนทนาและผู้ร่วมสนทนา หรือระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้รู้ (Key Informants) การสนทนากลุ่มควรมีสมาชิกในวงสนทนา 7-8 คน เพื่อให้มีการโต้แย้งได้พอเหมาะ ผู้นำการสนทนาต้องกำหนดประเด็นคำถามล่วงหน้า โดยมีคำถามหลักหรือคำถามประเด็นหลักของการศึกษา การเตรียมประเด็นคำถาม คำถามทุกข้อต้องประกอบด้วยตัวแปร นำตัวแปรมาสร้างคำถามที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ได้ชัดเจน คำถามแต่ละข้อต้องตั้งสมมุติฐานย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้คำตอบในเชิงเหตุผล

รัตนะ บัวสนธิ์ (2552, 123) กล่าวว่า การสนทนากลุ่มมิใช่การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview) แม้ว่าลักษณะการดำเนินงานจะอาศัยการสัมภาษณ์พูดคุยกันระหว่างนักวิจัยกับกลุ่มบุคคลก็ตาม ทั้งนี้ เพราะมีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างน้อยสามประการใหญ่ ๆ คือ

ประการแรก คือ การสัมภาษณ์กลุ่มจะเป็นการซักถามบุคคลต่าง ๆ ในกลุ่ม ตามประเด็นที่นักวิจัยกำหนดไว้และมุ่งให้บุคคลได้ตอบมีปฏิสัมพันธ์กับนักวิจัยเป็นหลัก รัตนะ บัวสนธิ์ (2552,

123) อธิบายเพิ่มเติมว่า การสัมภาษณ์กลุ่ม เป็นการอาศัยความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มให้ร่วมกันตอบและตรวจสอบซึ่งกันและกันตามประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่ม ค่อนข้างเป็นข้อมูลที่มีความตรงน่าเชื่อถือได้มาก เพราะผ่านการตรวจสอบจากสมาชิกในกลุ่มมาแล้วนั่นเอง

ประการที่สอง คือ กลุ่มบุคคลที่เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มนั้น มิได้เป็นการจัดกลุ่มที่เกิดขึ้นเองตามปกติ กลุ่มบุคคลที่ร่วมสนทนานั้นเป็นกลุ่มบุคคลที่นักวิจัยคัดเลือกกำหนดให้เข้าร่วมกลุ่ม โดยพิจารณาตามคุณสมบัติต่างๆ แล้วให้บุคคลเหล่านี้มีปฏิสัมพันธ์กันให้มากที่สุด หรือมุ่งให้บุคคลในกลุ่มได้มีการอภิปรายโต้แย้งกัน

ประการที่สาม ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลจะไม่ใช้เวลายาวนาน ดังเช่น การสัมภาษณ์กลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยจะต้องเข้าไปอยู่ร่วมในสนามวิจัยเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับสมาชิก แต่การสนทนากลุ่มจะใช้ช่วงเวลาสั้น ซึ่งใช้เฉพาะการเก็บข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการและเมื่อได้แล้วก็ยุติการสนทนา

จากความหมาย และคำอธิบายข้างต้น สรุปได้ว่า การสนทนากลุ่ม (Focus Group) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถให้คำตอบในประเด็นที่ต้องการศึกษาได้ โดยจัดให้มีกลุ่มสนทนาประมาณ 6-10 คน เป็นการให้ผู้ร่วมสนทนาได้พูดแสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่ผู้วิจัยตั้งไว้ การสนทนากลุ่มผู้ร่วมสนทนาจะมีการอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ตามความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ร่วมสนทนา และจะต้องมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง

วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

รัตนะ บัวสนธ์ (2551) กล่าวว่า การสนทนากลุ่ม เป็นการสัมภาษณ์ในอีกรูปแบบหนึ่งที่รวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนาในแต่ละกลุ่มประมาณ 6-10 คน ซึ่งเลือกมาจากประชากรเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้

การสนทนากลุ่มเหมาะสำหรับการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายหลากหลาย เช่น การค้นหาประเด็นของเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ยังไม่มีความรู้มาก่อน (Exploratory) การหาคำอธิบายสำหรับปรากฏการณ์บางอย่าง (Explanatory) การประเมินสถานการณ์ (Assessment) โดยขั้นตอนดำเนินการสนทนากลุ่มมีดังนี้

1. กำหนดปัญหาหรือหัวข้อ รวมทั้งคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้เหมาะสม
2. กำหนดกรอบการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
3. กำหนดทีมงาน ประกอบด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก (Notetaker)

และผู้ช่วยทั่วไป (Assistant)

4. สร้าง/ทดสอบแนวคำถาม
5. เลือกกลุ่มตัวอย่าง
6. จัดการสนทนากลุ่ม

การดำเนินการสนทนากลุ่ม

ในช่วงแรกผู้ดำเนินการสนทนาควรเริ่มจากการแนะนำตนเอง และทีมงาน (ผู้จดบันทึกและผู้บริการทั่วไป) โดยควรพยายามสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ควรจัดเตรียมอุปกรณ์(กระดาษสำหรับจดบันทึกและดินสอ ชาร์จหรือกระดานคำ เครื่องบันทึกเสียง) ที่ใช้ในการสนทนากลุ่มให้พร้อม หลังจากนั้นจึงดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

1. อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และจุดมุ่งหมายในการจัดสนทนากลุ่ม
2. เกริ่นนำด้วยคำถามอ่อนเครื่องเพื่อสร้างบรรยากาศผ่อนคลาย เป็นกันเอง
3. เมื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเริ่มมีความคุ้นเคยกัน จึงเริ่มคำถามในแนวการสนทนาที่

จัดเตรียมบทบาทของทีมงานในการจัดสนทนากลุ่ม

ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator)

1. ผู้คุยเก่ง มีความสามารถในการซักถาม ควรมีการพูดแทรกตกอย่างเหมาะสม
2. สามารถสร้างบรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน ไม่ควรซักถามรายบุคคล
3. ไม่แสดงความคิดเห็นของตนเอง ไม่ควรข่มความคิดผู้อื่น หรือชักนำผู้อื่นให้เห็นคล้อยตามกับผู้ทีพูดเก่ง (Dominate) ควรจะปล่อยให้ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ อิสระเสรีและเป็นธรรมชาติมากที่สุด
4. สร้างบรรยากาศให้คนที่ไม่ค่อยพูดได้แสดงความคิดเห็นออกมาให้ได้

ผู้จดบันทึก (Notetaker)

1. จะต้องอยู่ร่วมในการสนทนากลุ่มตลอดเวลา
2. ควรทำหน้าที่ในการจดบันทึกเพียงอย่างเดียวไม่ควรร่วมสนทนาด้วย เพราะจะทำให้การจดบันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วน
3. จะต้องเป็นผู้ถอดเทปด้วยตนเอง เพื่อความเข้าใจในสิ่งที่ได้บันทึกและเนื้อหาสาระในเทปที่ตรงกัน

ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant)

1. ควบคุมเครื่องบันทึกเสียงและเปลี่ยนเทปขณะที่กำลังดำเนินการสนทนา
2. อำนวยความสะดวกแก่ผู้ดำเนินการสนทนาและผู้จดบันทึก เพื่อให้แต่ละคนทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม

โดยทั่วไปจะเลือกจากกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากร สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม และมีประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน

ข้อดีของการสนทนากลุ่ม

1. ช่วยเก็บข้อมูลจากตัวอย่างจำนวนหลายคนได้ในระยะเวลาสั้น และสามารถเสนอผลการศึกษาได้ในเวลาอันจำกัด
2. มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่น และใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้หลายแบบ
3. นักวิจัยสามารถเลือกใช้ได้ตามต้องการ สามารถใช้เสริมกับการวิจัยแบบอื่นก็ได้
4. ข้อมูลที่ได้เป็นการผ่านการถกเถียงโต้ตอบกันเองของกลุ่มสนทนา ทำให้มั่นใจในความถูกต้องแม่นยำ มีความน่าเชื่อถือ และมีความหลากหลายของข้อมูล
5. ข้อมูลการสนทนากลุ่มแต่ละครั้งทำให้ได้ประเด็นคำถามใหม่ ๆ หรือสมมติฐานใหม่ๆ เพื่อการค้นคว้าศึกษาต่อ
6. ปฏิกริยาของผู้ร่วมวงสนทนาต่อประเด็นที่สนทนา และต่อกันและกัน ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมและคุณค่าต่างๆ ของสังคมของผู้เข้าร่วมวงสนทนาที่มาจากวัฒนธรรมเดียวกัน
7. บรรยากาศเป็นกันเอง การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ช่วยทำให้การสนทนาของกลุ่มเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ไม่ตึงเครียด
8. ผู้วิจัยสามารถดำเนินการสนทนาตามไปด้วย คอยควบคุมเกม และสร้างบรรยากาศให้ราบรื่นไปตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

ข้อจำกัดของการสนทนากลุ่ม

1. ผู้ดำเนินการสนทนาที่ไม่ได้รับการฝึกฝนอย่างถูกต้อง จะทำให้การดำเนินกลุ่มไม่ราบรื่น
2. แนวทางการสนทนากลุ่มที่เรียบเรียงไม่ดี ไม่มีลำดับ มีความซับซ้อนจะทำให้การสนทนาวกวน สับสน ในที่สุดผู้ร่วมสนทนาก็จะคร่ำครึที่จะออกความคิดเห็น
3. ผู้ร่วมวงสนทนาไม่มีลักษณะร่วมคล้ายกันหรือวัฒนธรรมเดียวกันและสามารถข่มกันได้ การสนทนาก็จะไม่ราบรื่น บรรยากาศกลุ่มเสีย หรือมีคนไม่พูดมากขึ้น

4. ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มไม่สามารถให้ภาพพฤติกรรมจริง ซึ่งได้จากการสังเกต เพราะสิ่งที่คิดหรือพูดออกมาอาจไม่ใช่สิ่งที่ทำ

5. ข้อมูลจากกลุ่มแต่ละกลุ่มไม่สามารถเป็นตัวแทนของสังคมหรือวัฒนธรรมที่ผู้ร่วมสนทนาคำเนินชีวิตอยู่ได้ ใช้อธิบายได้เฉพาะกับบริบทของกลุ่มนั้น ๆ เท่านั้น

6. ไม่เหมาะที่จะใช้ในหัวข้อสนทนาที่เป็นเรื่องส่วนตัวมาก ๆ

7. การสร้างแนวคำถาม จะต้องเรียบเรียงแนวคำถามให้ดีไม่วกวน โดยอาจจะเรียงลำดับตามประเภทของประเด็นตามความยากง่ายหรือตามลำดับความตรงไปตรงมาและซับซ้อนของเหตุผลดังนั้นการจะต้องมีการทดสอบ (Pretest)

8. การคัดเลือกสมาชิกผู้เข้าร่วมวงสนทนา จะต้องได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยต้องมีลักษณะต่าง ๆ ที่เหมือนกัน (Homogeneous) ไม่ข้ามซึ่งกันและกัน

การสนทนากลุ่มอย่างเป็นระบบ อาจเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 7-12 คน ที่มีลักษณะบางประการ สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ระหว่างพูดคุย มีพิธีกรเป็นผู้ดำเนินรายการ มีผู้จดบันทึกเป็นผู้จดย่อเนื้อหาการสนทนาและมีเทปบันทึกเสียงบันทึกรายละเอียดของการพูดคุย เมื่อเสร็จสิ้นการสนทนา ผู้บันทึกจะถอดรายละเอียดจากเทปที่บันทึกไว้เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ต่อไป (กรมการพัฒนาชุมชน, 2551)

ลักษณะสำคัญของการสนทนากลุ่ม คือ ต้องกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ ขนาดสมาชิกที่เหมาะสมคือ 6-12 คน ที่ไม่รู้จักมาก่อน เลือกมาเพราะมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับประเด็นสนทนา กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์กำหนดไว้ล่วงหน้า ว่าใคร สัมภาษณ์ประเด็นอะไร

หัวใจสำคัญของการสนทนากลุ่มคือ

1. ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator)
2. ผู้จดบันทึก (Note Taker)
3. เอกพันธ์ (Homogeneous Members) ลักษณะคล้ายคลึงกันของสมาชิกผู้เข้าร่วมสนทนา อาทิ เพศ เชื้อชาติ อายุ อาชีพ สถานะภาพสมรส
4. แต่ละหัวข้อคำถามควรถามอย่างน้อย 2 กลุ่ม (At Least Two Group for Each Type of Respondent Interviewed)

5. ข้อมูลควรวิเคราะห์โดยกลุ่ม (Data Should be Analyzed by Group)

องค์ประกอบในการจัดสนทนากลุ่ม

1. ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator / Researcher)
2. ผู้จดบันทึก (Note Taker) ทำแผนผังเลขที่นั่ง จัดเฉพาะคำต้น ๆ ของผู้สนทนา
3. สถานที่ (Location)

4. อุปกรณ์ (Instrument – Tape Recorder)
5. ระยะเวลา (Duration) ไม่ควรเกิน 3 ชั่วโมง
6. แนวคำถาม
7. เครื่องดื่ม ของขบเคี้ยว (เล็กน้อย)

ขั้นตอนการจัดสนทนากลุ่ม

1. กำหนดวัตถุประสงค์ (6-8 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)
2. กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้ให้ข้อมูล (6-8 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)
3. รวบรวมที่อยู่และเบอร์โทรศัพท์ของผู้ร่วมงาน (6-8 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)
4. ตัดสินใจว่าจะทำกี่กลุ่ม (4-5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)
5. วางแผนเรื่องระยะเวลาและตารางเวลา (4-5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)
6. ออกแบบแนวคำถาม ควรเรียงคำถามจากคำถามที่เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป เบา ๆ ง่ายต่อการเข้าใจและสร้างบรรยากาศให้คุ้นเคยกันระหว่างนักวิจัยกับผู้เข้าร่วมสนทนาแล้วจึงวก เข้าสู่คำถามหลักหรือคำถามหลักของประเด็นที่ทำการศึกษาลงด้วยคำถามเบา ๆ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อผ่อนคลายบรรยากาศในวงสนทนาและสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในช่วงทำขอยา เติมคำถามเสริมเข้าไปแต่ต้องเป็นคำถามสั้น ๆ อาจเป็นคำถามที่ไม่ได้เตรียมมาก่อน แต่เป็นคำถามที่ปรากฏขึ้นมาระหว่างการสนทนา (4-5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)
7. ทดสอบแนวคำถามที่สร้างขึ้น (4-5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)
8. ทำความเข้าใจกับผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) และผู้จดบันทึก (Note Taker) (4-5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)
  - 8.1 ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ต้องสร้างบรรยากาศในการสนทนาและควบคุมเกมได้เป็นอย่างดีให้เกิดความเป็นกันเองมากที่สุด Moderator จะต้องไม่แสดงความคิดเห็นของตนเอง ควรจะปล่อยให้ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ อิสระเสรีและเป็นธรรมชาติมากที่สุด Moderator ที่ดีจะต้องสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี
  - 8.2 ผู้จดบันทึก (Note Taker) จะต้องอยู่ร่วมตลอดเวลาและควรทำหน้าที่ในการจดบันทึกเพียงอย่างเดียวไม่ควรร่วมสนทนาด้วย เพราะจะทำให้การจดบันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วน และจะต้องเป็นผู้ถอดเทปด้วยตนเอง เพื่อความเข้าใจในสิ่งที่ได้บันทึกและเนื้อหาสาระในเทปที่ตรงกัน
  - 8.3 ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) มีหน้าที่คอยควบคุมเครื่องบันทึกเสียงและเปลี่ยนเทปขณะที่กำลังดำเนินการสนทนาและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ดำเนินการสนทนาและผู้จดบันทึก เพื่อให้แต่ละคนทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

8.3.1. คัดเลือกผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา และจัดทำบัตรเชิญส่งให้ผู้ร่วมสนทนา (3-4 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

8.3.2. โทรศัพท์เพื่อติดตามผลและส่งบัตรเชิญให้ผู้ร่วมงาน (3-4 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

8.3.3. การจัดการเพื่อเตรียมการทำสนทนากลุ่ม เป็นการเตรียมสถานที่ กำหนดวัน เวลา และจัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น เครื่องบันทึกเทป ม้วนเทป ถ่าน สมุด ดินสอ เครื่องดื่ม อาหารว่าง เป็นต้น

8.3.4. แจ้งสถานที่ให้ผู้ร่วมงานทราบล่วงหน้า 2 วัน

8.3.5. จัดกลุ่มสนทนา และหลังการสนทนากลุ่มควรส่งจดหมายขอบคุณผู้ร่วมงานด้วย

8.3.6. ประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

8.4 ถอดเทปออกมาเป็นบทสนทนา ควรถอดเทปออกมาอย่างละเอียดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและต้องไม่ใส่ความคิดเห็นของตนเองที่ถือเป็นข้อสรุปลงไปด้วย

8.5 วิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความหมายในรูปของการวิเคราะห์เนื้อหา ถ้าจะให้ดีควรทำการวิเคราะห์ร่วมกันหลาย ๆ คนเพื่อเป็นการอภิปรายร่วมกัน ถ้ามีความเห็นไม่ตรงกันควรกลับไปฟังรายละเอียดจากเทปใหม่ แล้วกลับมาอภิปรายด้วยกันอีก

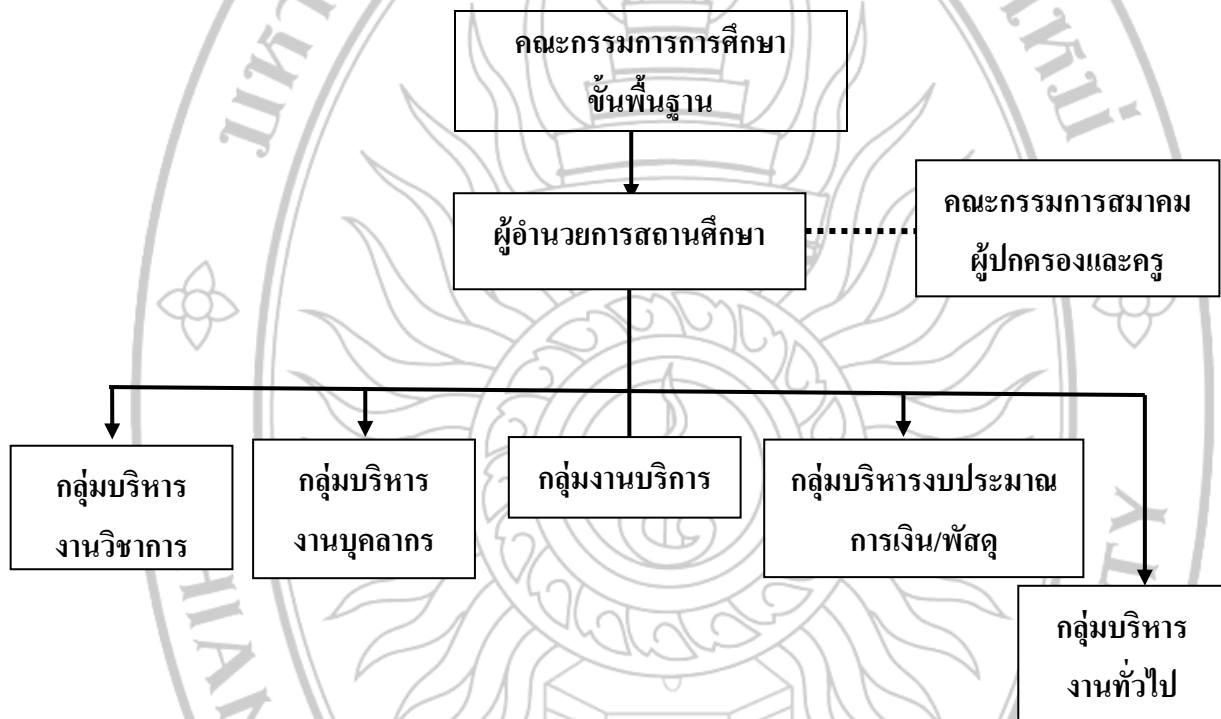
จากวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) สรุปได้ว่า การสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนากลุ่มอย่างเป็นระบบ ที่รวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนาเพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนาในแต่ละกลุ่มประมาณ 6-12 คน ซึ่งเลือกมาจากประชากรเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้ ที่มีลักษณะบางประการ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ระหว่างพูดคุย มีพิธีกรเป็นผู้ดำเนินรายการ มีผู้จดบันทึกเป็นผู้จดย่อเนื้อหาการสนทนา และมีเทปบันทึกเสียงบันทึกรายละเอียดของการพูดคุย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ต่อไป

สภาพปัจจุบันและบริบทของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ

โรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ เป็นหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาทั้งในระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

โรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ ตั้งอยู่เลขที่ 50/1 หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน จัดตั้งเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2482 ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา) จำนวนนักเรียนในปัจจุบัน ในปีการศึกษา 2561 ระดับชั้นอนุบาล 1-3 จำนวน 45 คน ระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 121 คน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 40 คน รวมทั้งหมด 206 คน จำนวนครู- บุคลากรทางการศึกษา 17 คน มีโครงสร้างบริหารงาน (โรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ, 2561, 2) ดังนี้

โครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ

ภาพที่ 2.3 ภาพโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ
ที่มา : แผนปฏิบัติงานประจำปีโรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ, 2561.

กลุ่มงานบริหารทั่วไปรับผิดชอบงานในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การดำเนินงานธุรการ
2. งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
4. การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

5. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
6. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
7. งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
8. งานส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
9. งานประชาสัมพันธ์
10. งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น

วิสัยทัศน์โรงเรียน

คิดวิเคราะห์ อ่าน เขียน การเรียนดี ดนตรีดุริยางค์เป็นทางเสริม พัฒนาคุณลักษณะ
ทักษะสร้างวินัยใฝ่คุณธรรม ใช้เทคโนโลยีค้นคว้าวิชาการ ประสานสัมพันธ์ด้านชุมชน

พันธกิจ (Mission)

1. ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานตรงตามหลักสูตร
3. ผู้เรียนหาความรู้โดยใช้เทคโนโลยี
4. พัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

เอกลักษณ์ของโรงเรียน

ส่งเสริมและสืบสานกิจกรรมดนตรีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

อัตลักษณ์ของสถานศึกษา

“นำดนตรีและภูมิปัญญา คู่ทักษะชีวิต”

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

โรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามที่หลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กำหนดไว้โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ
ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมใน
การใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกและทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยน
ข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการ
เจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วย
หลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึง
ผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

โรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทักษิณ วงศ์ฉลาด (2553) วิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบัวโคก (บัวโคกรายธุรกิจวิทยาคม) อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบัวโคก (บัวโคกรายธุรกิจวิทยาคม) อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 5 ด้านให้มีประสิทธิภาพการดำเนินงานพัฒนาใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ดำเนินงาน 2 วงรอบแต่ละวงรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) กลยุทธ์คือการประชุมเชิงปฏิบัติการการศึกษาเอกสารการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและการนิเทศกำกับติดตามครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและมีความมั่นใจสามารถนำไปสู่การจัดกิจกรรมการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ตามกรอบงาน 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลด้านการคัดกรองนักเรียนด้านการส่งเสริมนักเรียนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาและด้านการส่งต่อนักเรียน ครูเกิดความมั่นใจและเกิดขวัญกำลังใจสามารถดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างต่อเนื่องส่งผลให้ครูมีความรู้ความเข้าใจสามารถดำเนินการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบงาน 5 ด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

บรรทม รวมจิตร (2553) วิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเวียงแก่น วิทยาคมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมของสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้วยโรงเรียนให้ความรู้เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก่คณะกรรมการที่มต่าง ๆ ครูที่ปรึกษาในแต่ละระดับชั้นได้วางแผนร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อดูแลและช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาได้ทำความรู้จักกับนักเรียนเป็นรายบุคคลครูที่ปรึกษาได้จัดกิจกรรมในการส่งเสริมนักเรียนปกติ และจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียน โรงเรียนมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง และชุมชน และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังส่งผลให้นักเรียนรู้จักตนเองและควบคุมตนเองได้ รวมทั้งสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี

พรสวรรค์ สอนสุภาพ (2553) ดำเนินงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านดำนาคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ ขั้นสังเกต ขั้นสะท้อนผล พบว่าสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ก่อนการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูประจำชั้นดำเนินงานตามขั้นตอนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ยังดำเนินงานได้ไม่ครบทั้ง 5 ขั้นตอน ผู้บริหารโรงเรียนมีความประสงค์ให้ครูประจำชั้นทุกคน ปฏิบัติภารกิจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านดงคำ พบว่าครูประจำชั้นดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่เป็นระบบ ครูประจำชั้นขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการศึกษาเอกสาร การศึกษาดูงาน โรงเรียนต้นแบบ การประชุมเชิงปฏิบัติ การดำเนินงานตามขั้นตอนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการนิเทศติดตามผล พบว่า หลังการพัฒนาครูประจำชั้นทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพิ่มมากขึ้น คิดเป็น ร้อยละ 20 จากการประชุมปฏิบัติการผลจากการพัฒนาการดำเนินงานอยู่ในระดับมากและครูประจำชั้นสามารถจัดทำคู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การติดตามและประเมินผลการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนบ้านดงคำ พบว่าครูประจำชั้นทุกคนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินงานตามขั้นตอนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบมากขึ้น ครูประจำชั้นได้แนวทาง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน นักเรียนได้รับการดูแลช่วยตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการ

ยูวดี ปันงา (2554) วิจัยเรื่อง พัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอนุบาลวัดไชยชุมพลชนะสงคราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอนุบาลวัดไชยชุมพลชนะสงคราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1 โดยใช้วิธีการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ 2547 เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าสายชั้น ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครอง จำนวน 41 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบศึกษาเอกสารและแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการเตรียมการและการวางแผนมีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับครูในการดำเนินงาน 2. ด้านการปฏิบัติตามแผน ครูที่ปรึกษาดำเนินงานตามขั้นตอนทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อ 3. ด้าน การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงาน มีการรายงานผลการดำเนินงานอย่างละเอียดและนำผลการประเมินมาใช้ในปรับปรุงพัฒนางาน 4. ด้านบทบาท

ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการให้คำแนะนำและดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด ปัญหาที่พบจากการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การวางแผนการทำงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกันระหว่างครู และผู้บริหาร มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณครูและบุคลากรขาดเทคนิคความรู้ในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การกำกับติดตามขาดความต่อเนื่อง ผู้ปกครองให้ความร่วมมือค่อนข้างน้อย แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการเตรียมการวางแผนในระยะยาว และจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเพียงพอ ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่ครูที่ปรึกษา ควรจะมีการติดตามการทำงานเป็นระยะ ๆ ควรเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองเข้าประชุมงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ฤทัยทิพย์ พัดทอง (2555) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรักษ์ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรักษ์ 2) เพื่อเสนอวิธีการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรักษ์ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการนักเรียนและคณะกรรมการผู้ปกครองเครือข่ายโรงเรียนองค์กรักษ์ จำนวน 119 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามและแนวคำถามในการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐานและใช้เทคนิคการคำนวณดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับแก้ (Modified Priority Need Index : PNI modified) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรักษ์ ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม รองลงมาคือด้านการประเมินผล ด้านการเตรียมการและการวางแผน และด้านการปฏิบัติงานตามแผนตามลำดับ ซึ่งเมื่อพิจารณาทางด้านสิ่งที่เป็นความต้องการจำเป็นมากที่สุดในแต่ละด้านเป็นดังนี้ (1) ด้านการเตรียมการและการวางแผน ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณตามแผนงานและ โครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (2) ด้านการปฏิบัติงานตามแผน ได้แก่ การส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกและมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง (3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ได้แก่ โรงเรียนจัดอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรในการช่วยเหลือนักเรียนเบื้องต้น (4) ด้านการประเมินผล ได้แก่ โรงเรียนนำข้อสรุปมาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ 2) วิธีการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรักษ์ ในแต่ละด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเตรียมการและการวางแผน คือ จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน (2) ด้านการปฏิบัติงานตาม

แผน คือ มีการส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะ 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม คือ ส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมและนำมาเผยแพร่ หรือการมอบเกียรติบัตรผู้ปฏิบัติหน้าที่ดีเด่น 4) ด้านการประเมินผล คือ จัดนิทรรศการการดูแลช่วยเหลือของครูแต่ละคน รวมทั้งการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์และการทำรายงานประจำปี

สิทธิศักดิ์ อุสาพรหม (2552) ได้ดำเนินงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านอุนนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดกระบวนการและวางแผนปฏิบัติการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ติดตามประเมินผลการดำเนินงานพัฒนารูปแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านอุนนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอนหลักคือขั้นเตรียมการ ขั้นวางแผนพัฒนา ขั้นดำเนินงานพัฒนา ขั้นติดตามและประเมินผล พบว่าสภาพปัญหาปัจจุบันและปัญหาที่เกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนก่อนการพัฒนาการดำเนินงานยังไม่มีรูปแบบ ไม่มีขั้นตอนในการดำเนินงานที่เป็นระบบครูที่ปรึกษามีความเข้าใจในหน้าที่ของตนเองน้อย และไม่มีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองที่จะเข้ามาช่วยดูแลและแก้ปัญหาของนักเรียน ร่วมกันกับคณะครูในโรงเรียน หลังการพัฒนาพบว่า มีการตั้งทีมงานขึ้นมาทำหน้าที่ดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามารับรู้ รับทราบพฤติกรรมของนักเรียนร่วมกันกับคณะครู แลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นจริงของนักเรียน ร่วมปรึกษาหารือเพื่อหาทางช่วยเหลือและช่วยแก้ปัญหานักเรียนด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานพัฒนาในรอบที่ 1 โดยการไปศึกษาดูงานและการอบรมเชิงปฏิบัติการส่งผลให้ครูที่ปรึกษามีความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน กิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียนและกิจกรรมออกเยี่ยมบ้านนักเรียน นำมาจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนานักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาส่งผลให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองนักเรียนมากขึ้นแต่การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมด้านวินัย คือความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรมและความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมยังไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จึงได้พัฒนาในรอบที่ 2 โดยการจัดกิจกรรมในด้านที่นักเรียนไม่ผ่านตามเกณฑ์จนนักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดและกิจกรรมออกเยี่ยมบ้านนักเรียนทำให้ผู้ปกครองช่วยดูแล เอาใจใส่นักเรียนมากขึ้นส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นและมีความประพฤติที่ดียิ่งขึ้น ผลการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเน้นการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา พบว่ากิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมโดยส่งเสริมให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นซึ่งส่งผลให้ครูที่ปรึกษามีความใกล้ชิด ดูแล เอาใจใส่ รู้พฤติกรรมนักเรียน รู้ข้อมูลของนักเรียน กิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียนครูมีความเข้าใจอันดี

กับผู้ปกครองในเรื่องการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการแก้ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนทำให้นักเรียนเป็นคนดีมีพฤติกรรมและปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนมากขึ้น ผลการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ทำให้นักเรียนในโรงเรียนได้รู้จักและเข้าใจกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้รับการพัฒนาศักยภาพเพิ่มขึ้นจากการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อนำไปสู่การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียน

อมรรัตน์ อุดแก้ว (2554) ได้ดำเนินงานวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนยางคำพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 4 เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งได้ดำเนินงานเป็น 2 ระยะดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน ระยะที่ 2 ดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยทดลองใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นและประเมินความพึงพอใจต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า สภาพการปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย โดยมีการปฏิบัติด้านการช่วยเหลือและการส่งต่อน้อยที่สุด ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามากที่สุด การพัฒนาดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนยางคำพิทยาคมดำเนินงานโดยการจัดอบรมครูจากการศึกษาดูงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนที่มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีเด่น จัดทำคู่มือเกี่ยวกับการช่วยเหลือนักเรียน จัดระบบการนิเทศติดตามช่วยเหลือครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบครบวงจรชี้แจงและทำความเข้าใจกับครูผู้รับผิดชอบในการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ที่โรงเรียนได้ทำขึ้น ผลการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกฝ่าย มีขั้นตอนการปฏิบัติและตรวจสอบการปฏิบัติทุกขั้นตอนเป็นระบบประเมินผลจากระดับชั้นเรียนช่วงชั้น และระดับโรงเรียนตามลำดับและเมื่อนำไปทดลองใช้ พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งด้านผลผลิตและด้านกระบวนการส่วนด้านปัจจัยมีการปฏิบัติระดับมาก การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนานักเรียนหลากหลายตรงเป้าหมายมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

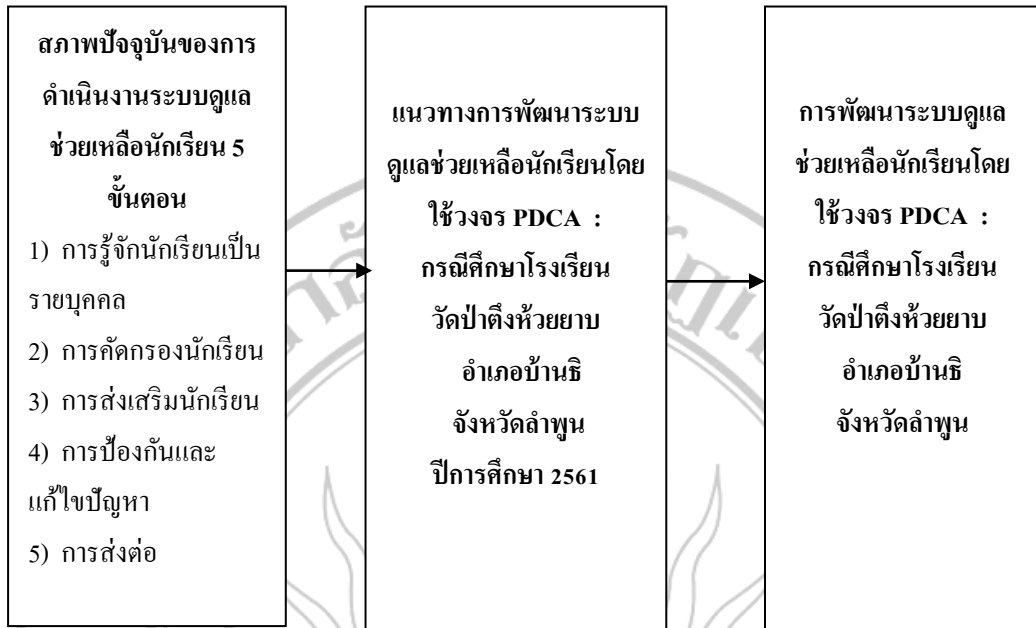
อรทัย มังคลาด (2557) ศึกษา การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 24 อำเภอจุน จังหวัดพะเยา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมนักเรียนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านการส่งต่อ ตามลำดับ และคณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน มีความพึงพอใจ

ต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียนอยู่ในระดับมาก

อวยชัย ศรีตระกูล (2556) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมสำคัญในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการพัฒนาและสรุปผลการทำงานร่วมกันอยู่เสมอ การประสานงานเป็นหัวใจของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูต้องใช้ทักษะการประสานงานรอบด้านใช้เทคนิคการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและการสร้างสัมพันธภาพอันดีเพื่อให้เป้าหมายบรรลุผลสำเร็จ

สรุปผลจากงานวิจัยที่ได้ศึกษามาจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า สภาพสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงทำให้เด็กปรับตัวเข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงได้ไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้เกิดปัญหาด้านวินัยนักเรียน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ความต้องการของนักเรียน กระบวนการบริหารจัดการภายในโรงเรียนให้เป็นระบบที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ สิ่งสำคัญอีกประการ คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนไม่เป็นแบบอย่างที่ดี มีส่วนทำให้พฤติกรรมของนักเรียนเปลี่ยนแปลง กรณีนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงมีสาเหตุมาจากครอบครัวพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างไม่เหมาะสม ขาดการเอาใจใส่ดูแล ให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตรหลานไม่ดีเท่าที่ควร นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับเด็กนักเรียนกลุ่มดังกล่าว ด้วยวิธีการจัดกิจกรรมให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จะช่วยในการพัฒนานักเรียนให้สามารถปรับตัว พัฒนาตนเองไปในทิศทางที่เหมาะสม สามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพของตน ควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้เกิดคุณลักษณะพึงประสงค์ และได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพให้สมบูรณ์ทั้งอารมณ์ สังคมและสติปัญญา

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual framework)

ภาพที่ 2.4 ภาพกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการศึกษา ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มประชากรในการศึกษา ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน คณะครูโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ จำนวน 12 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 120 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 120 คน รวมทั้งรวมทั้งหมด 262 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาซึ่งกำหนดเลือกอย่างเจาะจงประกอบด้วย

1. การสัมภาษณ์สภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน กลุ่มตัวอย่าง คือ

1.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	จำนวน 5 คน
1.2 ผู้บริหารโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ	จำนวน 1 คน
1.3 ครูประจำชั้น ป.4-ม.3	จำนวน 6 คน
1.4 ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ป.4-ม.3	จำนวน 6 คน
1.5 นักเรียนชั้น ป.4-ม.3	จำนวน 6 คน
	รวมจำนวน 24 คน

โดยมีเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

- 1) เป็นผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน อย่างน้อย 2 ปี
- 2) เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความพร้อมและเต็มใจให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อสรุปและสังเคราะห์ผลการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย

2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	จำนวน 1 คน
2.2 ผู้บริหารโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ	จำนวน 1 คน
2.3 ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	จำนวน 4 คน
2.4 ครูฝ่ายปกครองโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ	จำนวน 1 คน
2.5 ครูโรงเรียนบ้านห้วยไซ	จำนวน 1 คน
2.6 รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1	จำนวน 1 คน
	รวมจำนวน 9 คน

โดยมีเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

- 1) เป็นผู้มิประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไม่น้อย 3 ปี
- 2) เป็นผู้มิปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3) เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความพร้อมและเต็มใจให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษา โรงเรียนวัดป่าติ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน การวิจัยในครั้งนี้ใช้เครื่องมือ จำนวน 2 ฉบับ โดยแยกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ฉบับที่ 1 กรอบการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ฉบับที่ 2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อสรุปและสังเคราะห์ผลการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดป่าติ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างดังนี้

ฉบับที่ 1 กรอบการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรอบการสัมภาษณ์แนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้าง (Semi Structure Interview) จะสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร โรงเรียนวัดป่าติ่งห้วยยาบ ครูประจำชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจและสภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ เพื่อพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างกรอบการสัมภาษณ์สภาพปัญหาและแนวทางเพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามองค์ประกอบของการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อ

2. นำร่างกรอบการสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาเพื่อแก้ไขและเสนอแนะ

3. ผู้วิจัยนำกรอบการสัมภาษณ์เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) เพื่อความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ว่าคำถามแต่ละข้อมีความตรงเชิงเนื้อหาหรือไม่ โดยผู้เชี่ยวชาญจะต้องประเมินด้วยคะแนน 3 ระดับ คือ

+ 1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อนี้วัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจ/ตัดสินไม่ได้ว่าข้อนี้วัดได้ตรงตาม วัตถุประสงค์
- 1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อนี้วัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

4. ผู้วิจัยได้นำความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence : IOC) แล้วแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยพิจารณาตรวจสอบอีกครั้ง ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์มีค่าระหว่าง 0.8-1.00 ผู้วิจัยจึงใช้ข้อคำถามทุกข้อ

5. พิมพ์แบบสัมภาษณ์เป็นฉบับจริง เพื่อผู้วิจัยนำสู่กระบวนการสัมภาษณ์สภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ฉบับที่ 2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อสังเคราะห์ผลการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA ของโรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อวิเคราะห์ร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA ตามองค์ประกอบของการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน

2. นำสรุปประเด็นหรือข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาเพื่อแก้ไขและเสนอแนะ

3. ผู้วิจัยนำข้อคำถามที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ จัดพิมพ์แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นฉบับจริงเพื่อผู้วิจัยนำไปสู่กระบวนการประชุมสนทนากลุ่ม

4. นำแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ฉบับจริงใช้ในการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อวิเคราะห์ร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA ตามองค์ประกอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการ 2 ส่วนคือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์สภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามองค์ประกอบของการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน วัดป่าดิ่งห้วยยาบ ครูประจำชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 ประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ

1.2 ผู้วิจัยนัด วัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้รับการสัมภาษณ์เตรียมตัวและสามารถตอบคำถามได้อย่างตรงประเด็น

1.3 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลแบบเผชิญหน้าโดยใช้คำถามตามกรอบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ ผู้ให้การสัมภาษณ์สามารถใช้ภาษาของตนเองตอบคำถามเพื่อให้ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ได้ครบ

1.4 ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้เครื่องมือบันทึกเสียงช่วยและได้ทำข้อตกลงกับผู้ให้สัมภาษณ์ว่าจะไม่เผยแพร่คลิปเสียง

1.5 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์สรุปผลการสัมภาษณ์ เพื่อไปตั้งเคราะห์จัดทำร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA ของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาและตั้งเคราะห์ผลการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อวิเคราะห์ผลการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA เพื่อได้ตรวจสอบ รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตามองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน

2.2 รวบรวมและสรุปผลการประชุม ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติมเนื้อหาที่เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน ตามแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2.3 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะทั้งหมดจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มาตั้งเคราะห์และพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA

2.4 นำเสนอผลการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนฉบับสมบูรณ์ต่อผู้บริหารของโรงเรียนเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อได้รับข้อมูลมาแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาจัดระเบียบข้อมูล เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา ดังนี้

1. การวิเคราะห์กรอบการสัมภาษณ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากกรอบการสัมภาษณ์ในแต่ละข้อของการสัมภาษณ์มา ว่าผู้ให้การสัมภาษณ์มีความเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปในทิศทางใด รวมทั้งมีแนวทางที่เสนอแนะในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างไร นำเสนอข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยการบรรยายสรุปความ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อการพัฒนาางระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มาวิเคราะห์และสังเคราะห์นำเสนอข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยการบรรยายสรุปความ

สถิติที่ใช้

เพื่อให้การวิเคราะห์ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงได้วิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนโดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

วิธีการหาค่าเฉลี่ย ซึ่งหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม
	$\sum R$	หมายถึง	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนากระบวนการช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตั้งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานระบบช่วยเหลือนักเรียนและพัฒนากระบวนการช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA ของโรงเรียนวัดป่าตั้งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้นำเสนอผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานระบบช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าตั้งห้วยยาบ

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนากระบวนการช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตั้งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ที่สามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบายและแผนในการดำเนินงานระบบช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าตั้งห้วยยาบ

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานระบบช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าตั้งห้วยยาบ

สภาพและปัญหาทางการบริหารงานระบบช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าตั้งห้วยยาบ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อได้มีการดำเนินงานแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานระบบช่วยเหลือนักเรียนเป็นประจำทุกปีการศึกษา โดยมีการแต่งตั้งครูที่ปรึกษาในแต่ละระดับชั้นเรียนมีหน้าที่ดูแล ควบคุม นักเรียนในระดับชั้นที่ได้รับมอบหมายทั้งหมด ครูที่ปรึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานของระบบช่วยเหลือนักเรียนโดยการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับข้อมูลในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน ทั้งด้านพฤติกรรม ด้านอารมณ์ รวมถึงสภาพแวดล้อมที่นักเรียน อาศัยอยู่และเมื่อครูที่ปรึกษาของนักเรียนออกเยี่ยมบ้านแล้วจะมีการนำข้อมูลที่ได้มากรอกรายละเอียดของนักเรียนเพื่อสรุปเป็นภาพรวมของโรงเรียน แต่ในการดำเนินงานระบบช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าตั้งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ส่วนใหญ่เห็นว่ายังคงมีสภาพปัญหาในการดำเนินงาน ผู้วิจัยสามารถสรุปสาระสำคัญจากการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ภาพรวมในการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ขาดการกำกับติดตามผลการดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ครูที่ปรึกษา บางคนไม่ให้ความร่วมมือและละเลยการทำงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขาดการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการเก็บข้อมูล ซึ่งทางโรงเรียน ได้มีกำหนดการให้เยี่ยมบ้านตามระยะเวลา และสรุปผลการเยี่ยมบ้านในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนส่งตามเวลาที่กำหนดให้ โดยในระหว่างระยะเวลาการทำงานนั้น ไม่ได้มีการติดตามว่าครูที่ปรึกษา ได้เยี่ยมบ้านนักเรียนมากน้อยเพียงใด เมื่อใกล้ถึงเวลาส่งทำให้ครูที่ประจำชั้นบางท่านรีบเร่งทำ เมื่อไม่ทันจึงละเลยการทำงานในส่วนนี้ไป ทำให้ต้องติดตามงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และยังขาดบุคลากรในการดำเนินการ โดยตรงในเรื่องของประมวลผลข้อมูล ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้

“สำหรับการดูแลนักเรียนก็ยังมีครูบางท่านยังละเลยในการที่จะทำตามขั้นตอน ครูรู้จักโดยการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน ตามนโยบายในการเยี่ยมบ้านของสพฐ. ก็มีบ้างที่ครูจะไปเยี่ยม แต่ไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์เพราะ ไม่พบผู้ปกครอง และยังขาดบุคลากรในการดำเนินการ โดยตรงในเรื่องของประมวลผลข้อมูลครับ ก็จะเป็นปัญหาทำให้การสรุปผลการดำเนินงานล่าช้าลง”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2562)

“การจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล โดยการเยี่ยมบ้านทุกระดับชั้นนั้น การประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลจะพบปัญหาว่าเมื่อทางครูประจำชั้น นัดหมายเยี่ยมบ้านก็ไม่สามารถอยู่พบปะพูดคุยกับครูที่ปรึกษาได้ค่ะ เนื่องจากผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้างต้องไปทำงานนอกบ้านและกลับค่ำ”

(ครูที่ปรึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน ในการดำเนินงานด้านการคัดกรองนักเรียน (แบบประเมินนักเรียน : SDQ) จะมีการกรอกข้อมูล 3 ส่วน ได้แก่ ครูประเมินนักเรียน นักเรียนประเมินตนเองและผู้ปกครองประเมินนักเรียน ซึ่งในข้อคำถามที่มีความคล้ายคลึงกัน ทำให้การแปลผลขัดแย้งกันและข้อความขาดความยืดหยุ่น ส่งผลให้ข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนกับพฤติกรรมของนักเรียน เนื่องจากการจัดเก็บข้อมูลด้านการคัดกรองนักเรียน ยังไม่มีการประมวลข้อมูลอย่างเป็นระบบ และครูที่ปรึกษาไม่ทราบวิธีการประมวลผลการคัดกรองนักเรียน มีการเปลี่ยนครูที่ปรึกษาทุกปี จึงทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพราะครูต้องทำความรู้จักกับนักเรียนในชั้นเรียนใหม่ และในบางชั้นเรียนการส่งต่อข้อมูลนักเรียนไม่เป็นปัจจุบัน ทำให้เกิดความล่าช้าในการรู้จักผู้เรียน นักเรียนยังแสดงพฤติกรรมออกมาไม่ชัดเจนมาก ครูที่ปรึกษาจึงสังเกต

พฤติกรรมของนักเรียน ได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ส่วนใหญ่จะได้ข้อมูลจากผู้ปกครองนักเรียนเมื่ออยู่ที่บ้านซึ่งพฤติกรรมนักเรียนนั้นเมื่ออยู่ที่บ้านจะแตกต่างจากอยู่ที่โรงเรียน ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้

“ ทางโรงเรียนจะมีการคัดกรองนักเรียน โดยใช้ SDQ อยู่ 3 กลุ่ม ก็คือ นักเรียนประเมินตนเอง ผู้ปกครองประเมินนักเรียน และครูประเมินนักเรียน ส่วนใหญ่นักเรียนทำการประเมินเอง พอประเมินเองทำให้ไม่ตรงกับข้อมูลที่ครูมีและไม่ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกค่ะ ”

(ครูที่ปรึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

“ทุกปีการศึกษามีการกรอกข้อมูลใหม่ ซึ่งเลื่อนชั้นขึ้นมาใหม่ครูที่ปรึกษาบางท่านยังไม่รู้จักนักเรียนหรือครอบครัว และไม่ทราบข้อมูลที่แท้จริงจากผู้ปกครองด้วย ข้อมูลจากผู้ปกครองประเมินนักเรียนนั้นบางท่านก็อ่านหนังสือไม่ออกเพราะเป็นชาวต่างดาว ทำให้การแปลผลการประเมินคลาดเคลื่อน”

(ครูที่ปรึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2562)

3. ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน เนื่องจากโรงเรียนวัดป่าดงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เป็นโรงเรียนขนาดกลาง นักเรียนในปีการศึกษา 2561 มีจำนวนทั้งสิ้น 206 คน และมีครูประจำการ 12 ท่าน ซึ่งครูไม่เพียงพอต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเท่าที่ควร บางท่านก็ยังเป็นครูผู้ช่วยได้รับการบรรจุใหม่ยังไม่ทราบถึงความสำคัญและวิธีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบกับการเป็นครูที่ปรึกษาและครูมีภาระงานที่นอกเหนือจากการสอนหนังสือและภาระงานอื่น ที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่มงานต่าง ๆ ทั้งงานด้านวิชาการ งานด้านบุคลากร งานด้านกิจการนักเรียน งานด้านอาคารสถานที่ งานด้านการเงินและพัสดุ ดังนั้นครูที่ปรึกษานักเรียนจึงไม่ได้ทำหน้าที่แค่จัดการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ครูยังมีภาระงานอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมายเพิ่มเติมจากหน้าที่การจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้ครูที่ปรึกษามีภาระงานเพิ่มมากขึ้น ทำให้การส่งเสริมนักเรียนยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้

“การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง และยังไม่ค่อยมีการสอนงานให้กับครูที่มาบรรจุใหม่ และครูต้องมาทำความรู้จักและศึกษาข้อมูลนักเรียนใหม่ อีกทั้งครูที่มาบรรจุใหม่ยังไม่ทราบถึงความสำคัญและวิธีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน”

(ครูที่ปรึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2562)

“ครูมีภาระงานที่นอกเหนือจากการสอนหนังสือและภาระงานหน้าที่พิเศษตามงานฝ่ายต่าง ๆ และหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ทำให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่ดีพอ”

(ครูที่ปรึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2562)

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ในการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ครูไม่สามารถติดตาม ดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึงและยังขาดการมีส่วนร่วมภายในโรงเรียน ไม่มีการบันทึกข้อมูลในด้านของพฤติกรรมนักเรียน ทำให้ไม่สามารถส่งต่อไปยังครูที่ปรึกษาคนใหม่ เพื่อใช้ในการประกอบการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดกับนักเรียนในอนาคตและผู้ปกครองนักเรียนที่มีปัญหาบางส่วนยังขาดความร่วมมือกับทางโรงเรียน เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้ปกครองเป็นไทยใหญ่ ขาดความเข้าใจและปล่อยปะละเลย ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่ครบตามขั้นตอนและวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้

“ครูที่ปรึกษาบางท่านยังไม่ได้ไปเยี่ยมบ้าน บางครั้งก็ไม่เห็นสภาพจริงครับทำให้ข้อมูลไม่ตรงเท่าที่ควรครับ ครูจะทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นระยะ ๆ เท่านั้น เช่น การทำระเบียบสะสม การเยี่ยมบ้านนักเรียน การโฮมรูม เป็นต้น การประสานงานกับผู้ปกครองก็ลำบากครับ เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้ปกครองเป็นชาวต่างดาว ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่ครบตามขั้นตอนและวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครับ”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดป่าดึ่งห้วยยาบ, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2562)

“โรงเรียนก็มีครูที่ปรึกษาดูแลและป้องกันแก้ไขปัญหาอย่างเต็มที่ตามบริบทของโรงเรียนนะครับ แต่ก็ขึ้นอยู่กับผู้ปกครองและนักเรียนเองตามสภาพ เพราะผู้ปกครองบางท่านก็ขาดความเข้าใจและปล่อยปะละเลยบุตรหลานของตนเองเพราะส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับญาติที่ไม่ใช่พ่อแม่”

(ครูที่ปรึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2562)

“การได้พบกัน โดยตรงจากการเยี่ยมบ้านของครูที่ปรึกษา เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจอย่างยิ่งในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา แต่พ่อแม่บางคนก็ยังไม่มีโอกาสเรียนรู้วิธีการป้องกันและจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กลูกหลานของตนเอง”

(ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2562)

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน การส่งต่อนักเรียนไม่มีความชัดเจนของข้อมูลในด้านการประสานงาน การส่งต่อนักเรียนมีเฉพาะภายในสถานศึกษา ที่ผ่านมามีเฉพาะด้านพฤติกรรม เนื่องจากเมื่อนักเรียนมีปัญหาเกิดขึ้นครูที่ปรึกษาจะส่งต่อไปยังครูแนะแนว หรือส่งต่อไปยังฝ่ายกิจการนักเรียน ในกรณีครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ทางฝ่ายกิจการนักเรียนมีวิธีการส่งต่อนักเรียนยังไม่มี ความชัดเจนของข้อมูล และการส่งกลับข้อมูลให้กับครูที่ปรึกษา เพื่อบันทึกข้อมูลการส่งต่ออย่างเป็นระบบ แต่เป็นเพียงการแจ้งให้กับครูที่ปรึกษาทราบเป็นเท่านั้น ทำให้ข้อมูลเอกสารหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรไม่ครบสมบูรณ์ ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้

“การส่งต่อ ตอนนี้อย่างไม่มี ความชัดเจน ค่ะ การส่งต่อนักเรียนมีเฉพาะภายในสถานศึกษา ที่ผ่านมามีเฉพาะด้านพฤติกรรม เนื่องจากเมื่อนักเรียนมีปัญหาเกิดขึ้นครูที่ปรึกษาจะส่งต่อไปยังครูแนะแนว หรือส่งต่อไปยังฝ่ายกิจการนักเรียน ในกรณีครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ รวมถึงบันทึกการส่งต่อก็ยังไม่เป็นระบบ”
(ครูที่ปรึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

สำหรับแนวทางในการปรับปรุง การแก้ไขปัญหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการครูที่ปรึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและนักเรียน โรงเรียนวัดป่าดั่งห้วยขาบ พบว่ามีแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรมีนุเคราะห์ที่รับผิดชอบโดยตรงในการจัดระบบนำข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนที่ได้บันทึกข้อมูลพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อประกอบการคัดกรองนักเรียน เมื่อครูที่ปรึกษาคนใหม่เข้ามาบ้านนักเรียนสามารถทราบข้อมูลของนักเรียนเดิม นำข้อมูลแลกเปลี่ยนพูดคุยกับผู้ปกครอง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตามความเป็นจริงของนักเรียนให้ได้มากที่สุด การรับรู้ข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งครูที่ปรึกษาคนและผู้ปกครอง และจัดการประชุมชี้แจงกับผู้ปกครองให้เห็นความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้

“เนื่องจากโรงเรียนนั้นมีบุคลากรไม่เพียงพอ และยังขาดบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรงในการจัดระบบนำข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนที่ได้บันทึกข้อมูลพฤติกรรมต่าง ๆ แต่ตอนนี้เรามีการกรอกข้อมูลใหม่ครับ ถ้ากรอกข้อมูลใหม่ บางครั้งครูบางท่านยังไม่รู้จักนักเรียนดีพอ จึงต้องให้ครูเอาใจใส่นักเรียนอย่างจริงจัง และจัดการประชุมชี้แจงกับผู้ปกครองให้เห็นความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เดียวกันจะหาวิธีการต่อไปที่

จะทำให้ดีขึ้นครับ”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดป่าติงห้วยขาบ, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2562)

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน ทางโรงเรียนควรมีการประมวลผลการคัดกรองนักเรียนในแต่ละช่วงชั้น หรือให้ความรู้ในการประมวลผลการคัดกรองนักเรียนแก่ครูที่ปรึกษา มีการกำกับติดตามการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา และรายงานผลต่อผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ โดยการตรวจสอบการเยี่ยมบ้านของครูที่ปรึกษาเป็นระยะ ๆ เนื่องจากเมื่อครูที่ปรึกษาเยี่ยมบ้านเสร็จเรียบร้อยแล้วสามารถนำข้อมูลการเยี่ยมบ้านที่ได้มากรอกข้อมูลลงในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ หากครูที่ปรึกษายังไม่เข้าใจในแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนก็ควรสอบถามฝ่ายกิจการนักเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อให้การดำเนินงานอย่างเป็นระบบตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มกิจการนักเรียนควรแนะนำให้คำปรึกษา ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้

“ต้องมีการกำกับติดตามครับ ถ้าเรามีการกำกับติดตาม บางคนที่ไม่เข้าใจเราก็สามารถที่จะชี้แนะเขาได้ ผมก็เป็นครูฝ่ายกิจการนักเรียนด้วย สามารถสอบถามแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้เป็นระยะครับ”

(ครูที่ปรึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2562)

“ครูทุกคนต้องมีส่วนร่วมครับ ถ้าเป็นไปได้ก็ต้องเยี่ยมบ้านทุกคนเพื่อให้ได้ข้อมูลจริง และก็ต้องมีการรายงานผลติดตามอย่างต่อเนื่อง ให้ผู้บริหารหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ รายงานนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อจะได้ทำให้พวกเขาดีขึ้นครับ ส่วนกลุ่มที่ปกติควรมีการส่งเสริมให้เหมาะสม เพื่อให้พัฒนาให้ดียิ่งขึ้นนะครับ”

(ครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2562)

3. ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนในด้านต่าง ๆ จัดกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ ซึ่งแต่ละกิจกรรมที่จัดการส่งเสริมควรมีครูดูแลเป็นกรณีพิเศษ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในบางกิจกรรมที่เกี่ยวข้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้

“น่าจะมีการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนในด้านต่าง ๆ โดยจัดกิจกรรมที่เหมาะสม ซึ่งแต่ละกิจกรรมที่จัดการส่งเสริมควรมีครูดูแลเป็นกรณีพิเศษ”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2562)

“ควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในบางกิจกรรมที่เกี่ยวข้องนะ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่องโดยมีครูเป็นที่ปรึกษา เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเองได้ เช่น ด้านประชาธิปไตย การสวดมนต์นั่งสมาธิ การบำเพ็ญประโยชน์ ร่วมกับชุมชน อะไรก็ได้ที่จะส่งเสริม”

(คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2562)

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรมีการประสานผู้นำชุมชนในการพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองเพื่อแก้ไขปัญหา นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมหรือเข้าร่วมการประชุมอบรมในด้านการป้องกันปัญหากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมผู้ปกครองและจัดคลาสรูมมิตติง (Classroom Meeting) ทุกภาคเรียนระหว่างผู้ปกครองของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นเรียน เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง ดังนั้นเมื่อมีการประชุมผู้ปกครองภายในห้องเรียนต้องเน้นย้ำให้มีการดูแลบุตรหลานของตนเองอย่างใกล้ชิดในขณะที่นักเรียนอยู่ที่บ้าน เนื่องจากนักเรียนในห้องเรียนจะมีการเลือกคบเพื่อนที่มีนิสัยคล้ายกัน จะทำให้ผู้ปกครองได้ทราบว่าบุตรหลานของตน มีเพื่อนสนิทเป็นนักเรียนคนใดบ้าง ผู้ปกครองยังสามารถติดตามได้โดยการติดต่อกับผู้ปกครองของเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อสร้างความมั่นใจและช่วยกันดูแลสอดส่องนักเรียนเมื่ออยู่นอกโรงเรียนหรือหยุดวันเสาร์-อาทิตย์ เนื่องจากนักเรียนอยู่ในช่วงวัยรุ่นซึ่งมีโอกาสที่จะทำตามเพื่อนได้ โดยไม่คำนึงถึงว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อมากน้อยเพียงใด ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้

“เราควรประสานผู้นำชุมชนในการพบปะกับผู้ปกครองเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยครับ โดยให้กลุ่มงานแนะแนวช่วยดูแลตรงนี้ และมีการจัดคลาสรูมมิตติงทุก ๆ ภาคเรียนระหว่างผู้ปกครองครับ เพื่อให้ผู้ปกครองได้พบปะพูดคุยกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลปรึกษาหารือร่วมกันครับ”

(ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2562)

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน ควรมีแบบบันทึกการส่งต่ออย่างเป็นระบบ และมีการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูลและการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้มีส่วน

เกี่ยวข้อง เนื่องจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เป็นประจำทุกปีการศึกษา ควรมีการปรับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง เพราะไม่ได้มีการบันทึกผลและข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียน ดังนั้น จึงควรมีการบันทึกข้อมูลของนักเรียนไว้เพื่อสะดวกต่อการสืบค้นข้อมูลของนักเรียนที่เลื่อนชั้นขึ้นทุกปีการศึกษา ในการอ้างอิงข้อมูลของนักเรียนว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปจากเดิมมากน้อยเพียงใด ตลอดที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้

“ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่สมบูรณ์เป็นระบบ ต้องมีการพัฒนาระบบต่าง ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล ครูที่ปรึกษาควรให้ความร่วมมือช่วยในเรื่องของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการปรับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง ซึ่งจะทำให้ง่ายต่อการนำไปใช้”

(ครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2, สัมภาษณ์ , 21 กุมภาพันธ์ 2562)

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดในพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA ของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ในปีการศึกษา 2561 โดยดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามประเด็นต่าง ๆ ประกอบด้วย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำไปยกร่างรูปแบบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามบริบทของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ เพื่อให้บุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความเต็มใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอนและวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและบุคลากรเกิดความชัดเจนในการดำเนินงานตามองค์ประกอบ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อและสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อไป

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ที่สามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบายและแผนในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ที่สามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบายและแผนพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผู้วิจัยได้จัดทำร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้น ได้แนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA แล้วนำเข้าสู่ความเห็นชอบจากผู้เข้าร่วมประชุมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง จำนวน 9 คน ซึ่งมีรายละเอียดผลการประชุม ดังนี้

ขั้นตอนการวางแผน (P)

ต้องสร้างความตระหนักและความเข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดประชุม คณะครูที่ปรึกษาเพื่อสร้างความตระหนักร่วมกัน แล้วดำเนินงานแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีการแต่งตั้งครูที่ปรึกษาในแต่ละระดับชั้นเรียนให้มีหน้าที่ดูแล ควบคุม นักเรียนในระดับชั้นที่ได้รับมอบหมายทั้งหมด ครูที่ปรึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แล้วชี้แจงวิธีการ กระบวนการดำเนินงานและการใช้แบบบันทึกต่าง ๆ ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครูดำเนินการบันทึกการประชุมครูเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดทำ คำสั่งแต่งตั้งครูที่ปรึกษาแต่ละระดับชั้นและจัดทำแบบประเมินผลการประชุมปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังกล่าวเพื่อให้ครู ร้อยละ 100 มีความตระหนักมีความรู้และเข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (D)

ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ผลการประชุม มีแนวทาง ดังนี้

1. ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาศึกษาและจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้เครื่องมือ คือสังเกตพฤติกรรมนักเรียน สัมภาษณ์นักเรียนและเพื่อน การเยี่ยมบ้านนักเรียน สัมภาษณ์ผู้ปกครอง ชุมชน ศึกษาและบันทึกแบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) จัดทำระเบียบประวัติ ระเบียบสะสม แบบบันทึกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยทุกคนมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ผลสำเร็จสมควรเพิ่มจาก ร้อยละ 90 เป็นร้อยละ 100 เพราะครูทุกคนต้องรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ให้ครบทุกคน

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือ ประเมินพฤติกรรมนักเรียนร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง เช่น ประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) และเครื่องมืออื่น ๆ จากนั้นจัดกลุ่มนักเรียนตามแบบคัดกรองโดยจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา โดยทุกคนได้เสนอแนวทางให้นักเรียนที่ได้รับการคัดกรองมีการวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุ นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหามีข้อมูลการคัดกรองสมบูรณ์และต่อเนื่องและได้รับการช่วยเหลือแก้ไขด้วยวิธีการที่เหมาะสม ร้อยละ 100

3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน (สำหรับนักเรียนทุกกลุ่ม) ให้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) ประชุมกลุ่มย่อยเพื่อกำหนดเรื่องและกิจกรรมโฮมรูมตาม

สภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน/ผู้ปกครอง ได้ร่วมกันออกแบบกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทักษะชีวิตและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน จัดกิจกรรมโฮมรูมตามกำหนดการและรายงานผลการพัฒนาของนักเรียน จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) และกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ กิจกรรมบูรณาการหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เหมาะสม สร้างสรรค์สังคมในการส่งเสริมนักเรียนนั้น ผลจากการประชุมมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ควรเพิ่มกิจกรรมพัฒนาอัจฉริยภาพของนักเรียนที่มีความโดดเด่น ทั้งด้านกีฬา วิชาการและส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อให้ นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ในอนาคตต่อไป

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยตามร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นนักเรียนอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ครูที่ปรึกษาต้องให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น สอดส่องดูแลให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักเรียน จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และปลอดภัยจากสภาวะวิกฤต สร้างเครือข่ายและขยายเครือข่ายกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือคุ้มครองนักเรียน กำกับ ติดตาม ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการพิทักษ์และคุ้มครอง สิทธิเด็ก จัดกิจกรรมสำหรับป้องกันแก้ไขปัญหา นักเรียน ได้แก่ กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริม กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน การเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น ผลจากการประชุมมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ให้เป็นไปตามร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ประชุมเสนอแนะให้มีการกำกับติดตามผลการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม มีแบบบันทึกที่กำหนดกรอบแนวทางอย่างชัดเจน รายงานผลต่อผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

5. ด้านการส่งต่อ ครูที่ปรึกษาต้องรายงานผลการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน บันทึกการส่งนักเรียนไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียนต่อไป เช่น ครูแนะแนว ฝ่ายกิจการนักเรียน ซึ่งเป็นการส่งต่อภายใน ทีมพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องรายงานผลต่อผู้บริหารสถานศึกษา บันทึกการส่งนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก โดยครูแนะแนวหรือฝ่ายกิจการนักเรียน แล้วสรุปรายงานผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ติดตามประเมินผล ผลจากการประชุมเห็นสมควร ให้รายงานการดูแลผู้เรียนจนมีสภาพปกติ ครูที่ปรึกษาและทีมพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสลับช่วงชั้นกัน บันทึกรายงานผลการประเมินกระบวนการต่าง ๆ ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประเมินความพึงพอใจของครูผู้ปกครองและนักเรียนที่มีต่อการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เขียนรายงานผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมติที่ประชุมกำหนดให้รายงานผลการดำเนินงานภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยจัดทำออกมาเป็นรูปเล่มในรูปแบบที่กำหนดร่วมกัน บันทึกเสนอต่อผู้บริหารพิจารณา

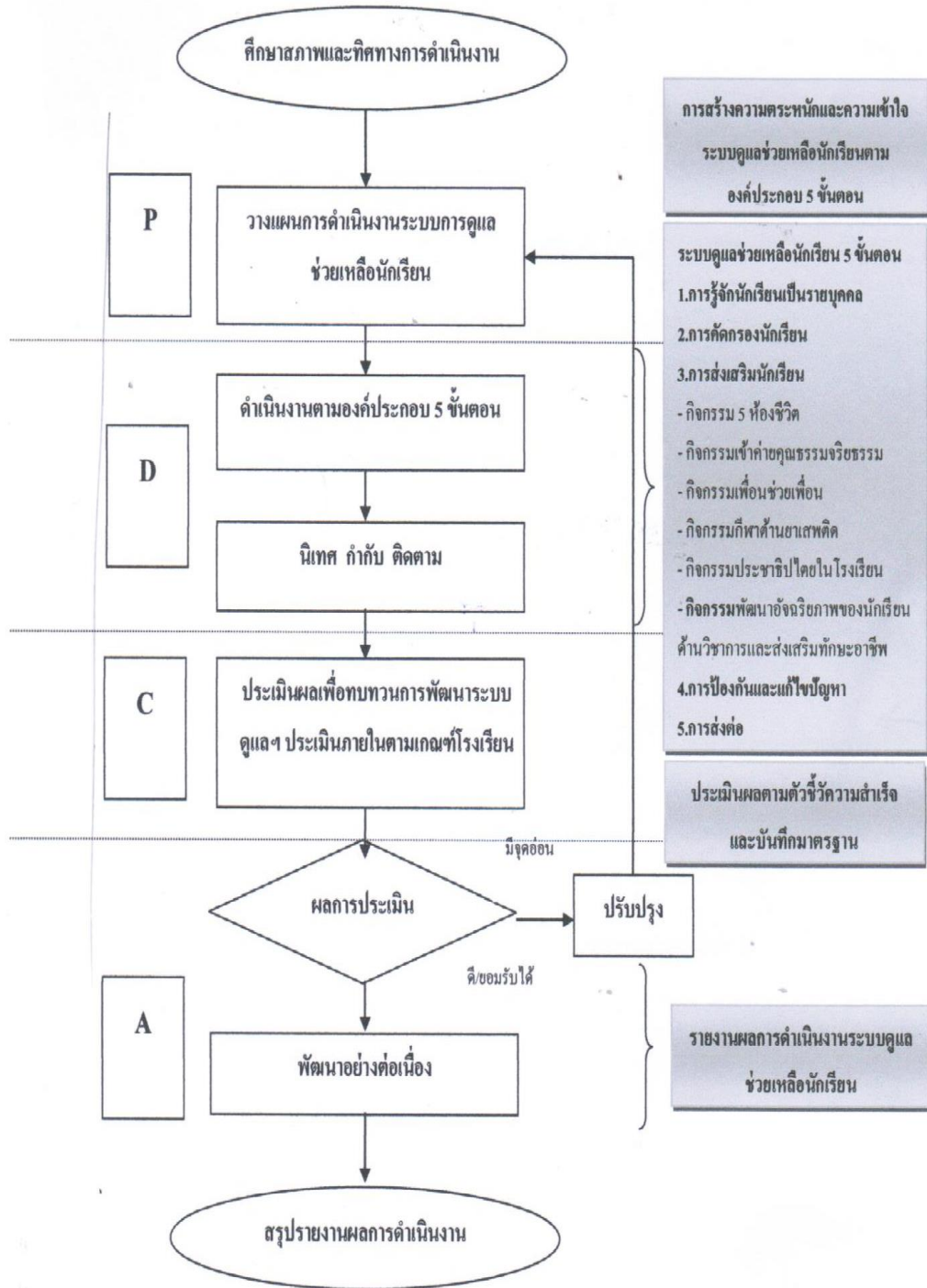
ขั้นตอนการตรวจสอบ (C)

จัดทีมนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานและจัดประชุมเพื่อทบทวน รายงานผลการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามตัวชี้วัดความสำเร็จแผนงานที่กำหนดไว้ตาม องค์ประกอบ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อ

ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข (A)

ประชุมเพื่อรายงานความสำเร็จ ความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคตามเกณฑ์ของ โรงเรียนที่กำหนดไว้ คณะครูทบทวนงานการปฏิบัติที่ผ่านมาภายใต้วงจร PDCA เพื่อวางแผนการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปีการศึกษาต่อไป

การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA จากผลการ สนทนากลุ่ม (Focus Group) ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ของร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน วัดป่าติ่งห้วยยาบ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นว่า เป็นร่างเอกสารที่เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้นอ่านแล้วเข้าใจง่าย ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน มีการกระจายงาน ให้เหมาะสมกับภาระหน้าที่ของครูแต่ละคน โดยได้ระบุชื่อผู้รับผิดชอบ ภาระหน้าที่และระยะเวลา ในการดำเนินงาน เอกสารที่เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของครู ทำให้ครูที่ปรึกษาสามารถ ส่งเสริม ป้องกันและแก้ไขปัญหาและส่งต่อนักเรียนได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังสามารถแก้ปัญหาความ ขัดแย้งและเกี่ยงการทำงานของครูได้ และเมื่อครูนำไปปฏิบัติแล้วจะเกิดประโยชน์กับผู้เรียนอย่าง แท้จริง ดังแผนภูมิแสดงขั้นตอนการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยวงจร PDCA ดังภาพ ที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 ขั้นตอนการพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดป่าติ่งห้วยยาบ โดยวงจร

PDCA

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษา โรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน 2. เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA ของโรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ตามองค์ประกอบ 5 ขั้นตอนประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ จำนวน 24 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการดำเนินการเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA ของโรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ จำนวน 9 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ กรอบการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ และการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์และการบรรยาย ผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาขาดการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ขาดการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA ของโรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ ได้แนวทางการดำเนินงานซึ่งต้องมีการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการจัดทำร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นคู่มือที่สมบูรณ์ มีการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมิน มีแบบฟอร์มเอกสารการประเมินและแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนให้ชัดเจนตามวงจร PDCA เพื่อใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ โดยใช้สถิติในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Index of Item – Objective Congruence หรือ IOC) สรุปผลการอภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA ของโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ ตามองค์ประกอบ 5 ขั้นตอน

1. สภาพปัญหาและทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ พบว่า

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ขาดการกำกับติดตามผลการดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ครูที่ปรึกษาบางคนไม่ให้ความร่วมมือและละเลยการทำงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขาดการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการเก็บข้อมูล ซึ่งทางโรงเรียนได้มีกำหนดการให้เยี่ยมบ้านตามระยะเวลาและสรุปผลการเยี่ยมบ้านในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนส่งตามเวลาที่กำหนดให้และยังขาดบุคลากรในการดำเนินการ โดยตรงในเรื่องของประมวลผลข้อมูล ข้อควรปรับปรุง แก้ไขและดำเนินการเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ได้แนวทาง คือ โรงเรียนควรมีการกำกับ ติดตามการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาเป็นระยะและรายงานผลต่อผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า ในการดำเนินงานด้านการคัดกรองนักเรียน (แบบประเมินนักเรียน : SDQ) การแปลผลข้อมูลขัดแย้งกัน และข้อความขาดความยืดหยุ่น ส่งผลให้ข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนกับพฤติกรรมของนักเรียน เนื่องการจัดเก็บข้อมูลด้านการคัดกรองนักเรียน ยังไม่มีการประมวลผลอย่างเป็นระบบ และครูที่ปรึกษาไม่ทราบวิธีการประมวลผลการคัดกรองนักเรียน มีการเปลี่ยนครูที่ปรึกษาทุกปี จึงทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ข้อควรปรับปรุง แก้ไข และดำเนินการเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์พบได้แนวทาง คือ ควรมีบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรงในการจัดระบบนำข้อมูลสารสนเทศของนักเรียน ทางโรงเรียนควรมีการประมวลผลการคัดกรองนักเรียน ในแต่ละช่วงชั้นหรือให้ความรู้ในการประมวลผลการคัดกรองนักเรียนแก่ครูที่ปรึกษา

1.3 ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน พบว่า มีครูไม่เพียงพอต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเท่าที่ควร ประกอบกับการเป็นครูที่ปรึกษาและครูมีภาระงานที่นอกเหนือจากการสอนหนังสือและภาระงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่มงานต่าง ๆ ส่งผลให้ครูที่ปรึกษามีภาระงานมากขึ้น ทำให้การส่งเสริมนักเรียนยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ข้อควรปรับปรุง แก้ไขและดำเนินการเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์พบได้แนวทาง คือ ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนในด้านต่าง ๆ จัดกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่า ในการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ครูไม่สามารถติดตาม ดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง และยังขาดการมีส่วนร่วมภายในโรงเรียน ไม่มีการบันทึกข้อมูลในด้านของพฤติกรรมนักเรียน ขาดความเข้าใจและปล่อยปะละเลย ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่ครบตามขั้นตอนและวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ข้อควรปรับปรุง แก้ไขและดำเนินการเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์พบได้แนวทาง คือ ควรมีการประชุมผู้นำชุมชนในการพบปะกับผู้ปกครองเพื่อแก้ไขปัญหา มีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ในการดูแลร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน

1.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า ยังไม่มีความชัดเจนของข้อมูลในด้านการประสานงาน การส่งต่อนักเรียนมีเฉพาะภายในสถานศึกษา ซึ่งมีวิธีการส่งต่อนักเรียนยังไม่มีความชัดเจนของข้อมูล และการส่งกลับข้อมูลให้กับครูที่ปรึกษา เพื่อบันทึกข้อมูลการส่งต่ออย่างเป็นระบบ ทำให้ข้อมูลเอกสารหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรไม่ครบสมบูรณ์ ข้อควรปรับปรุง แก้ไขและดำเนินการเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์พบได้แนวทาง คือ ควรมีแบบบันทึกการส่งต่ออย่างเป็นระบบ และมีการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูลและการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. ผลการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าติ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่า

ผลจากการบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากกลุ่มตัวอย่างและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง จำนวน 9 คน เพื่อการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าติ่งห้วยยาบ ร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในด้านภาพรวมตามแผนที่กำหนดไว้ในร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดป่าติ่งห้วยยาบ มีความเหมาะสมกับวิธีดำเนินงานโดยใช้วงจร PDCA ดังนี้ ขั้นตอนการวางแผน (P) สร้างความตระหนักและความเข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน วางแผนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดประชุมคณะครูที่ปรึกษาเพื่อสร้างความตระหนักร่วมกันและความเข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามองค์ประกอบ 5 ขั้นตอน แล้วดำเนินงานแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดทำคำสั่งแต่งตั้งครูที่ปรึกษาแต่ละระดับชั้น และจัดทำแบบประเมินผลการประชุมปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังกล่าวเพื่อให้ครู ร้อยละ 100 มีความตระหนักมีความรู้และเข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (D) สมาชิกที่ร่วมสนทนากลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ในด้านการดำเนินงานตามองค์ประกอบ 5 ขั้นตอน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มติเห็นชอบควรกำหนด

ตัวชี้วัดความสำเร็จตามเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน ให้เป็นร้อยละ 100 เพราะครูทุกคนต้องรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลให้ครบทุกคน ด้านการคัดกรองนักเรียน มติที่ประชุมมีความคิดเห็นสอดคล้องตามร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ผลจากมติที่ประชุมมีความเห็นชอบ ให้เป็นไปตามร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและควรเพิ่มกิจกรรม 5 ห้องชีวิต กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมกีฬาต้านยาเสพติด กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน กิจกรรมพัฒนาอัจฉริยภาพของนักเรียน ด้านวิชาการและส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อให้ นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ในอนาคตต่อไป ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ผลจากมติที่ประชุมเห็นชอบ และเสนอแนะให้มีการกำกับติดตามผลการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม มีแบบบันทึกที่กำหนดกรอบแนวทางอย่างชัดเจน รายงานผลต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้บังคับบัญชา ด้านการส่งต่อนักเรียน ครูที่ปรึกษาต้องรายงานผลการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน บันทึกการส่งนักเรียนไปยังครู ที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาและทีมพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือดำเนินการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สลับช่วงชั้นกัน บันทึกรายงานผลการประเมินกระบวนการต่าง ๆ ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประเมินความพึงพอใจของครู ผู้ปกครองและนักเรียนที่มีต่อการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เขียนรายงานผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมติที่ประชุมกำหนดให้รายงานผลการดำเนินงานภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยจัดทำออกมาเป็นรูปเล่มคู่มือที่สมบูรณ์ในรูปแบบที่กำหนดร่วมกัน บันทึกเสนอต่อผู้บริหารพิจารณา ขั้นตอนการตรวจสอบ (C) ประเมินผลเพื่อทบทวนการพัฒนากระบวนการดูแลฯ ประเมินภายในตามเกณฑ์โรงเรียน โดยจัดทีมนิเทศ ติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานและจัดประชุมเพื่อทบทวนรายงานผลการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามตัวชี้วัดความสำเร็จแผนงานที่กำหนดไว้ตามองค์ประกอบ 5 ขั้นตอน ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข (A) ประชุมเพื่อรายงานความสำเร็จ ความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคตามเกณฑ์ของโรงเรียนที่กำหนดไว้ คณะครูทบทวนงานการปฏิบัติที่ผ่านมาภายใต้วงจร PDCA เพื่อวางแผนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปีการศึกษาต่อไป

ข้อควรปรับปรุง แก้ไขและดำเนินการเพิ่มเติม คือ ควรปรับปรุงจัดทำเอกสารให้เป็นคู่มือรูปเล่มที่ชัดเจน ควรจัดทำคู่มือสำหรับผู้ปกครอง-นักเรียน และควรเพิ่มเรื่องการทำโทษผู้เรียน รวมถึงการเพิ่มเนื้อหาเรื่องจิตวิทยาการให้คำปรึกษาเบื้องต้น

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบ พบว่า งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามองค์ประกอบ 5 ขั้นตอน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบปัญหาและขาดการดำเนินงานอย่างเป็นระบบด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า ข้อมูลการคัดกรองนักเรียนไม่ตรงตามความจริงเท่าที่ควร ในส่วนของด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน โรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบมีครูไม่เพียงพอต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเท่าที่ควร ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาคูไม่สามารถติดตาม ดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง และยังขาดการมีส่วนร่วมภายในโรงเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน ยังไม่มีความชัดเจนของข้อมูลในการประสานงาน จากการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดป่าติงห้วยยาบนั้น งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามองค์ประกอบ 5 ขั้นตอน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามีความจำเป็นจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เนื่องจากครูไม่สามารถติดตาม ดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึงและยังขาดการมีส่วนร่วมภายในโรงเรียน ไม่มีการบันทึกข้อมูลในด้านของพฤติกรรมนักเรียน ทำให้ไม่สามารถส่งต่อไปยังครูที่ปรึกษาคนใหม่ เพื่อใช้ในการประกอบการป้องกันและแก้ไขปัญหาคูที่จะเกิดกับนักเรียนในอนาคต และผู้ปกครองนักเรียนที่มีปัญหาบางส่วนยังขาดความร่วมมือกับทางโรงเรียน ขาดความเข้าใจและปล่อยปะละเลย ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่ครบตามขั้นตอนและวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้นครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลประวัติของนักเรียนทั้งหมด เพื่อให้สามารถดูแลแก้ไขปัญหาคูและสนับสนุนนักเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรสวรรค์ สอนสุภาพ (2553) วิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านดาดคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร พบว่าสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ก่อนการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูประจำชั้นดำเนินงานตามขั้นตอนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังดำเนินงานได้ไม่ครบทั้ง 5 ขั้นตอนดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่เป็นระบบ ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงได้ทำการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการศึกษาเอกสาร การศึกษาดูงาน โรงเรียนต้นแบบ การประชุมเชิงปฏิบัติ การดำเนินงานตามขั้นตอนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการนิเทศติดตามผล พบว่า หลังการพัฒนาครูประจำชั้นทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพิ่มมากขึ้นคิดเป็นร้อยละ 20 จากการประชุมปฏิบัติการผลจากการพัฒนาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และครูประจำชั้นสามารถจัดทำคู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การติดตามและประเมินผลการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนบ้านดาดคำ พบว่าครูประจำชั้นทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถดำเนินงานตามขั้นตอนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ได้อย่างต่อเนื่อง

และเป็นระบบมากขึ้น ครูประจำชั้นได้แนวทาง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียน นักเรียนได้รับการดูแลช่วยตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการ และยังคงคล้อย กับงานวิจัยของสิทธิศักดิ์ อุตสาหกรรม (2552) ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านอุณา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า สภาพปัญหาปัจจุบันและปัญหาที่เกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ก่อนการพัฒนาการดำเนินงานยังไม่มีรูปแบบ ไม่มีขั้นตอนในการดำเนินงานที่เป็นระบบ ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจในหน้าที่ของตนเองน้อย และไม่มีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองที่จะเข้ามา ช่วยดูแลและแก้ปัญหาของนักเรียนร่วมกันกับคณะครูในโรงเรียน และยังคงคล้อยกับงานวิจัยของ ยุวดี ปันงา (2554) วิจัยเรื่อง พัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอนุบาล วัดไชยชุมพลชนะสงคราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1 ปัญหาที่พบจากการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การวางแผนการทำงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกันระหว่างครู และผู้บริหาร มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและมีข้อจำกัดเรื่อง งบประมาณ ครูและบุคลากรขาดเทคนิคความรู้ในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การกำกับติดตามขาดความต่อเนื่อง ผู้ปกครองให้ความร่วมมือค่อนข้างน้อย และยังคงคล้อยกับ งานวิจัยของอวยชัย ศรีตระกูล (2556) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ครู ต้องมี ความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมสำคัญในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการพัฒนาและสรุปผลการ ทำงานร่วมกันอยู่เสมอ การประสานงานเป็นหัวใจของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูต้องใช้ ทักษะการประสานงานรอบด้านใช้เทคนิคการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้าง สัมพันธภาพอันดีเพื่อให้เป้าหมายบรรลุผลสำเร็จ

2. ผลการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียน วัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่า ได้รับความเห็นชอบการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เห็นประโยชน์ของร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบครบถ้วนตาม วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่มากในด้านภาพรวม ตามแผนการดำเนินงาน ที่กำหนดไว้ในร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA มีความเหมาะสมกับวิธี ดำเนินงาน ระยะเวลา สมาชิกที่ร่วมสนทนากลุ่มมีความคิดเห็นพ้องต้องกัน มีการสร้างความ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนวัดป่าดิ่ง ห้วยยาบ ในการปฏิบัติงานด้านการดำเนินงานตามองค์ประกอบ 5 ขั้นตอน มีการประเมินผลเพื่อ ทบทวนการพัฒนากระบวนการ ประเมินภายในตามเกณฑ์โรงเรียน โดยจัดทีมนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานและจัดประชุมเพื่อทบทวนรายงานผลการพัฒนากระบวนการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามตัวชี้วัดความสำเร็จแผนงานที่กำหนดไว้ และประชุมเพื่อรายงานความสำเร็จ

ความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคตามเกณฑ์ของโรงเรียน คณะครูทบทวนงาน การปฏิบัติที่ผ่านมาภายใต้วงจร PDCA เพื่อวางแผนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปีการศึกษาต่อไป ดังนั้น การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA ตามองค์ประกอบ 5 ขั้นตอน จากสภาพปัญหามานำสู่การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถอภิปรายผลในประเด็นที่น่าสนใจได้ ดังนี้ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นชอบตาม ร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการกำหนดเรื่องและกิจกรรมโฮมรูมตามสภาพปัญหา วิธีการจัดกิจกรรมแนะแนวในห้องเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับนักเรียน การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) โดยความต้องการของผู้เรียน/ผู้ปกครอง ได้ร่วมกันออกแบบกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทักษะชีวิต ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนใช้ชีวิตในโรงเรียนร่วมกันอย่างมีความสุข ให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากปัญหาที่นำมาสู่การทำวิจัย คือ ปัญหาเด็กนักเรียนแต่งกายไม่เรียบร้อย มติที่ประชุมเห็นควรจัดกิจกรรมห้าห้องชีวิต ให้นักเรียนรู้จักการดูแลตัวเองและระเบียบวินัยในตนเอง ปัญหาความประพฤติของนักเรียนไม่เหมาะสม มีพฤติกรรมก้าวร้าว ได้ลงมติจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม ปัญหาเด็กนักเรียนเสี่ยงต่อการเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด ทั้งอยู่ในแหล่งกลุ่มเสี่ยง คบเพื่อนกลุ่มเสี่ยง โดยลงมติจัดกิจกรรมพัฒนาอัจฉริยภาพของนักเรียนด้านวิชาการและส่งเสริมทักษะอาชีพ และยังเสนอกิจกรรมกีฬาต้านยาเสพติด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเล่นกีฬาและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้ยังลงมติให้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อมกัน คือ กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุทัศน์ เอี่ยมแสง (2558) กล่าวถึง ความสำคัญและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริม พัฒนาป้องกันและแก้ปัญหา เพื่อเพิ่มศักยภาพให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีวิถีชีวิตที่พอเพียงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน ทั้งทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้เด็กและเยาวชนมีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากอดีต ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ซึ่งการแก้ไขปัญหานี้ไม่ใช่หน้าที่ของสถานศึกษาอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรทม รวมจิตร (2553) วิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ โรงเรียนเวียงแก่นวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 ผลการศึกษาพบว่า ครูที่ปรึกษาในแต่ละระดับชั้นได้วางแผนร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อดูแลและช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาได้ทำความเข้าใจกับ

นักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาได้จัดกิจกรรมในการส่งเสริมนักเรียนปกติ และจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียน โรงเรียนมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง และชุมชน และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยังส่งผลให้นักเรียนรู้จักตนเองและควบคุมตนเองได้ รวมทั้งสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี และยังคงคล้องกับสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะ

จากงานวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษา โรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรทำอย่างจริงจังและต่อเนื่องให้เป็นระบบ
2. การดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นงานที่ทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน โดยต้องสร้างความเข้าใจให้ตระหนักถึงความสำคัญและปรับทัศนคติเพื่อให้เกิดเป้าหมายเดียวกัน
3. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเพื่อพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบที่กำหนดร่วมกัน แล้วทดลองใช้คู่มือและเสนอผลการประเมินการใช้คู่มือต่อไป
2. ควรวิจัยเพื่อจัดทำคู่มือสำหรับผู้ปกครอง-นักเรียน เพิ่มเรื่องการทำโทษผู้เรียนรวมถึงการเพิ่มเนื้อหาเรื่องจิตวิทยาการให้คำปรึกษาเบื้องต้น

บรรณานุกรม

- กนกธร วงษ์จันทร์. (2552). ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมท่าแคลง จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2551). การสนทนากลุ่ม (Focus Group) สืบค้นจาก <https://page.hrteamwork.com/knowledge/focus-group/>
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษา. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2551). ภาวะสุขภาพจิต. (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก. รายงานสรุปการทะเลาะวิวาทและปัญหาการใช้ความรุนแรงของนักเรียนนักศึกษา. กรุงเทพฯ: มปท. คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม, วุฒิสภา.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2555). การดูแลช่วยเหลือผู้ประสบปัญหา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมสุขภาพจิตและกรมสามัญศึกษา. (2546). สุขภาพจิตไทย พ.ศ. 2545 -2546. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชนิกานต์ เขียวสุตร. (2551). วงจร PDCA คือ อะไร?. สืบค้นจาก http://eduserv.ku.ac.th/km/index.php?option=com_content&task=view&id=137&Itemid=68
- ทักษิณ วงศ์ฉลาด. (2553). การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบัวโคก (บวคโคกรายณ์วิทยาคม) อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์. (ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- นงลักษณ์ วิษัยรัตน์ และคนอื่น ๆ (2553). การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. (การศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).

- บรรทม รวมจิตร. (2553). สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเวียงแก่น
วิทยาคมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย).
- บุปผชาติ เข็มวิชัย. (2558). การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน:กรณีศึกษา
โรงเรียนบ้านแม่ต๋อม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่).
- บุญยวีร์ ชัยสวัสดิ์. (2555). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,
การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา).
- พรสวรรค์ สอนสุภาพ. (2553). การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน
บ้านดงคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- มธุรรดา ดวงจันทร์. (2553). สภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ
โรงเรียนวัดไทยवास สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ยุวดี ปั้นงา. (2554). พัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนอนุบาลวัดไชย
ชุมพลชนะสงคราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1.
(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทาง
การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- รัตนะ บัวสนธ์. (2551). วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คำสมย์.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2552). *ปรัชญาการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนบ้านยางเปียง. (2550). *คู่มือโฮมรูมโรงเรียนบ้านยางเปียง*. เอกสารอัดเนา.
- โรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ. (2560). *รายงานการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปีการศึกษา
2560*. เอกสารอัดเนา.
- โรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ. (2561). *แผนปฏิบัติงานประจำปีโรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ ปีการศึกษา
2561*. เอกสารอัดเนา.
- ฤทัยทิพย์ พัดทอง. (2555). การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่ความเป็นเลิศของ
โรงเรียนองครักษ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชา นโยบาย การจัดการและ
ความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

วีรวิชัย เลิศไทยตระกูล. (2555). *ปรัชญาของวงจร PDCA*. สืบค้นจาก:

http://business.east.spu.ac.th/admin/waaa_file/A37322PDCA.pdf.

วีระพล บดีรัฐ. (2543). *PDCA วงจรสู่ความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ: ประชาชน.

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2552). *การประกันคุณภาพมุ่งสู่คุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สันติสุข สันติศาสนสุข. (2552). *องค์ความรู้เรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. วารสารวิชาการ, 12(1), 86.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1. (2561). สืบค้นจาก

<http://www.lpn1.obec.go.th/home/index.php/vision/>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). *คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคมเส้นทางสู่ครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. เอกสารสรุปย่อองค์ความรู้.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *การศึกษาสภาพการจักระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2561*. สืบค้นจาก

https://drive.google.com/file/d/10NqmsGESQP6taQ-4baO7zmVBWB_Zai8z/view

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: วารสารวิชาการ, 12(1), 46.

สิทธิศักดิ์ อุสาพรหม. (2552). *การพัฒนากระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านอุณา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).

สุทัศน์ เอี่ยมแสง. (2558). *รายงานผลการดำเนินงาน โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านแม่จูด อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5.

- อมรรัตน์ อุดแก้ว. (2554). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนยางคำพิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- อรทัย มงคลลาด. (2557). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์
24 อำเภอจุน จังหวัดพะเยา. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย).
- อรุณี อ่อนสวัสดิ์. (2551). ระเบียบวิธีวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาวิทยาลัยนเรศวร: พิษณุโลก:
ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อวยชัย ศรีตระกูล. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ศึกษา
ศาสตรุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
นเรศวร).

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวธิดินัดดา สิงห์แก้ว
วัน เดือน ปีเกิด	4 มิถุนายน 2527
ที่อยู่ปัจจุบัน	281 หมู่ 3 ต.เชิงคอย อ.คอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 50220
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2550 ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พ.ศ. 2549 หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วิทยาเขตเชียงใหม่)
ประสบการณ์การทำงาน	พ.ศ. 2550 – 2552 ครูอัตราจ้าง โรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2552 – 2553 ครูอัตราจ้าง โรงเรียนวชิรวิทย์ ฝ่ายประถม จังหวัด เชียงใหม่ พ.ศ. 2553-2554 ครูอัตราจ้าง โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2554-2555 ครูอัตราจ้าง โรงเรียนบ้านสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2556-2558 ครูผู้ช่วย โรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พ.ศ. 2559 – ปัจจุบัน ครู คศ.1 โรงเรียนวัดป่าดิ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

1. นางนงคราญ ปัญญาสิทธิ์   ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1
2. นางจิรภัทร ยะจา   ครูชำนาญการพิเศษ (คศ.3)
โรงเรียนบ้านห้วยไซ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน
3. นายอรรณพ โยนิจ   ครูชำนาญการพิเศษ (คศ.3)
โรงเรียนวัดป่าสัก อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน
4. อาจารย์ ดร. ศิริมาศ โกศลชัยพัฒน์   ผู้ช่วยอธิการบดี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
5. อาจารย์ ดร. จักรปรุพห์ วิชาอัครวิทย์   อาจารย์ประจำ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๓๓.๑๓.๐๑/ว.๑๕๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน นางนงคราญ ปัญญาสิทธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นางสาวธิดินัดดา สิงห์แก้ว นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนากระบวนการช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน” โดยมี รองศาสตราจารย์ประวิติ พันผาสุข เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย เห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยนักศึกษาได้ประสานกับท่านแล้ว บัณฑิตวิทยาลัยจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบและให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลนัฏฐ์ พลวัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙๙

โทรสาร. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙๙

ที่ ศธ ๐๕๓๓.๑๓.๐๑/ว.๑๕๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน นางจิราภัทร ยะจา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นางสาวธิดันตดา สิงห์แก้ว นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตั้งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน” โดยมี รองศาสตราจารย์ประวีติ พันธ์ผาสุข เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย เห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยนักศึกษาได้ประสานกับท่านแล้ว บัณฑิตวิทยาลัยจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจและให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลณี พลวัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

โทรสาร. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

ที่ ศธ ๐๕๓๓.๑๓.๐๑/ว.๑๕๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายอรรณพ โยนิจ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นางสาวธิดันตดา สิงห์แก้ว นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน” โดยมี รองศาสตราจารย์ประวัติ พิณผาสุข เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย เห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยนักศึกษาได้ประสานกับท่านแล้ว บัณฑิตวิทยาลัยจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจและให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลนรินทร์ พลวัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์. ๐๕๓-๔๔๕๙๙๙

โทรสาร. ๐๕๓-๔๔๕๙๙๙

ที่ ศธ ๐๕๓๓.๑๓.๐๑/ว.๑๕๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขอดำเนินการขอคืนค่าเช่าห้องเรียนและผู้เกี่ยวข้องตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.ศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นางสาวธิดา นันทดา นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนากระบวนการช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน” โดยมี รองศาสตราจารย์ประวัติ พันผาสุข เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย เห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยนักศึกษาได้ประสานกับท่านแล้ว บัณฑิตวิทยาลัยจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบและให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลนรินทร์ พลวัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

โทรสาร. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

ที่ ศธ ๐๕๓๓.๑๓.๐๑/ว.๑๕๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.จักรปรุฬห์ วิชาอัศววิทย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นางสาวธิดันตดา สิงห์แก้ว นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนากระบวนการช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน” โดยมี รองศาสตราจารย์ประวัติ พินผาสุข เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย เห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยนักศึกษาได้ประสานกับท่านแล้ว บัณฑิตวิทยาลัยจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจและให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลนรินทร์ พลวัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙๙

โทรสาร. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

ภาคผนวก ก

หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

ที่ ศธ ๐๕๓๓.๑๓.๐๑/๑๕๘

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง

จ. เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน ว่าที่ร้อยตรี ชาญ เมืองโคตร

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นางสาวธิดันตดา สิงห์แก้ว นักศึกษา ระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน” โดยมี รองศาสตราจารย์ประวีติ พันผาสุข เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงขออนุญาตให้นักศึกษาทดลองใช้เครื่องมือ เพื่อทำวิทยานิพนธ์ โดยกำหนดทดลองใช้เครื่องมือใน ระหว่างวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ – ๑ มีนาคม ๒๕๖๒ ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะประสานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลณัฏฐ์ พงษ์วัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

โทรสาร. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

ที่ ศธ ๐๕๓๓.๑๓/๑๕๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง
จ. เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๓ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน ว่าที่ร้อยตรี ชัญ เมืองโคตร
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นางสาวธิดินัดดา สิงห์แก้ว นักศึกษา ระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน” โดยมี รองศาสตราจารย์ประวีติ พันผาสุข เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงขออนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ ในระหว่างวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ – ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๒ ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษา จะประสานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลณี พลวัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

โทรสาร. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

ภาคผนวก ง

แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
เรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษา
โรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

.....

คำชี้แจง : แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือการวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษา โรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อคำถามแต่ละข้อต่อไปนี้ว่ามีความเหมาะสมและเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยมากน้อยเพียงใด ในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญโปรดพิจารณาว่ากรอบการสัมภาษณ์ โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง ดังนี้

+1	หมายถึง	แน่ใจว่าสอดคล้อง
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

โปรดพิจารณาโดยใช้เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องคะแนนพิจารณาตามความคิดเห็นของท่าน พร้อมเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

ที่	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
การดำเนินงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล					
1.	สภาพการดำเนินงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นอย่างไร				
2.	ปัญหาการดำเนินงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลที่พบเป็นอย่างไร				
3.	การปรับปรุง แก้ไขสภาพปัญหาการดำเนินงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลควรจะเป็นอย่างไร				
การดำเนินงานด้านการคัดกรองนักเรียน					
4.	สภาพการดำเนินงานด้านการคัดกรองนักเรียนเป็นอย่างไร				

ที่	รายการพิจารณา	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
5.	ปัญหาการดำเนินงานด้านการคัดกรองนักเรียนที่พบเป็นอย่างไร				
6.	การปรับปรุง แก้ไขสภาพปัญหาการดำเนินงานด้านการคัดกรองนักเรียนควรจะเป็นอย่างไร				
การดำเนินงานด้านการส่งเสริมนักเรียน					
7.	สภาพการดำเนินงานด้านการส่งเสริมนักเรียนเป็นอย่างไร				
8.	ปัญหาการดำเนินงานด้านการส่งเสริมนักเรียนที่พบเป็นอย่างไร				
9.	การปรับปรุง แก้ไขสภาพปัญหาการดำเนินงานด้านการส่งเสริมนักเรียนควรจะเป็นอย่างไร				
การดำเนินงานด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน					
10.	สภาพการดำเนินงานด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างไร				
11.	ปัญหาการดำเนินงานด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนที่พบเป็นอย่างไร				
12.	การปรับปรุง แก้ไขสภาพปัญหาการดำเนินงานด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนควรจะเป็นอย่างไร				
การดำเนินงานด้านการส่งต่อนักเรียน					
13.	สภาพการดำเนินงานด้านการส่งต่อนักเรียนเป็นอย่างไร				
14.	ปัญหาการดำเนินงานด้านการส่งต่อนักเรียนที่พบเป็นอย่างไร				
15.	การปรับปรุง แก้ไขสภาพปัญหาการดำเนินงานด้านการส่งต่อนักเรียนควรจะเป็นอย่างไร				

ข้อเสนอแนะ.....
.....

ลงชื่อ.....

ผู้เชี่ยวชาญ

(.....)

ตำแหน่ง.....

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ

ตารางวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
ตามแบบสัมภาษณ์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA :
กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

ที่	รายการพิจารณา	ประมาณค่าความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
การดำเนินงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล								
1.	สภาพการดำเนินงานด้านการ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็น อย่างไร	0	+1	+1	+1	+1	0.8	เหมาะสม
2.	ปัญหาการดำเนินงานด้านการ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลที่พบ เป็นอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	เหมาะสม
3.	การปรับปรุงแก้ไขสภาพ ปัญหาการดำเนินงานด้านการ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลควร จะเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	เหมาะสม
การดำเนินงานด้านการคัดกรองนักเรียน								
4.	สภาพการดำเนินงานด้านการ คัดกรองนักเรียนเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	เหมาะสม
5.	ปัญหาการดำเนินงานด้านการ คัดกรองนักเรียนที่พบเป็น อย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	เหมาะสม
6.	การปรับปรุงแก้ไขสภาพ ปัญหาการดำเนินงานด้านการ คัดกรองนักเรียนควรจะเป็น อย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	เหมาะสม

ที่	รายการพิจารณา	ประมาณค่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
การดำเนินงานด้านการส่งเสริมนักเรียน								
7.	สภาพการดำเนินงานด้านการส่งเสริมนักเรียน เป็นอย่างไร	0	+1	+1	+1	+1	0.8	เหมาะสม
8.	ปัญหาการดำเนินงานด้านการส่งเสริมนักเรียนที่พบเป็นอย่างไร	0	+1	+1	+1	+1	0.8	เหมาะสม
9.	การปรับปรุง แก้ไขสภาพปัญหาการดำเนินงานด้านการส่งเสริมนักเรียน ควรจะเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	เหมาะสม
การดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไข								
10.	สภาพการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา เป็นอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	เหมาะสม
11.	ปัญหาการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่พบเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	เหมาะสม
12.	การปรับปรุง แก้ไขสภาพปัญหาการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรจะเป็นอย่างไร	+1	0	+1	+1	+1	0.8	เหมาะสม
การดำเนินงานด้านการส่งต่อนักเรียน								
13.	สภาพการดำเนินงานด้านการส่งต่อนักเรียนเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	เหมาะสม
14.	ปัญหาการดำเนินงานด้านการส่งต่อนักเรียนที่พบเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	เหมาะสม
15.	การปรับปรุง แก้ไขสภาพปัญหาการดำเนินงานด้านการส่งต่อนักเรียน ควรจะเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	เหมาะสม

ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ

ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา

ข้อที่	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวมของ	IOC = $\frac{\sum R}{N}$	การแปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คะแนน $\sum R$		
1	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	เหมาะสม
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	เหมาะสม
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	เหมาะสม
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	เหมาะสม
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	เหมาะสม
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	เหมาะสม
7	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	เหมาะสม
8	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	เหมาะสม
9	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	เหมาะสม
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	เหมาะสม
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	เหมาะสม
12	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	เหมาะสม
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	เหมาะสม
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	เหมาะสม
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	เหมาะสม

ภาคผนวก ฉ

กรอบการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษา
โรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

กรอบการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษา

โรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

THE DEVELOPMENT OF STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM BY
USING PDCA CYCLE : CASE STUDY AT WATPATHUNG-HUAIYAP
SCHOOL, BANTHI DISTRICT, LAMPHUN PROVINCE

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รศ.ประวีติ พันผาสุข

ผศ.ดร.สำเนา หมั่นแจ่ม

ผู้วิจัย

นางสาวธิตินัดดา สิงห์แก้ว

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

กรอบการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษา

โรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

วัน.....ที่.....เดือน..... พ.ศ.2562

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสัมภาษณ์

1.1 ชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์.....โทรศัพท์ที่ติดต่อ.....

เริ่มสัมภาษณ์ เวลา.....เสร็จการสัมภาษณ์ เวลา.....

1.2 เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง

1.3 อายุ.....ปี

1.4 ผู้ให้ข้อมูล

( ) คณะกรรมการสถานศึกษา

( ) ผู้บริหาร

( ) ครูประจำชั้น

( ) ผู้ปกครองนักเรียน

( ) นักเรียน

1.5 การศึกษาสูงสุด

( ) ปวส. หรือ อนุปริญญา

( ) ปริญญาตรี

( ) ปริญญาโท

( ) ปริญญาเอก

( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน โดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาของโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

2.1 ท่านคิดว่าการดำเนินงาน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ที่ผ่านมามีสภาพเป็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ปัญหาที่พบในการดำเนินงาน

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....
- 5).....

ควรมีการปรับปรุง แก้ไข ดำเนินการเพิ่มเติมอย่างไร

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....
- 5).....

2.2 ท่านคิดว่าการดำเนินงาน ด้านการคัดกรองนักเรียน ที่ผ่านมามีสภาพเป็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....

.....
.....

ปัญหาที่พบในการดำเนินงาน

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....
- 5).....

ควรมีการปรับปรุง แก้ไข ดำเนินการเพิ่มเติมอย่างไร

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....
- 5).....

2.3 ท่านคิดว่าการดำเนินงาน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ที่ผ่านมามีสภาพเป็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

ปัญหาที่พบในการดำเนินงาน

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....
- 5).....

ควรมีการปรับปรุง แก้ไข ดำเนินการเพิ่มเติมอย่างไร

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....
- 5).....

2.4 ท่านคิดว่าการดำเนินงาน ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา ที่ผ่านมามีสภาพเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาที่พบในการดำเนินงาน

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....
- 5).....

ควรมีการปรับปรุง แก้ไข ดำเนินการเพิ่มเติมอย่างไร

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....
- 5).....

2.5 ท่านคิดว่าการดำเนินงาน ด้านการส่งต่อนักเรียน ที่ผ่านมามีสภาพเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาที่พบในการดำเนินงาน

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....
- 5).....

ควรมีการปรับปรุง แก้ไข ดำเนินการเพิ่มเติมอย่างไร

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....
- 5).....

ภาคผนวก ช

แบบบันทึกผลการประชุมกลุ่ม (Focus Group)

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Do)

.....

.....

ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check)

.....

.....

ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข (Act)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

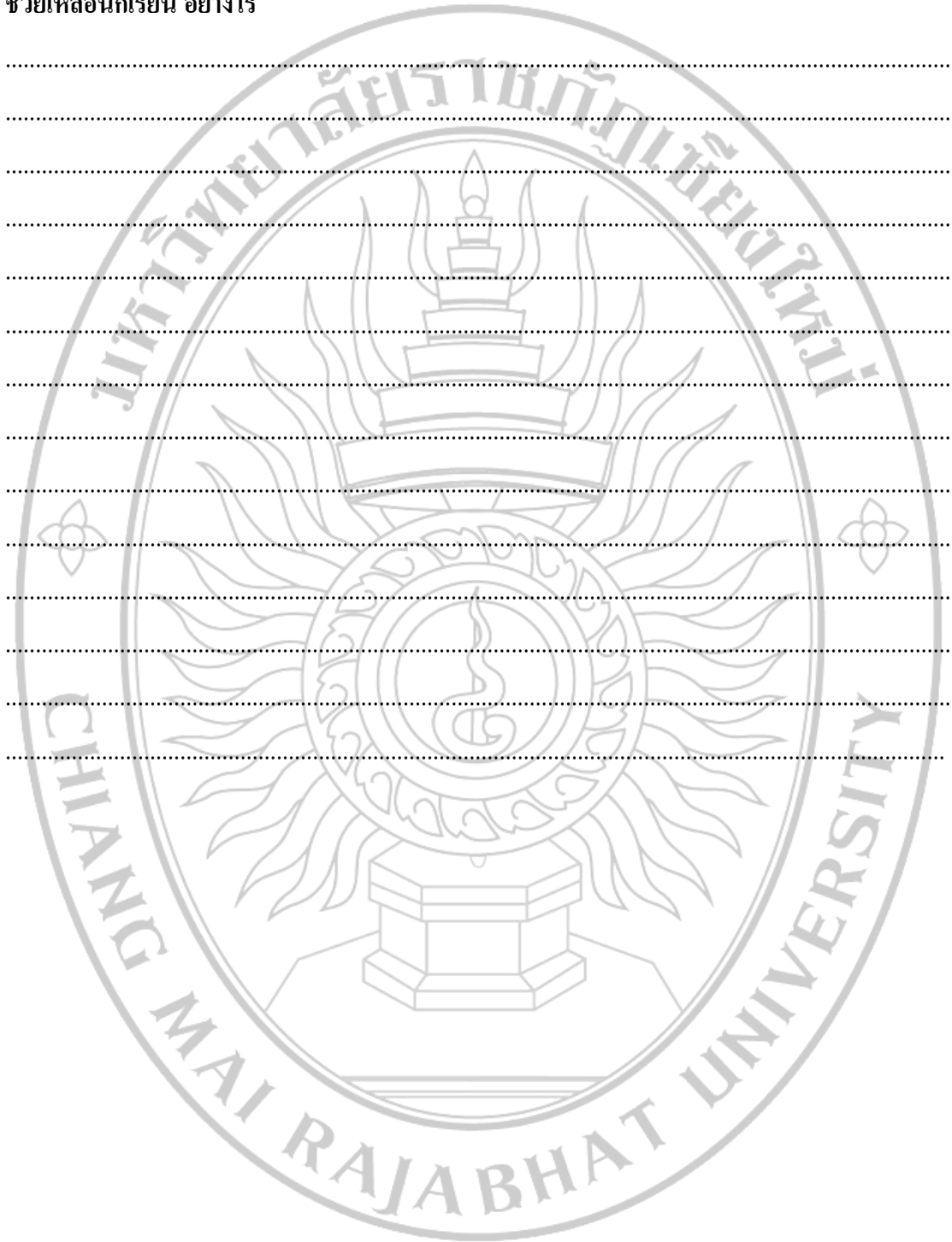
.....

.....

.....

.....

2. ประเด็นการสนทนาประชุมกลุ่มย่อย ท่านมีข้อเสนอแนะ แนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามองค์ประกอบ 5 ขั้นตอน ของการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างไร

ภาคผนวก ข

ภาพถ่ายการสัมภาษณ์
เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนวัดป่าติ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

ภาคผนวก ฅ

ภาพถ่ายการสนทนากลุ่ม (Focus Group)
เรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA
กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษา
โรงเรียนวัดป่าดึ่งห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

ผู้วิจัย   ชิตินัดดา สิงห์แก้ว

สาขาวิชา   การบริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก   รองศาสตราจารย์ประวีติ   พันผาสุข

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำเนา   หมั่นแจ่ม

คณะกรรมการสอบ

.....ประธานกรรมการสอบ

(อาจารย์ ดร.สุวรรณ   หมั่นตาบุตร)

.....กรรมการสอบ

(รองศาสตราจารย์ประวีติ   พันผาสุข)

.....กรรมการสอบ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำเนา   หมั่นแจ่ม)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลฉัตร   พลวัน)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2562

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่